

STRATEGIA
ROZWOJU GMINY
ŻYCHLIN

NA LATA 2022 - 2030

Spis treści

1.	Wstęp.....	3
2.	Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym Strategią.....	4
2.1.	Podstawowe dane dotyczące obszaru.....	4
2.1.1.	Położenie.....	4
2.1.2.	Powierzchnia.....	9
2.1.3.	Ludność.....	11
2.1.4.	Środowisko przyrodnicze.....	11
2.1.5.	Rys historyczny.....	21
2.1.6.	Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne.....	23
2.2.	Zagospodarowanie przestrzenne.....	32
2.2.1.	Infrastruktura techniczna.....	38
2.2.2.	Własność nieruchomości.....	52
2.2.3.	Stan obiektów dziedzictwa kulturowego.....	52
2.2.4.	Uwarunkowania ochrony środowiska.....	56
2.3.	Sfera społeczna.....	57
2.3.1.	Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze.....	57
2.3.2.	Warunki i jakość życia mieszkańców.....	68
2.3.3.	Oświata i edukacja.....	72
2.3.4.	Opieka zdrowotna.....	75
2.3.5.	Określenie grup społecznych wymagających wsparcia.....	76
2.3.6.	Rynek pracy.....	81
2.4.	Sfera gospodarcza.....	87
2.4.1.	Gospodarka.....	88
2.4.2.	Turystyka.....	101
2.5.	Wyniki badań ankietowych.....	103
2.6.	Analiza SWOT.....	107
2.7.	Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie.....	111
3.	Trendy rozwojowe.....	113
4.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.....	116
5.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.....	117
6.	Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.....	119
7.	Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.....	125
8.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	126
9.	Oczekiwane rezultaty planowanych działań.....	128
10.	Źródła finansowania.....	129
11.	System wdrażania Strategii.....	130
12.	Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii.....	132
12.1.	System monitorowania.....	132
12.2.	Sposób oceny.....	133
13.	Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.....	134
	Spis tabel.....	142
	Spis map.....	143
	Spis wykresów.....	143
	Spis rysunków.....	143
	Spis fotografii.....	143

1. Wstęp

Strategia rozwoju Gminy Żychlin jest formalnym dokumentem, który określa strategiczne kierunki rozwoju gminy na lata 2022 - 2030. Jest ona komplementarna z innymi regulacjami planistyczno-strategicznymi, obowiązującymi w gminie, w województwie łódzkim. Dokument będzie nadrzędny względem dokumentów sektorowych dotyczących obszaru Gminy Żychlin, jednocześnie będzie spójny z dokumentami wyższego rzędu - *Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*, a także *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030*. Strategia będzie wyznaczała ramy dla planów i programów powstających w jednostce podczas obowiązywania rzeczzonego dokumentu. *Strategia rozwoju Gminy Żychlin na lata 2022 - 2030* została opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Ważnym źródłem informacji było spotkanie konsultacyjne. Podstawowym dokumentem prawnym określającym zadania gminy, na którym opierano się podczas przygotowywania Strategii, jest ustawa z dnia 15 lipca 2020 r o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto, w trakcie prac nad Strategią przeanalizowano poniższe akty prawne pod kątem powiązania z celami i kierunkami rozwoju opisanymi w Strategii:

- ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawę z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym,
- ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji,
- ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (dokumenty planistyczne, o których mowa w art. 315 pkt 1 – 3, tj.:
  - plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
  - plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
  - plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Prace nad Strategią rozpoczęto w marcu 2022 roku, kiedy to Rada Miejska w Żychlinie podjęła decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Żychlin, którą pogłębiano podczas warsztatów strategicznych oraz badania ankietowego. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Powstały w ten sposób projekt dokumentu strategicznego udostępniono mieszkańcom z prośbą o zapoznanie się i przekazanie uwag. Ostateczny dokument uwzględni opinie mieszkańców gminy.

Prace nad strategią Gminy Żychlin toczyły się z uwzględnieniem następujących zasad:

- zasada koncentracji na realnych siłach Gminy Żychlin – strategia powinna zmierzać do wszechstronnego wykorzystania unikalnych zasobów lokalnych, w szczególności historycznych, przyrodniczych, a także kapitału ludzkiego oraz cennych odmienności. Dlatego zawartość celów strategicznych to przede wszystkim pomysły na wykorzystanie atutów lokalnych, na które zarówno Urząd Gminy w Żychlinie, jak i sami mieszkańcy mają największy wpływ;
- zasada koncentracji na zagadnieniach najistotniejszych dla przyszłości – przyjęto, że każdy potencjalny cel strategiczny powinien być rozpatrywany w kontekście jego doniosłości dla przyszłości Gminy Żychlin. Dokonano zatem selekcji i wyodrębniono cele o najwyższym priorytecie;
- zasada koncentracji tematycznej – *Strategia rozwoju Gminy Żychlin na lata 2022 – 2030* będzie koncentrowała się na niewielu, ale najważniejszych zagadnieniach z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego. Ta swojego rodzaju wybiórczość zapobiega stworzeniu dokumentu, który będzie obejmować wszystkie cele, a faktyczna realizacja następuje tylko w niewielu przypadkach.

Realizacja zadań określonych w strategii przypada na okres programowania Unii Europejskiej. Rezultaty i oddziaływania niektórych zadań, szczególnie tych rozpoczętych w latach 2018 – 2027 obejmą także następny okres programowania.

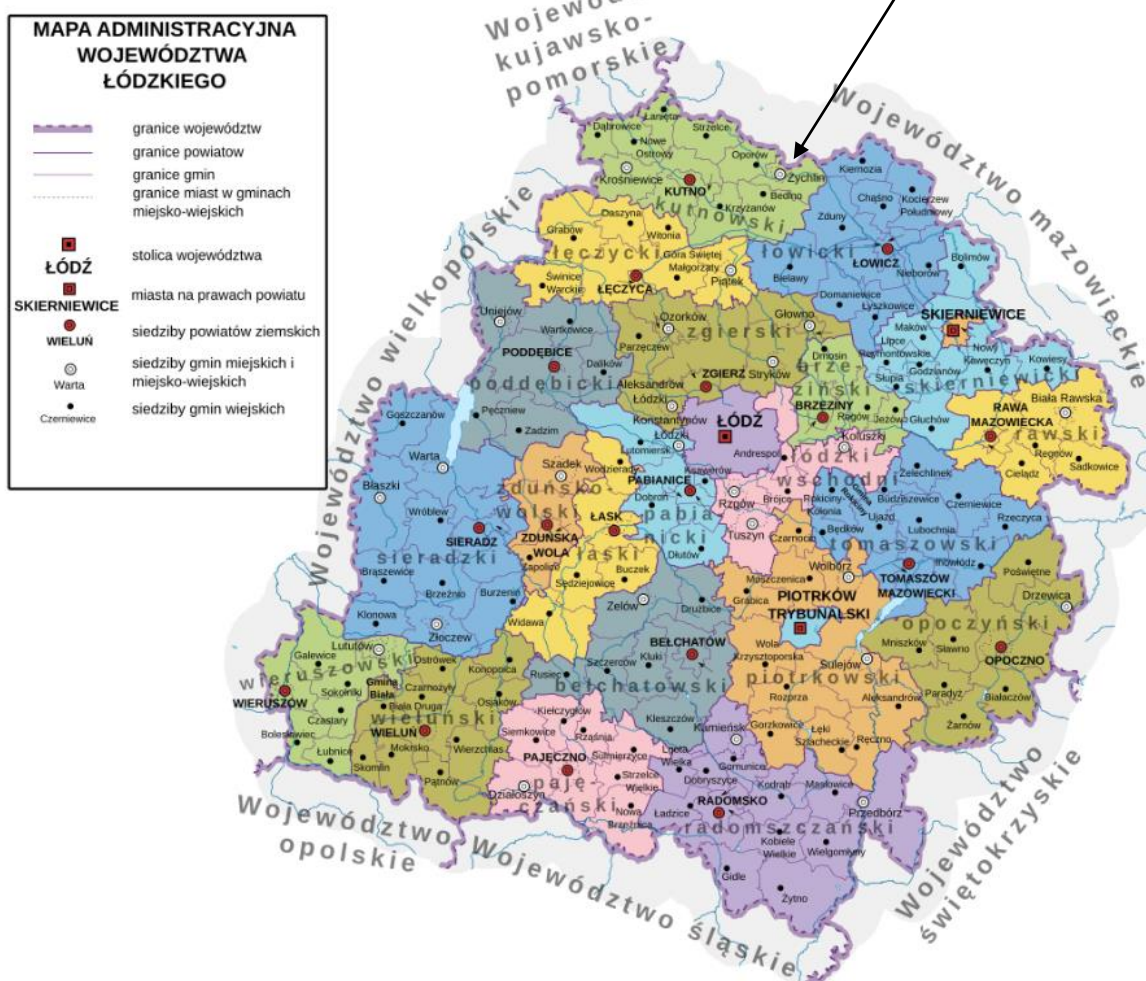
2. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym Strategią

2.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru

2.1.1. Położenie

Gmina Żychlin jest gminą miejsko-wiejską położoną w województwie łódzkim, powiecie kutnowskim, na Nizinie Mazowieckiej, nad rzeką Słudwią. Miasto Żychlin stanowi centrum usług dla wielu okolicznych miejscowości, położonych w samej gminie oraz w gminach ościennych z powiatu kutnowskiego i gostyńskiego.

Mapa 1 Mapa administracyjna województwa łódzkiego, powiat kutnowski, gmina Żychlin

Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

Gmina położona jest w obrębie wschodniej części powiatu kutnowskiego. Graniczy z gminami:

granica	województwo łódzkie	województwo mazowieckie
północna	-	gmina wiejska Pacyna (powiat gostyniński)
wschodnia	gmina wiejska Żduny, Kiernożia (powiat łowicki)	-
południowa	gmina wiejska Bedno (powiat kutnowski)	-
zachodnia	gmina wiejska Oporów (powiat kutnowski)	-

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Żychlin obejmuje miasto Żychlin (Osiedle Nr 1 i Osiedle Nr 2) oraz 35 miejscowości zorganizowanych w 21 sołectwach.

Kierując się położeniem gminy, w analizach porównawczych w kolejnych rozdziałach strategii uwzględniono ww. gminy ościenne oraz pozostałe gminy powiatu kutnowskiego. Tam gdzie było to zasadne – w celu ukazania skali zjawiska - dane statystyczne dotyczące gminy Żychlin porównano również do danych na poziomie powiatów kutnowskiego i łowickiego oraz województwa łódzkiego. Gminy wybrane do analiz porównawczych zostały wytypowane zarówno ze względu na podobieństwo do Gminy Żychlin (podobne uwarunkowania rozwoju), jak i ze względu na bliskie położenie w jej bezpośrednim sąsiedztwie.

Mapa 2 Położenie gminy Żychlin na tle powiatu kutnowskiego i ościennych w województwie

Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

Rozbudowany i pozostający w dobrym stanie układ komunikacyjny ma kluczowe znaczenie dla rozwoju każdej jednostki terytorialnej, łącząc ją z ościennymi miejscowościami i pobliskimi miastami. Sprawna komunikacja ma podstawowe znaczenie dla ludności – zarówno dojeżdżającej do pracy czy np. korzystającej z infrastruktury społecznej i oferty kulturalnej większych ośrodków, ale również dla podmiotów pragnących dotrzeć do gminy np. z uwagi na prowadzoną działalność gospodarczą. Ponadto baza komunikacyjna wpływa bezpośrednio na stopień ruchu turystycznego obszaru – sprawna komunikacja sprzyja jego rozwojowi.

Podstawowym elementem systemu transportowego gminy jest układ drogowy, który zapewnia zarówno powiązania zewnętrzne w skali regionu i kraju, jak i powiązania wewnętrzne gminnej sieci osadniczej. Gmina Żychlin posiada połączenia komunikacyjne drogowe oraz kolejowe o znaczeniu krajowym i regionalnym. Znajduje się w korzystnym położeniu względem ważniejszych ciągów drogowych:

- na zachód od granic gminy przebiega Autostrada Bursztynowa A1 - najbliższy wjazd to węzeł Kutno Wschód położony w odległości około 12 km od miasta Żychlin;
- na południe od granic Gminy przebiega droga krajowa nr 92 (prowadząca na zachód do Kutna i Poznania, na wschód do Łowicza i Warszawy).

Mapa 3 Gmina Żychlin na mapie drogowej

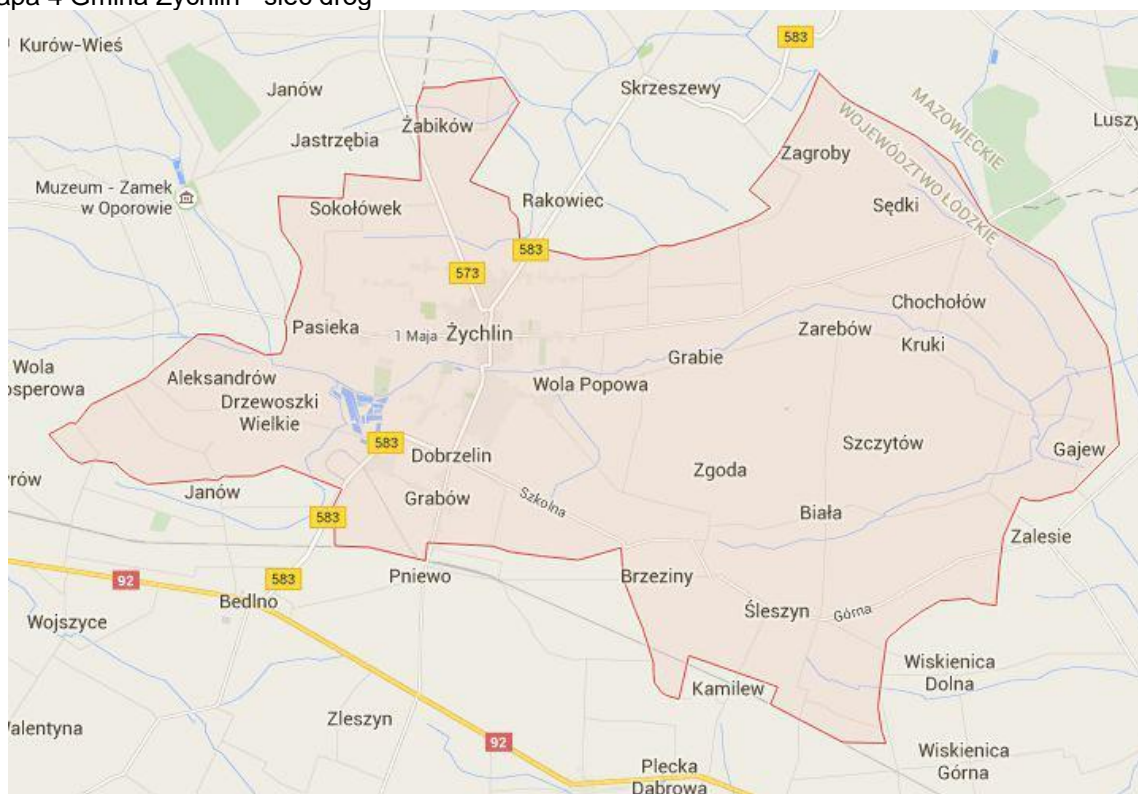
Źródło: /www.google.pl/maps/place/Żychlin

Przez obszar gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie:

- droga nr 573 relacji Żychlin – Nowy Duninów (droga krajowa nr 62), w Żychlinie łączy się z drogą wojewódzką nr 583,
- droga nr 583 relacji Bedlno (droga krajowa nr 92) – Żychlin – Sanniki (droga wojewódzka nr 577).

Drogi wojewódzkie nr 573 oraz 583 łączą się ze sobą w środkowej części miasta, tworząc literę Y, dalej w kierunku południowym prowadzi droga nr 583. Droga nr 573 przebiega w ciągu ulicy 3-go Maja, zaś droga nr 583 w ciągu ulic: Sannickiej, Orłowskiego, Traugutta oraz Narutowicza, prowadząc do miejscowości Dobrzelin.

Mapa 4 Gmina Żychlin - sieć dróg

Źródło: www.google.pl

Wymienione połączenia drogowe uzupełniają podstawowy układ drogowy Gminy Żychlin złożony z dróg powiatowych i gminnych oraz dróg dojazdowych.

Na południowym skraju, wzdłuż granicy administracyjnej gminy przebiega magistralna linia kolejowa E20 Warszawa - Poznań ze stacją kolejową Żychlin położoną poza granicami gminy, w odległości około 2 km od miasta. Najbliższe znaczące węzły kolejowe są zlokalizowane w Kutnie oraz Łowiczu.

Ponadto gmina Żychlin leży w pobliżu dwóch międzynarodowych lotnisk – warszawskiego Okęcia oraz łódzkiego Lublinka. Odległości od większych miast wynoszą:

- Kutno – około 20 km;
- Łódź – około 68 km;
- Warszawa – około 118 km;

- Łowicz – około 32 km;
- Gostynin – około 30 km.

2.1.2. Powierzchnia

Gmina Żychlin zajmuje obszar 76,6 km² (w tym obszar miejski 8,69 km²), co stanowi 8,6% powierzchni powiatu, jest jedną z jedenastu powiatowych jednostek terytorialnych. Gmina obejmuje miasto Żychlin (Osiedle Nr 1 i Osiedle Nr 2) oraz 35 miejscowości zorganizowanych w 21 sołectw. Siedziba władz gminy znajduje się w mieście Żychlin. Najliczniej zamieszkiwaną jednostką gminną jest sołectwo Dobrzelin, natomiast najmniej mieszkańców liczy sołectwo Tretki. Gęstość zaludnienia gminy miejsko-wiejskiej Żychlin na koniec 2020 roku, kształtuje się na poziomie 152 osób/km², na obszarze miasta 918 osób/km², zaś na obszarach wiejskich 54 osoby/km².

Tabela 1 Wykaz sołectw i osiedli w gminie Żychlin

Lp.	Nazwa sołectwa lub osiedla	Wsie lub ulice wchodzące w skład sołectwa lub osiedla
1.	Biała	Biała, Grzybów Hornowski
2.	Brzeziny	Brzeziny, Śleszyn Mały, Marianka
3.	Budzyń	Budzyń
4.	Buszków	Buszków Dolny, Buszkówek, Orątki Górne
5.	Chochółów	Chochółów, Orątki Dolne, Strzelce, Jadwigów
6.	Czesławów	Czesławów, Drzewoszek Mały
7.	Dobrzelin	Dobrzelin
8.	Drzewoszek	Drzewoszek Wielki, Aleksandrów
9.	Grabie	Grabie
10.	Grabów	Grabów
11.	Grzybów	Gajew Grzybowski, Grzybów Dolny, Janów Grzybowski, Klemensów Grzybowski
12.	Kaczkowizna	Kaczkowizna, Sędki
13.	Kruki	Balików, Kruki, Zarębów, Szczytów
14.	Pasieka	Pasieka
15.	Sokołówek	Sokołówek
16.	Śleszyn	Śleszyn, Aleksandrówka
17.	Tretki	Dzwonków, Gajew, Tretki, Stanisławów
18.	Wola Popowa	Wola Popowa
19.	Zagroby	Kędziory, Kozanki, Zagroby, Leśne
20.	Zgoda	Oleszcze, Śleszynek, Zgoda
21.	Żabików	Żabików
22.	Osiedle Nr 1 w Żychlinie	Sannicka, Wiejska, Pomorska, Polowa, Al. Raclawickie, Blizińskiego, Głowackiego, 3 Maja, Pl. Wolności, Kwiatowa, Przeskok, Ściegiennego, Wspólna, Pl. Jana Pawła II, Orłowskiego, Jaśminowa, Różana, Chabrowa, Wrzosowa, Konwaliowa, Ogródowa, 1 Maja, Kilińskiego, Młyńska, Pl. 29 Listopada, Zdrojowa, Żłota, Barlickiego, Kościuszki, Narutowicza Nr od 1 do 63, Traugutta, Łąkowa, Os. Traugutta
23.	Osiedle Nr 2 w Żychlinie	Dąbrowskiego, Marii Konopnickiej, inż. Z. Okoniewskiego, Żeromskiego, Krasickiego, Prusa, Dobra, Dobrzelińska, Dolna, Graniczna, Cicha, Mała, Mickiewicza, Nowa, Narutowicza Nr od 71 do 134, Sienkiewicza, Słowackiego, Śląska, Waryńskiego, Spacerowa, Krótka, Tuwima, Reja, Fabryczna, Kolejowa

Źródło: Dane z Urzędu Gminy w Żychlinie

W użytkowaniu ziemi przeważają użytki rolne, stanowiące 92,99% ogólnej powierzchni gminy. Przeważające – rolnicze wykorzystanie obszaru gminy powoduje, iż w 2020 roku grunty orne zajmowały

prawie 80% powierzchni całej gminy. Dla obszaru miejskiego wskaźnik ten wynosił już ok. 62%. Odwrotnie proporcje wyglądały w przypadku gruntów zabudowanych – w skali gminy było to 6,17% jej powierzchni, natomiast w mieście odsetek ten wynosił 24,53%. Tereny zabudowane w wiejskiej części gminy zajmowały zaledwie 3,82% ich powierzchni.

Lasy stanowią 0,38% ogólnej powierzchni gminy, a grunty pod wodami 0,26%. Wyraźnie dominujący odsetek powierzchni użytków rolnych w całkowitej powierzchni gminy świadczy o znaczącej roli rolnictwa na jej terenie. Struktura użytkowania gruntów według stanu na 1 stycznia 2020 roku przedstawia się następująco:

Tabela 2 Zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów, stan na dzień 1 stycznia 2020 roku (powierzchnia geodezyjna)

Rodzaj gruntów	Obszar miejski [ha]	Obszar wiejski [ha]	Gmina ogółem [ha]	udział % w powierzchni gminy ogółem
Użytki rolne	648	6479	7127	92,99%
grunty orne	541	5470	6011	78,43%
sady	15	52	67	0,87%
łąki trwałe	55	377	432	5,64%
pastwiska trwałe	12	211	223	2,91%
grunty rolne zabudowane	19	200	219	2,86%
grunty pod stawami	0	32	32	0,42%
grunty pod rowami	3	29	32	0,42%
grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	0	9	9	0,12%
Nieużytki	3	99	102	1,33%
Grunty leśne	3	41	44	0,57%
Lasy	1	28	29	0,38%
grunty zadrzewione i zakrzewione	2	13	15	0,20%
Grunty zabudowane i zurbanizowane	213	260	473	6,17%
tereny mieszkaniowe	67	17	84	1,10%
tereny przemysłowe	39	43	82	1,07%
inne tereny zabudowane	32	8	40	0,52%
zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	9	4	13	0,17%
tereny rekreacji i wypoczynku	24	16	40	0,52%
użytki kopalne	0	0	0	0,00%
drogi	42	158	200	2,61%
tereny kolejowe	0	14	14	0,18%
inne tereny komunikacyjne	0	0	0	0,00%
grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	0	0	0	0,00%
Grunty pod wodami	4	16	20	0,26%
morskimi wewnętrznymi	0	0	0	0,00%
powierzchniowymi płynącymi	3	13	16	0,21%
powierzchniowymi stojącymi	1	3	4	0,05%
Użytki ekologiczne	0	0	0	0,00%
Tereny różne	0	0	0	0,00%
Razem	868	6796	7664	100,00%

Źródło: geoportal województwa łódzkiego, <https://mapy.lodzkie.pl/mapa/struktura-wladania-gruntow-w-wojewodztwie-lodzkiem/>

2.1.3. Ludność

Na dzień 31 grudnia 2021 roku Gminę Żychlin zamieszkiwały 11 464 osoby. Zarejestrowano więcej kobiet niż mężczyzn, różnica wyniosła 418 osób. Na terenach wiejskich zamieszkiwało 3 598, zaś w Mieście Żychlin 7 866 mieszkańców. Liczba osób zamieszkujących Gminę Żychlin w porównaniu z rokiem 2012 zmniejszyła się o 1 132 osoby. Na terenach wiejskich ubyłoby 310 mieszkańców, a w mieście 822. W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując 57,5% społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym osiągający 27,4% społeczeństwa i stopniowy spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym osiągający pułap 15,1%.

2.1.4. Środowisko przyrodnicze

RZEŻBA TERENU

Na terenie gminy można wydzielić dwie zasadnicze jednostki morfologiczne¹:

- zdenudowaną wysoczyznę polodowcową, na której położona jest przeważająca część gminy;
- dna współczesnych dolin.

Wysoczyzna polodowcowa wyniesiona jest na wysokości 90 - 111 m n.p.m., charakteryzuje się rzeźbą płaską lub lekko pagórkowatą o spadkach poniżej 5%. Większe spadki występują tylko na niewielkich obszarach w strefach krawędziowych większych dolinek, a głównie wzdłuż rzeki Słudwi na wschód od Żychlina. Dolina rzeki Słudwi, dolinki erozyjno - denudacyjne i przeważnie niewielkie bezodpływowe zagłębienia urozmaicają monotonną rzeźbę gminy.

Dolina rzeki Słudwi przebiega przez środek gminy z zachodu na wschód, a na wschodniej granicy łączy się z doliną rzeki Przysowy i zmienia kierunek na południowy. W obrębie tej doliny zaznacza się jeden taras zalewowy akumulacyjny, holoceniński o płaskiej powierzchni. Taras ten występuje wzdłuż całej doliny, a jego szerokość waha się od około 100 do 400 m.

Dolinki erozyjno - denudacyjne są niewielkimi formami, głównie nieckowatymi miejscami V - kształtnymi o szerokości przeważnie ok. 50 m, a czasami dochodzą do 100 m. Dna mają nierównomierne i łagodne zbocza. W szerszych odcinkach dolinek występują lokalne zagłębienia, które są okresowo odwadniane. Teren miasta Żychlina leży w obrębie silnie zdenudowanej wysoczyzny plejstoceńskiej o powierzchni prawie płaskiej, lokalnie lekko pagórkowatej. Formy rzeźby terenu na terenie miasta to:

- dolina rzeki Słudwi, przebiegająca równoleżnikowo w środkowej części miasta;
- dolinki denudacyjne i zagłębienia bezodpływowe, występujące w północnych krańcach miasta i w rejonie Dobrzelina.

Dolina rzeki Słudwi posiada łagodnie zarysowane krawędzie i prawie płaskie szerokie dno. Szerokość doliny wynosi od 300 do 400 m. Dolinki denudacyjne są formami łagodnymi, dna ich są płaskie, szerokie

¹ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

do 200 m, wcięte na głębokości 2 - 3 m. Zagłębienia bezodpływowe, mają niewielkie rozmiary, nieprzekraczające głębokości 2 m, występują nielicznie.

BUDOWA GEOLOGICZNA I ZASOBY NATURALNE

Gmina Żychlin położona jest w zachodniej części geologicznej Niecki Mazowieckiej, stanowiącej strukturalne zagłębienie w utworach kredowych. Osady wykształcone są w postaci piaskowców, u których podrzędnie występują ilowce. Osady kredowe przykryte są osadami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi.

Osady trzeciorzędowe reprezentowane są przez utwory miocenu i pliocenu:

- utwory miocenijskie wykształcone są w postaci piasków i ilów z podrzędnie występującymi mułkami z wkładami węgla brunatnego;
- utwory plioceńskie reprezentowane są głównie przez ropy z podrzędnie występującymi piaskami.

Strop utworów trzeciorzędowych występuje na głębokości od 100,2 do 64,0 m p.p.t. (odwiert w Śleszynie), w Żychlinie na głębokości 73,0 - 75,0 m p.p.t. Ponad utworami trzeciorzędowymi występują utwory czwartorzędowe o zmiennej miąższości.

Utwory czwartorzędowe reprezentowane są przez kilka poziomów glin rozdzielonych serią utworów wodnolodowcowych bądź zastoiskowych.

- utwory plejstocenijskie reprezentowane przez piaski i żwiry wodnolodowcowe i lodowcowe, gliny zwałowe, muły zastoiskowe;
- utwory holocenijskie reprezentowane są przez torfy, namuły organiczne, ropy, piaski rzeczne oraz piaski, gliny, muły i namuły aluwialno – deluwialne:

Podłoże miasta Żychlina, podobnie jak całej gminy stanowią utwory czwartorzędowe, poniżej których występują utwory trzeciorzędowe i kredowe.

Utwory kredowe - zalegają na głębokości około 102 m, wykształcone są w postaci margli, ilów i piasków.

Utwory trzeciorzędowe - których strop występuje na głębokości od 70 do 35 m, od powierzchni terenu, wykształcone są w postaci żwirków kwarcowych z węglem brunatnym, mułków piaszczystych, ilów i piasków z lignitem.

Utwory czwartorzędowe - mają zmienną miąższość, wyrównują i pokrywają powłokę utworów trzeciorzędowych, reprezentowane są głównie przez gliny zwałowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe ropy i muły zbiornikowe oraz żwiry, piaski i muły rzeczne. Reprezentowane są przez plejstocen i holocen.

Na terenie gminy nie występują udokumentowane złoża kopalin, udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych.

GLEBY²

Na terenie gminy występują gleby o zróżnicowanej przydatności rolniczej, przy czym dominują gleby dobre i bardzo dobre o wysokim wskaźniku bonitacji 1,17 - 1,10. Ilość gleb średnich i słabych jest

² *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

niewielka. Stwarza to duże możliwości do intensyfikacji upraw polowych, a także rozwoju warzywnictwa i sadownictwa.

Skalą macierzystą gleb gminy są utwory lodowcowe i wodnolodowcowe w postaci glin i piasków oraz utwory współczesne mady, namuły i deluwia. Pod względem typologicznym gleby są mało zróżnicowane. Występują gleby bielcowe i brunatne właściwe i kwaśne oraz czarne ziemie właściwe i zdegradowane. W dolinach występują gleby mułowo - torfowe, mady i czarne ziemie. Pod względem składu mechanicznego gleby charakteryzują się małym zróżnicowaniem. Są to przeważnie gliny lub piaski gliniaste mocne i lekkie, miejscami pył na glinie, a stosunkowo rzadko piaski słabo gliniaste na glinie lub piaski luźne i słabo - gliniaste.

Na terenie gminy przeważają gleby dobre i bardzo dobre. Słabe gleby zajmują tylko niewielkie powierzchnie w północno - wschodniej części gminy. Najsłabsze użytki rolne to piaszczyste gleby o składzie mechanicznym piasków luźnych lub piasków słabo gliniastych.

Gleby kompleksu żytniego słabego i miejscami dobrego klasy - IVb gruntów ornych występują niewielkimi płatami na terenie gminy w północno - wschodniej i wschodniej części gminy. Są to gleby wytworzone z piasków słabo gliniastych podścielonych gliną. Niezbędne jest stałe regulowanie stosunków wodno-powietrznych poprzez nawadnianie.

Gleby kompleksu zbożowo - pastewnego mocnego i zbożowo - pastewnego słabego zajmują niewielkie powierzchnie, głównie we wschodniej części gminy. Są to gleby klasy IVa, IVb i IIIb gruntów ornych. Charakteryzują się średnią zasobnością w składniki pokarmowe przeważnie o wadliwych stosunkach wodno-powietrznych, okresowo suchych lub okresowo zbyt wilgotnych. Są to gleby odpowiednie do upraw wszystkich roślin polowych, a także warzywnictwa i sadownictwa.

Gleby dobre i bardzo dobre II - IIIa - IIIb klasy gruntów ornych, **kompleksu pszenno-żytniego bardzo dobrego, kompleksu pszennego bardzo dobrego**, dominują na obszarze gminy i występują zwartymi kompleksami. Są one zasobne w składniki pokarmowe o prawidłowych stosunkach wodno-powietrznych, odpowiednie do uprawy wszystkich roślin polowych, a także warzywnictwa i sadownictwa. Gleby te podlegają ochronie przed zmianą użytkowania. W dolinach rzek i lokalnych obniżeniach terenu występują gleby bagienne, torfowe i mułowo - torfowe, lokalnie mady i czarne ziemie. Na glebach tych występują trwałe użytki zielone głównie średniej jakości, a tylko lokalnie słabej jakości.

W obrębie miasta Żychlina występują gleby polodowcowe przeważnie bielice naglinowe, klasy III i IV gruntów ornych. W dnie doliny rzeki Słudwi, w północnym obniżeniu terenu występują gleby napływowe, bardzo żyzne.

WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE³

Obszar miasta i gminy należy do zlewni rzeki Słudwi, lewego dopływu Bzury. Przeważająca część gminy odwadniana jest przez Słudwię przepływającą przez środek gminy z zachodu na wschód i jej dopływy, a tylko wschodnia część gminy odwadniana jest przez rzekę Przysowę - lewy dopływ Słudwi. Przysowa przepływa z północy na południe, przy czym wzdłuż północno - wschodniej granicy

³ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

na długości 4 km. Niewielka południowa część gminy Żychlin należy do zlewni Bzura od Moszczenicy do Słudwi.

Oprócz rzek i rowów na terenie gminy występują zbiorniki wód powierzchniowych. Są to sztuczne stawy, które głównie zlokalizowane są na terenie cukrowni w Dobrzelinie.

Fotografia 1 Stawy przemysłowe KGS o/Cukrownia w Dobrzelinie

Źródło: Fotografia własna

Ponadto niewielkie stawy występują również w zagłębieniach poeksploatacyjnych. Są to stawy o niewielkiej powierzchni dość płytkie i przeważnie zarastające. *Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim*, który powstał na podstawie badań przeprowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w 2017 r. (ostatni dostępny Raport) wskazuje, iż rzeka Słudwia pozostaje w umiarkowanym stanie ekologicznym, jej stan chemiczny określono jako poniżej dobrego, zaś stan jcw (jednolitych części wód powierzchniowych) określono jako zły. Warunki wodne gminy kształtują się w ścisłej zależności od budowy geologicznej i przepuszczalności gruntów oraz rzeźby terenu. Na terenie gminy występują odmienne reżimy wód gruntowych, są to:

- doliny rzeczne i obniżenia terenu, w obrębie których wody gruntowe tworzą ciągły poziom w trzeciorzędowych utworach przepuszczalnych o zwierciadle swobodnym. Ten poziom wód powiązany jest z poziomem lustra wody w rzece. Wody te charakteryzują się gwałtownymi wahaniami;
- obszary wysoczyznowe, gdzie zwierciadło wód układa się na zróżnicowanych głębokościach uzależnionych od wyniesienia ponad dna dolin, a także budowy geologicznej. Grunty budujące te obszary w przewadze są przepuszczalne i w ich obrębie wody tworzą ciągły poziom zasilany głównie wodami pochodzenia opadowego. Woda gruntowa utrzymuje się na głębokości 3 m p.p.t., a tylko miejscami płycej. Na obszarach o podłożu trudniej przepuszczalnym mogą lokalnie pojawiać się tzw. „wody wierzchówkowe”, utrzymujące się na głębokości ok. 2,0 m p.p.t.

Na terenie obszaru wiejskiego gminy woda jest pobierana głównie z dwóch poziomów wodonośnych:

- Czwartorzędowego, powszechnie występującego jako:
  - pierwsza warstwa najczęściej na głębokości do 10 m, czasami do 15 m. Jest ona mało zasobna w wodę o wydajności 2,0 - 6,50 m³/h. Wody jej są narażone na zanieczyszczenia;
  - druga warstwa wodonośna na głębokości 20,0 - 35,0 m, o wydajności 25,0 - 57,0 m³/h;
  - trzecia warstwa wodonośna na głębokości 40,0 - 55,0 m, jest to warstwa najbardziej zasobna w wodę o wydajności, 45,0 - 90,0 m³/h.

Wody drugiej i trzeciej warstwy charakteryzują się zwiększonymi wskaźnikami żelaza i manganu, dla celów pitnych wymagają uzdatnienia.

- Trzeciorzędowego, sporadycznie występującego jako:

Wody trzeciorzędowe charakteryzują się zwiększoną zawartością żelaza i manganu, występują na głębokościach 62,0 - 79,0 m a nawet 115 - 150 m.

Podobnie jak gmina, tak i znaczna część miasta odwadniana jest przez rzekę Słudwię. Północna część miasta jest odwadniana do Przysowy, stanowiącej dopływ Słudwi - za pośrednictwem niewielkich strumieni. Głównym ciekim wodnym przebiegającym przez miasto równoleżnikowo jest rzeka Słudwia, której koryto na terenie miasta jest uregulowane, jego głębokość wynosi około 1,0 m (w rejonie mostu około 3 - 4 m). Poziom wody w rzece ulega wahaniom i jest uzależniony od ulewnych deszczy i wiosennych roztopów.

Oprócz rzeki na terenie miasta występują również:

- bezimienne strumienie, odwadniające północną i częściowo południową jego część, prowadzą one niewielkie ilości wód, okresowo zanikają,
- zamknięte zbiorniki, są to głównie sztuczne stawy,
- zagłębienia poeksploatacyjne.

Na terenie miasta występują odmienne reżimy wód, są to:

- obszary wysoczyznowe, na których występują trzy rodzaje wód gruntowych:
  - pierwszy poziom utrzymujący się na ogół okresowo w piaskach nadmorenowych i stropowych spiaszczonych warstwach glin, poziom tych wód tzw. „wierzchówkowych” kształtuje się w zależności od opadów atmosferycznych i wiosennych roztopów,
  - drugi poziom wód gruntowych utrzymujących się w głębszych piaskach nadmorenowych na głębokości 5 - 9 metrów, o jednolitym poziomie i swobodnym zwierciadle,
  - trzeci poziom wód gruntowych występujący na różnych głębokościach przeważnie poniżej 4,5 m od powierzchni terenu, w piaszczystych przewarstwieniach śródgliniastych, wody te lokalnie mają zwierciadło napięte.

Na terenie miasta woda pobierana jest z dwóch poziomów wodonośnych: czwartorzędowego i trzeciorzędowego, podobnie jak w całej gminie.

- Czwartorzędowego, związanego z litologicznym wykształceniem utworów plejstoceniowych, które wykształcone są w postaci glin zwałowych na różnych głębokościach przewarstwionych piaskami i żwirami. Te przewarstwienia stanowią warstwy wodonośne, których miąższość jest bardzo zmienna. Zasobność czwartorzędowych poziomów wodonośnych jest zmienna i zawodna, co jest wynikiem dużego zróżnicowania litologicznego gruntów. Wody charakteryzują się dużą twardością o wydajności 6,5 m³/h.

- Trzeciorzędowego, związanego z różnoziarnistymi piaskami na głębokości od 34 do 78 metrów poniżej powierzchni terenu. Wydajność piętrowego jest zróżnicowana i wynosi od 10 m³/h do 90 m³/h. Woda pod względem chemicznym jest dość twarda o zwiększonej zawartości żelaza.

Zgodnie z *Aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły na lata 2016-2021* (aPGW), którego obowiązywanie zostało wydłużone, zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2368), gmina Żychlin, położona na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

1. Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):
  - PLRW200017272369 (Igła),
  - PLRW200017272439 (Słudwia od źródeł do Przysowej bez Przysowej),
  - PLRW200017272449 (Przysowa),
  - PLRW200017272452 (Dopływ spod Śleszyna Dolnego),
  - PLRW20002427249 (Słudwia od Przysowej do ujścia).
2. Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):
  - PLGW200063.

Działania wg aPGW przypisane do kompetencji poszczególnych podmiotów, to:

- a) Działania do realizowania przez gminę:
  - Kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata;
  - Budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Żychlin;
- b) Działania do realizowania przez właścicieli nieruchomości:
  - Budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących;
  - Regularny wywóz nieczystości płynnych;
  - Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków;
- c) Działania do realizowania przez właścicieli / użytkowników obiektów:
  - Coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/ użytkownika ujęcia.

KLIMAT⁴

Obszar gminy położony jest w centralnej części środkowej VIII dzielnicy rolniczo - klimatycznej. Jest to obszar o najmniejszym w Polsce rocznym opadzie atmosferycznym, poniżej 550 mm. Notowana liczba dni mroźnych 30 - 50, okres wegetacyjny 200 - 220 dni. Jest to region najcieplejszy, suchy nadwiślański. Gmina leży w obszarze o średniej rocznej temperaturze powietrza 7,4 - 7,5°C. Monotonna rzeźba terenu, niemal całkowite wylesienie powierzchni oraz duża pojemność cieplna i przewodnictwo w powierzchniowych warstwach gruntu, powodują nieznaczne tylko zróżnicowanie mikroklimatyczne. Średnie wieloletnie sumy opadów atmosferycznych kształtują się na poziomie 520 - 530 mm rocznie oraz ok. 355 mm w okresie miesięcy IV - IX, co jest wielkością małą. Świadczy to o niedoborze wilgoci także w latach z „niedoborem upału”, zbliżonych do średniego.

Pokrywa śnieżna występuje w 50 - 55 dniach roku, przy czym w związku z częstymi zimowymi odwilżami nie ma ona charakteru trwałego lecz ulega zazwyczaj kilkakrotnym odnowieniom.

Wiatry mają najczęściej kierunek zachodni, zimą południowo - zachodni i północno - zachodni, natomiast latem i jesienią wschodni do południowo - wschodniego. Prędkość wiatru jest stosunkowo duża, co wpływa na osuszanie pól już i tak odwodnionych. Zwiększone parowanie terenu utrudnia wegetację roślin w okresie o mniej obfitych opadach.

Teren miasta Żychlina znajduje się w centralnej części regionu Krainy Wielkich Dolin, w Krainie Warszawskiej. Kraina ta charakteryzuje się następującymi wielkościami, dla miasta Żychlina:

a) warunki termiczne

Miasto Żychlin leży w rejonie, w którym średnia roczna temperatura wynosi 7,4 - 7,5°C, średnia temperatura stycznia -3,0 - 3,2°C, średnia temperatura lipca 16,4 - 18,0°C. Przymrozki występują w mieście dość często, w kwietniu i listopadzie, a także w maju i we wrześniu. Żychlin charakteryzuje się wczesną wiosną, dość wczesnym gorącym latem, późną jesienią i dość łagodną zimą.

b) wilgotność i mgły

Średnia roczna wilgotność dla Żychlina jest niewielka i wynosi 69% najmniejszą wilgotnością charakteryzują się miesiące maj i czerwiec oraz wrzesień, największą miesiące od listopada do lutego. Maksimum zamglenia przypada na miesiące październik, listopad i wynosi 5,7 - 8,5 dnia w miesiącu.

c) opady atmosferyczne i burze

Roczna suma opadów dla rejonu Żychlina kształtuje się w granicach 486 - 508 mm. Żychlin leży w rejonie o dość niskim opadzie atmosferycznym i w niektórych miesiącach mogą wystąpić niedobory wody. Największe sumy opadów posiadają miesiące letnie, maksimum w lipcu 108 - 110 mm, najmniej opadów od października do kwietnia, z minimum 21 mm w styczniu. W rejonie Żychlina notuje się średnio 17 - 22 dni z burzą od kwietnia do września, sporadycznie w marcu i październiku.

d) pokrywa śnieżna w rejonie Żychlina zalega około 50 dni w roku, od grudnia do marca.

e) najczęstszymi wiatrami wiejącymi na terenie miasta są wiatry z kierunku zachodniego - 19%, południowo - zachodniego - 10 - 19%. Najrzadziej wieją wiatry północne i północno - zachodnie. Największą prędkość mają wiatry z kierunków zachodniego, południowo - zachodniego i południowo - wschodniego.

⁴ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE NA TERENIE GMINY

Na terenie gminy Żychlin występują ograniczone formy ochrony przyrody do których zaliczamy⁵:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu**

Na terenie gminy w jego północno - wschodniej części występuje Obszar Chronionego Krajobrazu **Doliny Przysowy** ustanowiony na podstawie Uchwały Nr 163/XXVI/88 byłej Wojewódzkiej Rady Narodowej w Płocku z dnia 9 czerwca 1988 r. Podstawa prawna została w późniejszych latach dostosowana do obowiązujących ówczesnie przepisów ustawy o ochronie przyrody za sprawą Rozporządzenia Nr 16/98 Wojewody Płockiego z dnia 27 kwietnia 1998 r. Obszar ten położony jest w granicach gmin: Pacyna, Sanniki, Żychlin i Szczawin Kościelny, ma powierzchnię 5554 ha.

- **Obszar Natura 2000**

W 2012 roku ustanowiona została kolejna forma ochrony przyrody jaką jest, rozciągający się przy północno – wschodniej i wschodniej granicy Gminy Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 **Doliny Przysowy i Słudwi (PLB100003)**. Ma on powierzchnię 3980,66 ha i obejmuje części gmin Pacyna, Zduny, Żychlin, Szczawin Kościelny i Kiernozia. Obszar został ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29.03.2012 r., które zostało zmienione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 czerwca 2017 r

- **Pomniki przyrody**

Pomniki przyrody występują jako forma ochrony indywidualnej i stanowią pojedyncze twory przyrody żywej lub ich skupiska o szczególnej wartości naukowej. Na terenie gminy występują 3 pomniki przyrody: 2 w mieście i 1 na terenie wsi Dobrzelin. Są to: lipa drobnolistna, topola biała, dąb szypułkowy.

Tabela 3 Pomniki przyrody na terenie gminy Żychlin

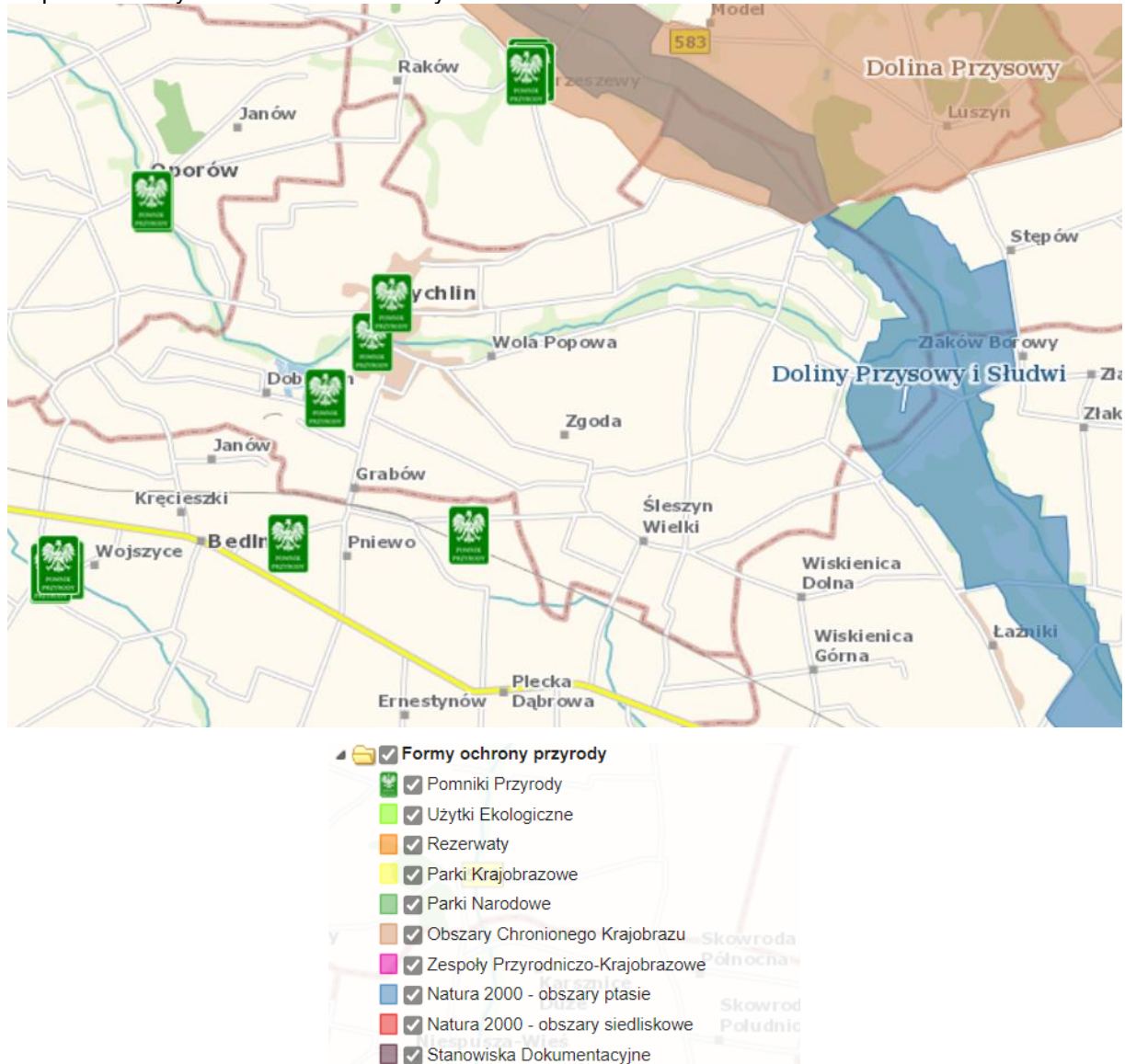
Przedmiot ochrony	Określenie położenia przedmiotu poddanego pod ochronę	Opis przedmiotu poddanego pod ochronę	Dokument stanowiący ochronę
Topola biała (Populus alba)	zlokalizowana w parku wiejskim w Dobrzelinie	wysokość 28 m, pierśnica 487 cm	Zarządzenie Wicewojewody Płockiego Nr 12 z dnia 27 listopada 1976 r.
Dąb szypułkowy „Wojtek” (Quercus robur)	zlokalizowany w Żychlinie, na terenie zakładów EMIT	wysokość 18 m, pierśnica 290 cm	Orzeczenie Wicewojewody Płockiego Nr 36 z 20 grudnia 1977 r.
Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	zlokalizowana w Żychlinie przy pl. Jana Pawła II, przy ogrodzeniu kościoła, na działce nr 263	wysokość 18 m, pierśnica 220 cm	Zarządzenie Wicewojewody Płockiego Nr 31/85 z dnia 15 sierpnia 1985 r.

Źródło: *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

⁵ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

Mapa 5 Obszary chronione w Gminie Żychlin

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

LASY

Lasy i grunty leśne w Gminie Żychlin zajmują wg danych z 2020 roku powierzchnię ok. 44 ha, co stanowi ok. 0,57% powierzchni ogólnej gminy. Wskaźnik lesistości powiatu kutnowskiego to 5,1%, województwa łódzkiego 21,4%, a Polski 29,6%. W powiecie kutnowskim gmina Żychlin oraz gmina Dąbrowice mają najniższe wskaźniki lesistości na poziomie 0,3%.

Tabela 4 Lesistość gmin w % – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
powiat kutnowski	4,8	4,9	4,9	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,1	5,1
Kutno (miasto)	2,1	2,7	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6
Bedlno	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9
Dąbrowice	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	2,1	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
Krzyżanów	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Kutno	6,1	6,2	6,2	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Łanięta	6,4	6,5	6,5	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9
Nowe Ostrowy	17,8	17,9	17,9	18,2	18,2	18,2	18,4	18,4	18,4	18,4
Oporów	5,3	5,5	5,5	5,4	5,4	5,4	5,4	5,5	5,5	5,5
Strzelce	9,1	9,2	9,2	9,4	9,3	9,6	10,0	10,0	10,0	10,0
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
powiat łowicki	10,1	10,1	10,1	10,2	10,3	10,3	10,0	9,9	10,0	10,0
Kiernożia	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
Zduny	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
Pacyna (pow. gostyński)	7,2	7,3	7,3	7,2	7,2	7,3	7,3	7,3	7,4	7,4
województwo łódzkie	21,1	21,2	21,3	21,3	21,3	21,4	21,5	21,5	21,5	21,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Gmina Żychlin wchodzi w skład regionu przyrodniczo-leśnego określanego jako dzielnica Równin Warszawsko-Kutnowskich w obrębie Krainy Mazowiecko-Podlaskiej. Najbardziej naturalną formacją roślinną, nierozzerwalnie związaną z polskim krajobrazem są lasy. W polityce ekologicznej państwa lasy uznano za ważny element bezpieczeństwa ekologicznego Polski. Tereny leśne i zadrzewione są na terenie gminy Żychlin bardzo nieliczne i rozlokowane w znacznym rozproszeniu. Lasy zajmują około 0,38% ogólnej powierzchni gminy. Na obszarach o najlepszych warunkach glebowych lesistość jest niewielka lub są to tereny praktycznie bezleśne. W strukturze własnościowej dominują lasy publiczne. Największe w skali gminy skupisko terenów leśnych zlokalizowane jest pomiędzy miejscowościami Zarębów i Szczytów. Jego część należy do lasów publicznych, na których gospodarkę leśną prowadzi Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe”. Pozostałe enklawy należą do właścicieli prywatnych i są rozsiane po południowo – wschodniej części gminy – w okolicach miejscowości: Zarębów, Balików, Biała, Grzybów Dolny, Śleszyn oraz Brzeziny. W strukturze drzewostanów w lasach państwowych dominują lasy w II i III klasie wieku (20-60 lat). Najliczniej reprezentowane są gatunki mające swoje centrum występowania w Europie Środkowej (buk zwyczajny, grab pospolity, dąb szypułkowy, lipa szerokolistna, klon zwyczajny) ⁶.

ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA⁷

Na terenie Gminy Żychlin zagrożeniami dla środowiska są odpady komunalne i przemysłowe. Odpady komunalne (bytowo-gospodarcze), które powstają w gospodarstwach domowych, w obiektach użyteczności publicznej i obsługi ludności, w tym nieczystości gromadzone w zbiornikach bezodpływowych oraz odpady uliczne z wyjątkiem odpadów niebezpiecznych z zakładów opieki zdrowotnej i weterynaryjnej.

Odpady komunalne gromadzone są w pojemnikach rozstawionych na terenie gminy. Przy ulicy Granicznej w Żychlinie znajduje się nieczynne składowisko odpadów komunalnych. Posiada ono zabezpieczenie w postaci uszczelnienia, drenażu i zbiornika odsiąków wykonanego w oparciu o rozpoznanie geologiczne. Miejskie składowisko komunalne o powierzchni około 1,8 ha pełniło do 30 czerwca 2018 r. wyłącznie funkcję zastępczą dla RIPOK w Krzyżanówku. Obecnie, zgodnie

⁶ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju

⁷ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju

z *Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego na lata 2019 – 2025 z uwzględnieniem lat 2026 – 2031*, instalacja pełni rolę czynnego składowiska w fazie eksploatacyjnej.

Producentami największej ilości odpadów przemysłowych z grupy I i II są Zakłady Maszyn Elektronicznych „Emit” S.A. w Żychlinie. Zakład „Emit” S.A. posiada na swoim terenie trzy składowiska odpadów przemysłowych (żużla i odpadów pocyklonowych, gruzu budowlanego). Do zakładów emitujących ponadnormatywne zanieczyszczenia do powietrza należą:

- cukrownia w Dobrzelinie (emituje pył, dwutlenek węgla, dwutlenek azotu, tlenek węgla, węglowodory),
- zakłady „Emit” w Żychlinie.

Cały obszar gminy z wyjątkiem jej wschodniej i północno-wschodniej części gminy zagrożony jest stepowaniem gleb, wynikającym z klimatu lokalnego a szczególnie bardzo małej lesistości. Jest to problem również sąsiednich gmin.

2.1.5. Rys historyczny

Dotychczasowy stan rozpoznania archeologicznego Gminy Żychlin oraz uzyskane tą drogą zasoby archeologiczne, sformułować można następujące wnioski⁸:

- najprawdopodobniej pierwsi przybysze dotarli na obszar miasta i gminy już w okresie schyłkowego paleolitu i mezolitu, a więc w starszej i środkowej części epoki kamienia. Brak śladów ich pobytu wynika w dużej mierze z niedokładności obserwacji, poczynionych w trakcie badań powierzchniowych oraz z faktu nie rozpoznania części terytorium gminy (głównie północno - wschodnich i południowych jej rejonów);
- początkowo, w młodszym okresie epoki kamienia - neolicie i w epoce brązu, obserwujemy małe nasycenie śladami osadniczymi. Ich szybki przyrost zauważamy we wczesnej epoce żelaza (okres halsztacki), a następnie w okresach lateńskim oraz wpływów rzymskich. Z tych trzech okresów epoki żelaza pochodzi aż 46 odkrytych śladów osadniczych, co stanowi ponad połowę wszystkich zlokalizowanych na obszarze gminy i miasta. Ten rozwój osadnictwa ma swoją kontynuację w okresach średniowiecznym i nowożytnym, w których to okresach stabilizuje się i przybiera swój ostateczny, czytelny do dziś, kształt i charakter.

Pod względem administracyjnym, w czasach już historycznych, omawiany teren wchodził w skład Ziemi Łęczyckiej, utworzonej z XII-wiecznej prowincji, a następnie XIII-wiecznego Księstwa Łęczyckiego. W okresie rozbicia dzielnicowego Ziemią Łęczycką władali Piastowie: w początku XIII wieku Leszek Biały, potem jego syn Bolesław Wstydlivy, od 1229 roku Konrad Mazowiecki, Kazimierz I, a następnie Władysław Łokietek. W początku XIV wieku stanowiła ona element zasadniczego zrębu odbudowywanego Królestwa Polskiego. Od XV wieku Ziemię Łęczycką zaczęto nazywać Województwem. Za Kazimierza Wielkiego Województwo Łęczyckie zaliczane było do Wielkopolski. Po drugim rozbiorze Polski w 1793 roku łęczyckie, stając się departamentem, znalazło

⁸ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

się w granicach zaboru pruskiego w prowincji Prusy Południowe. W wyniku trzeciego rozbioru kraju i kolejnej reorganizacji administracyjnej, omawiany teren znalazł się w departamencie kaliskim, a po 1807 roku warszawskim Księstwu Warszawskiemu. Wprowadzono wówczas gminy (w tym Gminę Żychlin) jako najniższą jednostkę administracji państwowej - dotychczas posługiwano się kościelnym podziałem na parafie. W tym okresie powstała jednostka administracyjna nosząca nazwę powiatu orłowskiego, w którego skład wchodził omawiany rejon. Po 1816 roku obszar ten stanowił element województwa mazowieckiego w Królestwie Polskim. W 1837 roku Województwo przemianowano na Gubernię, a w 1844 zlikwidowano Gubernię Mazowiecką i utworzono Warszawską. W roku 1866 powstał powiat kutnowski, który niemal w tych samych granicach utrzymał się do 1975 roku. Po pierwszej wojnie światowej stworzono województwo łódzkie, w skład którego weszła historyczna Ziemia Łęczycka wraz z powiatem kutnowskim. Sytuacja ta trwała, z wyłączeniem czasów drugiej wojny światowej, do 1975 roku, kiedy utworzono województwo płockie i zlikwidowano powiaty. Od początku 1999 roku jest to znów obszar województwa łódzkiego.

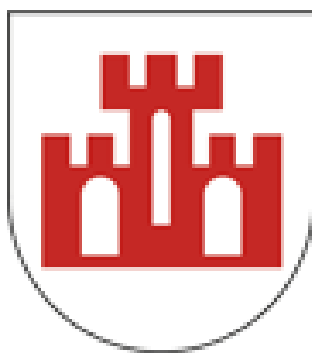
Żychlin - miasto położone na terenie o dobrych warunkach topograficznych i układzie drożnym, sprzyjającym osadnictwu. Jego historia sięga V wieku p.n.e., o czym świadczy grób skrzynkowy kultury pomorskiej, odkryty w 1943 roku w centrum miasta. Początki miasta sięgają czasów średniowiecza. Podstawowym czynnikiem miastotwórczym był handel, a jego pierwszym elementem - osada targowa na skrzyżowaniu szlaków: północno - południowego toruńsko - lwowskiego i zachodnio - wschodniego z Wielkopolski do Warszawy. Osada położona była w pobliżu przeprawy przez rzekę Słudwię oraz gródka z zamkiem, zniszczonego całkowicie w okresie wojen szwedzkich. W roku 1331 wieś szlachecka Żychlin zdobyta została przez Krzyżaków. Jako miasto, Żychlin pojawia się w końcu wieku XIV. Najstarszy znany dokument z odbiciem pieczęci miejskiej z herbem pochodzi z 1397 roku. Od swych początków Żychlin był miastem prywatnym, stąd specjalne rozplanowanie z kościołem parafialnym na środku dużego targowiska. Od połowy XVIII wieku w mieście pozwolono osiedlać się ludności żydowskiej, powstaje dzielnica żydowska z synagogą. Zabudowa miasta do końca XVIII wieku była drewniana, wciąż niszczone kłęskami żywiołowymi i wojnami. W latach 1772-82 zbudowano pierwszy obiekt murowany, był nim kościół parafialny.

Na początku XIX wieku pojawiają się pierwsze kamienice murowane przy Rynku - obecnie Placu 29 Listopada. W latach 30-tych XIX wieku przeprowadzono regulację Żychlina i stworzono charakterystyczny układ trzech placów: Stary Rynek (obecnie Plac 29 Listopada), Nowy Rynek (Plac Jana Pawła II) oraz Koński Targ (Plac Wolności). Od połowy XIX wieku w Żychlinie zaczyna rozwijać się przemysł zajmujący tereny na południe od miasta. W roku 1849 powstaje cukrownia "Walentynów", przekształcona w 1923 w zakłady elektrotechniczne (obecnie "Emit"), z osiedlem mieszkaniowym dla pracowników. Rozwojowi przemysłu sprzyja poprowadzenie w roku 1889 kolei żelaznej Warszawa - Kutno w bliskiej odległości od miasta. W latach 1864 - 1914 następuje rozrost terytorialny Żychlina poprzez włączenie w jego granice sąsiednich folwarków. Zabudowa staromiejska zostaje uformowana właśnie w XIX w. W XX wieku dokonano nielicznych jedynie uzupełnień lub wymian starych obiektów na nowe. W roku 1870 miasto zostało zdegradowane do roli osady, prawa miejskie przywrócono w 1926 roku.

Za czasów dawnej Rzeczypospolitej teren obecnej Gminy Żychlin należał do obszarów typowo rolniczych, z przewagą drobnej własności szlacheckiej, z niewielkimi majątkami i folwarkami. Majątek w Śleszynie wzmiankowany jest w XV wieku, a początki obecnego założenia pałacowego datować należy na początek XIX wieku. Założenia dworsko - folwarczne w Śleszynie i w Zarębowie powstają w 2 połowie XIX wieku. W pierwszej połowie XIX wieku na terenie gminy rozpoczyna się rozwój przemysłu. Oprócz istniejących wcześniej wiatraków powstają gorzelnie (Śleszyn 1854 rok), a przede wszystkim duże cukrownie: Dobrzelin w 1850 i „Walentynów” (obecnie „Emit” w Żychlinie) w 1853 roku. Początkowo silnie związane z majątkami ziemskimi (Orsettich w Dobrzelinie i Pruszków ze Śleszyna i Żychlina), przechodzą później w ręce przemysłowców i finansistów warszawskich: rodzinę Blochów a przede wszystkim Leopolda Kronenberga i rozwijają się w największe tego typu zakłady na terenie dawnego zaboru rosyjskiego. Utworzono w nich następnie spółki akcyjne, kontrolowane przez wspomnianych potentatów finansowych. W życiu gospodarczym powiatu kutnowskiego przemysł cukrowniczy odgrywał olbrzymią rolę aż do okresu międzywojennego. W Żychlinie w budynkach dawnej cukrowni powstaje fabryka urządzeń elektrotechnicznych. Cukrownia w Dobrzelinie, rozbudowana po drugiej wojnie światowej, funkcjonuje do dnia dzisiejszego.

Dnia 25 stycznia 2017 roku Rada Miejska w Żychlinie, przyjęła Uchwałę Nr XXVIII/138/17 w sprawie przyjęcia herbu, flagi, baneru, flagi stolikowej, pieczęci, łańcuchów i sztandaru Gminy Żychlin. Herb Gminy Żychlin wyobraża w polu srebrnym zamek czerwony z pojedynczą wieżą blankowaną pośrodku, w której podłużna strzelnica pionowa srebrna z murami blankowanymi, w których flankujące wieżę dwie półkoliście zwieńczone arkady srebrne. Godło na tarczy typu hiszpańskiego.

Rysunek 1 Herb Żychlina

2.1.6. Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne

Animatorem życia kulturalnego jest Żychliński Dom Kultury (Zedek), który prowadzi swoją działalność w oparciu o statut jednostki oraz rozpoznane potrzeby kulturalne społeczeństwa gminy i okolic biorąc pod uwagę możliwości kadrowe, lokalowe, finansowe oraz wyposażenie w odpowiedni sprzęt. Realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji kulturalnej i oświatowej oraz upowszechniania kultury. Prowadzi gospodarkę finansową zgodną z zasadami obowiązującymi

w instytucji kultury. Zedek jest miejscem kulturalno-społecznym wielostronnej edukacji kulturalnej, zaangażowany jest w życie społeczne mieszkańców. Współpracuje z różnymi partnerami ze środowiska lokalnego i nie tylko. Otwarty jest na wszystkie grupy społeczne, wspiera inicjatywy oddolne. Jest miejscem, które kształtuje społeczeństwo lokalne, wzmacniając w ten sposób potencjał kulturalny i społeczny mieszkańców. Realizowane zadania mają na celu stworzenie jak najlepszych warunków do harmonijnego i wszechstronnego rozwoju mieszkańców przez edukację kulturalną, kształtującą podstawowe nawyki odbiorcy wartości kulturalnych.

W swojej ofercie Zedek posiada ponad 27 rodzajów zajęć dla maluchów, dzieci i młodzieży, dorosłych oraz seniorów, które prowadzone są przez fachową i wszechstronnie przygotowaną kadrę instruktorów. Są to zajęcia o charakterze: muzycznym, tanecznym, plastycznym, teatralnym, edukacyjnym i rekreacyjnym.

W Zedeku istnieją sekcje: taneczne, plastyczne, językowe, muzyczne, teatralne, Klub Krasnala, Klub Seniora Radość z zespołem Melodia, Kapela Ludowa Dobrzelinacy, Uniwersytet Trzeciego Wieku, współpracuje z zespołem wokalnoinstrumentalnym Śleszynianki.

Kapela Ludowa Dobrzelinacy to znana i lubiana w regionie kapela ludowa, prezentująca folklor i muzykę tradycyjną. Od wielu już lat reprezentuje Gminę Żychlin oraz Zedek na przeglądach i festiwalach dotyczących muzyki ludowej. We wrześniu 2021 roku „Dobrzelinacy” wzięli udział w XX Spotkaniach Folklorystycznych Polski Centralnej – Od kujawiaka do oberka. Autentyzm i inspiracje, organizowanym przez Muzeum Okręgowe w Sieradzu. Kapela „Dobrzelinacy” zdobyła I nagrodę w kategorii: kapela autentyczna. Był to jeden w wielu laurów kapeli na ogólnopolskiej arenie.

Zedek posiada specjalną ofertę skierowaną do mieszkańców powyżej 50 roku życia, którą realizuje w ramach sekcji Uniwersytet Trzeciego Wieku. Oferta zawiera propozycję cyklicznych warsztatów, jak również szeroki wachlarz zajęć obejmujący: gimnastykę korekcyjno-usprawniającą, język angielski, rosyjski, rękodzieło artystyczne, taniec, informatykę, akademię rysunku i malarstwa, mozaikę szklaną, chór Złoty Akord, zajęcia literacko-dyskusyjne, zajęcia teatralne i smovey.

Zedek każdego roku jest organizatorem około 100 imprez kulturalnych. Bogata oferta wydarzeń obejmuje: koncerty, przeglądy, konkursy, spektakle, pokazy artystyczne, Święto Żychlina, pikniki, bale dla dzieci i dorosłych. Główne przedsięwzięcia kulturalne organizowane przez Żychliński Dom Kultury to:

- Sylwester z kulturą;
- Imprezy towarzyszące WOŚP;
- Kinderbal;
- Dzień Kobiet;
- Żychliński Festiwal Piosenki Dziecięcej „Czerwone Jabłuszko”;
- Żychliński Przegląd Artystycznego Ruchu Seniora;
- Biesiada z Kulturą;
- Święto Żychlina;
- Dzień Dziecka;
- Spotkanie z...;
- Kabaret/ Koncert;

- 3 maja;
- 11 – listopada;
- Przegląd Małej Formy Teatralnej;
- Przeplatanki artystyczne.

Rangę realizowanych przedsięwzięć kulturalnych Żedeku podnosi obecność znanych i cenionych artystów z całej Polski.

Kiedy świat ogarnęły pandemia i kwarantanna w ramach pomocy dom kultury szył maseczki ochronne, łącznie przekazał mieszkańcom Żychlina około 3 000 sztuk. W tym trudnym dla wszystkich czasie kultura przeniosła swoje działania do sieci. Powstała Strefa Kreatywna, gdzie umieszczane były inspiracje z pracowni plastycznej, z których dzieciaki bardzo licznie korzystały.

Umieszczane w sieci były przedstawienia teatralne, konkursy online, koncert życzeń, konkursy muzyczne. Zorganizowana została zbiórka drobnych upominków dla dzieci - małych pacjentów Centrum Onkologii w Bydgoszczy, odbyła się świąteczna zbiórka środków czystości i higieny osobistej dla Domu Pomocy Społecznej w Pniewie, rozpoczęta została ekologiczna akcja „Kolorowe kredki”, pracownia Studio 19 przygotowała nagrania: bajkę „O Jakubku i przygodzie na skraju lasu”, Koncert życzeń dla Taty”, Życzenia z serduszka”, montaż słowno-muzyczny „Czas pojednań z okazji Świąt Bożego Narodzenia”, filmiki instruktażowe z Pracowni Plastycznej oraz Pracowni igłą i nitką oraz Żedekusiowy Targ Świąteczny online.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna

Biblioteka w Żychlinie utworzona została w 1929 roku, jest najstarszą księżnicą w powiecie kutnowskim. Budynek o powierzchni 420 m² jest otoczony parkiem. Patronką jest Maria Kownacka - polska pisarka. Obecna siedziba biblioteki znajduje się w budynku wybudowanym w okresie II wojny światowej, budynek znajduje się w Parku Miejskim przy zbiegu ulicy Kościuszki i Al. Raclawickie. Żychlińska księżnica posiada 2 filie: w Żychlińskim Domu Kultury i w świetlicy wiejskiej w Grzybowie Dolnym oraz punkt biblioteczny przy Szkole Podstawowej im. Marii Kownackiej w Grabowie.

Biblioteka oferuje swoim użytkownikom uniwersalne i bogate zbiory, literaturę dla dzieci młodzieży oraz dorosłych, literaturę o regionie, zbiory mini muzeum patronki Marii Kownackiej, możliwość korzystania z czytelni multimedialnej z bezpłatnym dostępem do Internetu. Ciekawie prezentuje się oferta działań służących upowszechnianiu książki i promocji czytelnictwa. Biblioteka organizuje spotkania autorskie, Akcję Cała Polska Czyta Dzieciom, Tydzień bibliotek, Akcję Poznaj Bezpieczny Internet, Spotkania Pokoleń, Spotkania z historią, Dyskusyjny Klub Książki, wyjazdy edukacyjno-prozdrowotne, kursy komputerowe dla osób 50+, konkursy recytatorskie i plastyczne.

Przy bibliotece działa Klub Seniora Spokojna Jesień oraz Akademia Aktywnego Seniora, które umożliwiają ludziom starszym aktywne spędzanie wolnego czasu, zaspokajanie potrzeb kulturalnych, rozwijanie zainteresowań, pogłębianie wiedzy z zakresu nowych technologii, realizowanie pasji oraz integrację z młodym pokoleniem. Biblioteka to miejsce spotkań lokalnej społeczności, centrum edukacyjne wspierające rozwój społeczeństwa informacyjnego. Biblioteka jest przyjazną i pulsującą życiem instytucją kultury, tworzącą przestrzeń dla czytelnictwa, edukacji, pielęgnująca przeszłość i kreująca przyszłość.

Na terenach wiejskich w gminie funkcjonują **światlice wiejskie**⁹:

- w Grzybowie Dolnym;
- w Śleszynie;
- w Czesławowie;
- w Krukach;
- w Buszkowie;
- w Białej;
- w Drzewoszkach Wielkich;
- w Kaczkowiźnie;
- w Chochołowie.

Wszystkie w/w obiekty są w gestii samorządu. W czterech miejscowościach gminy (Śleszyn, Czesławów, Grzybów, Chochołów) w świetlicach odbywają się zajęcia prowadzone w ramach działań referatu Gminne Centrum Promocji i Informacji oraz Kół Gospodyń Wiejskich z terenu Gminy Żychlin. Na terenie gminy ukazuje się przygotowywany przez Gminne Centrum Promocji i Informacji lokalny informator Nowe Echo Żychlina. Zawiera bieżące informacje o gminie i dystrybuowany jest do jak największej liczby mieszkańców.

Tabela 5 Wykaz placówek kultury w gminie Żychlin

Lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Żychliński Dom Kultury	ul. Fabryczna 3, 99-320 Żychlin
2.	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Marii Kownackiej w Żychlinie	ul. Aleje Racławickie 5, 99-320 Żychlin
3.	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Marii Kownackiej - Filia Nr 1 w Żychlinie	ul. Fabryczna 3, 99-320 Żychlin
4.	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Marii Kownackiej - Filia Nr 2 w Grzybowie	Grzybów Dolny 58, 99-321 Śleszyn
5.	Świetlica socjoterapeutyczna prowadzona przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Żychlin „Sówka”	ul. 1 Maja 23/25, 99-320 Żychlin
6.	Światlice wiejskie - zajęcia animowane są przez referat UM - Gminne Centrum Promocji i Informacji oraz Koła Gospodyń Wiejskich z terenu gminy Żychlin, według zgłaszanych potrzeb i inicjatyw oddolnych: <ul style="list-style-type: none"> - świetlica wiejska w Śleszynie – Koło Gospodyń Wiejskich w Śleszynie, - świetlica wiejska w Czesławowie – Koło Gospodyń Wiejskich w Czesławowie, - świetlica wiejska w Grzybowie – Koło Gospodyń Wiejskich w Grzybowie, - świetlica wiejska w Chochołowie – Koło Gospodyń Wiejskich w Chochołowie 	Śleszyn, Czesławów, Grzybów Dolny, Chochołów

Źródło: *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żychlina na lata 2021 – 2026*

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału

⁹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju

społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem.

Na obszarze gminy Żychlin funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Do organizacji działających na terenie gminy należą m.in.¹⁰:

- Fundacja Szansa,

Organizacje społeczne działające na terenie Gminy Żychlin w obszarze historia, kultura i tradycja:

- Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina,
- Stowarzyszenie Grupa Operacyjna Bzura 39,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czesławowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Grzybowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Śleszynie,
- Stowarzyszenie Gospodyń w Chocholowie.

Organizacje społeczne działające na terenie Gminy Żychlin w obszarze pomoc społeczna:

- Łódzki Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża Oddział Rejonowy w Żychlinie,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej w Żychlinie,
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Żychlinie,
- Parafialny Zespół Charytatywny CARITAS Parafia p.w. świętych Apostołów Piotra i Pawła w Żychlinie;
- Stowarzyszenie Rodzinnego Klubu Abstynenta PRZYSTAŃ ŻYCIA
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży BLISKO DZIECKA,
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Osób w Wieku Przedemerytalnym - oddział w Żychlinie,
- Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów - koło w Żychlinie,
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie DZIECI WOJNY - oddział w Żychlinie.

Organizacje społeczne działające na terenie Gminy Żychlin w obszarze rozwój, aktywizacja i edukacja:

- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Żychlin SÓWKA,
- Stowarzyszenie Rozwoju wsi Orątki i okolic,
- Stowarzyszenie Aktywizacji Bezrobotnych Rejonu Żychlińskiego,
- Stowarzyszenie PRZYJACIELE DWÓJKI,
- Żychlińskie Stowarzyszenie Pomocy Szkole ADAŚ,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Szkoły PLASTUSIE,

¹⁰ <https://zychlin.eu/2021/09/07/spis-organizacji-lokalnych-zaangazowanych-spoecznie/#fundacje>

- Związek Drużyn Ziemi Żychlińskiej ZHP HUFIEC,
- Stowarzyszenie Towarzystwo Obserwatorów Słońca im. Wacława Szymańskiego,
- Stowarzyszenie SUKCES,
- Stowarzyszenie Aktywizacji Społecznej i Twórczej Młodzieży INTERSUM,
- Stowarzyszenie Żychlińskiego Domu Kultury ŻEDEKUŚ.

Organizacje społeczne działające na terenie gminy Żychlin w obszarze sport i zdrowie:

- Sztuki Walki – Stowarzyszenie BONE BREAKERS TEAM ŻYCHLIN,
- Siatkówka – Stowarzyszenie VOLLEY TEAM ŻYCHLIN,
- Stowarzyszenie Klub Sportowy SKORPION,
- Stowarzyszenie Promujące Zdrowy Styl Życia BE WELL,
- Stowarzyszenie ROZBIEGANI ŻYCHLIN,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży Żychlina w Zakresie Sportu Kultury i Rekreacji SKAKANKA.

Powiązania funkcjonalne oraz współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

Gmina Żychlin jest członkiem organizacji i stowarzyszeń skupiających samorzady o lokalnym oraz ogólnopolskim zasięgu: Stowarzyszenia Rozwoju Gmin Centrum, Związku Gmin Regionu Kutnowskiego, jak i Związku Miast Polskich.

Lokalna Grupa Działania – Stowarzyszenie Rozwoju Gmin „Centrum”, swoim zasięgiem obejmuje obszar 12 gmin – 10 gmin z powiatu kutnowskiego oraz 2 gminy powiatu łęczyckiego z województwa łódzkiego.

Stowarzyszenie jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, kierowanego przez lokalną

społeczność poprzez¹¹:

- 1) opracowywanie, realizację i aktualizację strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, zwaną dalej Lokalną Strategią Rozwoju (LSR), dla obszaru gmin: Bedno, Dąbrowice, Góra Świętej Małgorzaty, Krośniewice, Krzyżanów, Kutno, Łanięta, Nowe Ostrowy, Oporów, Strzelce, Witonia, Żychlin;
- 2) zwiększenie udziału społeczności lokalnych w programowaniu i zarządzaniu rozwojem obszaru LGD poprzez pobudzenie i wspieranie inicjatyw oddolnych;
- 3) rozwijanie i umacnianie postaw nastawionych na aktywne współdziałanie w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;
- 4) aktywizację lokalnych społeczności w szczególności poprzez działania animacyjne na rzecz rodzin, solidarności międzypokoleniowej, dzieci, młodzieży i osób starszych; poprzez wspieranie działań wspomagających wypełnianie przez rodziny ról społeczno-wychowawczych, a także rozwiązujących

¹¹ <http://www.srgc.pl/index.php?id=statut>

lokalne problemy i zaspokajanie indywidualnych i zbiorowych potrzeb dotyczących m.in. opieki nad dziećmi, organizacji czasu wolnego młodzieży, działań edukacyjnych, współpracy międzypokoleniowej, dostępu do edukacji, kultury, sztuki, rekreacji, itp.;

5) upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarze działania LGD;

6) promocję i organizację wolontariatu;

7) poprawę standardu i jakości życia mieszkańców obszaru objętego działalnością LGD poprzez wspieranie rozwoju i poprawy stanu infrastruktury społecznej i technicznej oraz poprawę estetyki miejscowości oraz bezpieczeństwa mieszkańców;

8) zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego na obszarze działania LGD;

9) promowanie obszarów położonych na obszarze działania LGD na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym;

10) tworzenie warunków umożliwiających zachowanie dziedzictwa i tożsamości kulturowej;

11) rozwijanie i promocję lokalnych zasobów: surowców, miejscowej infrastruktury, lokalizacji (położenia geograficznego), dziedzictwa kulturowego, historycznego (tradycji), przyrodniczego, potencjału mieszkańców;

12) rozwijanie i promocję produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych oraz walorów turystycznych obszaru;

13) wspieranie działań służących rozwojowi małego przetwórstwa oraz tworzenie sieci w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych oraz działań promocyjnych i marketingowych;

14) działania na rzecz rozwoju gospodarczego obszaru LGD poprzez tworzenie alternatywnych źródeł dochodu dla mieszkańców;

15) tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych miejsc pracy i tworzenie warunków umożliwiających podjęcie pracy osobom dotąd pozostającym bez pracy, a także tworzenie korzystnych warunków do tworzenia nowych firm i rozwoju firm istniejących, sprzyjających zwiększaniu potencjału osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy;

16) działania zapobiegające zjawisku marginalizacji grup społecznych, i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;

17) wspieranie tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości, wspomagających przedsiębiorstwa z branży nierolniczej oraz wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej;

18) kreowanie postaw przedsiębiorczych na obszarze działania LGD, w szczególności poprzez działania animacyjne na rzecz spółdzielczości socjalnej w tym budowanie lokalnych partnerstw wspierających zakładanie i funkcjonowanie przedsiębiorstw społecznych;

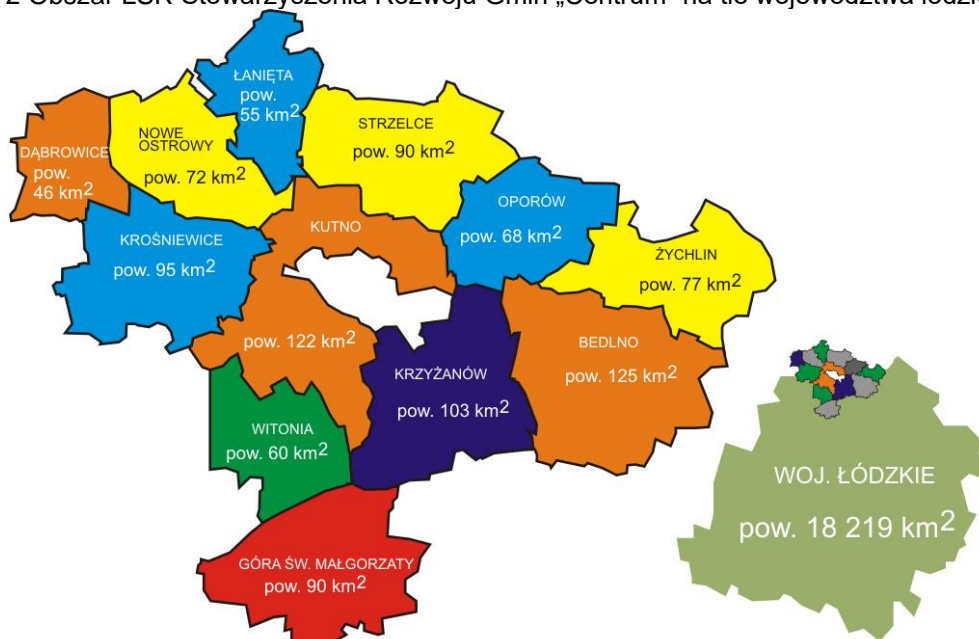
19) promowanie uczenia się przez całe życie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych;

20) zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych na obszarze działania LGD oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawienie ich jakości;

21) udzielanie wsparcia mieszkańcom obszaru objętego LSR w zakresie przygotowania projektów i pozyskania środków na ich realizację, w tym z programów pomocowych oraz innych projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej;

- 22) pozyskiwanie innych źródeł finansowania oraz opracowywanie i realizacja innych programów pomocowych oraz projektów współfinansowanych ze środków publicznych i pomocowych;
- 23) działanie na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami w układzie krajowym i międzynarodowym;
- 24) wspieranie powstawania i działalności partnerstwa międzysektorowego, międzyregionalnego i międzynarodowego;
- 25) podejmowanie współpracy z innymi organizacjami i instytucjami spoza obszaru działania LGD;
- 26) prowadzenie innych działań przewidzianych dla LGD.

Rysunek 2 Obszar LSR Stowarzyszenia Rozwoju Gmin „Centrum” na tle województwa łódzkiego

Źródło: <http://www.srgc.pl/index.php?id=czlonkowie>

Związek Gmin Regionu Kutnowskiego został założony w 1993 roku. Najważniejszymi zadaniami Związku są¹²:

- 1) Działania proekologiczne zapewniające zrównoważony rozwój regionu;
- 2) Restrukturyzacja regionu w celu pełnego wykorzystania potencjału ludzkiego i rzeczowego;
- 3) Organizowanie systemu gromadzenia i dystrybucji informacji dla potrzeb restrukturyzacji i współpracy gospodarczej;
- 4) Tworzenie kompleksowej infrastruktury społecznej, technicznej i gospodarczej poprzez:

a) Działania ekologiczne i ochronę środowiska:

- budowę i eksploatację oczyszczalni ścieków,
- organizację międzygminnych przedsięwzięć utylizacji odpadów i ich wykorzystanie gospodarcze,

¹² <http://www.zgrk.pl/>

- wprowadzanie do eksploatacji nowoczesnych technik ekologicznych (kanalizację, systemy ogrzewania, wodociągi, środki przenoszenia energii).

b) Budowę infrastruktury technicznej i społecznej:

- wprowadzanie do eksploatacji systemów łączności (telefonizacja, telekomunikacja),
- budowę i modernizację szlaków komunikacyjnych,
- działania związane z pozyskiwaniem inwestycji korzystnych dla miejscowego rynku zatrudnienia,
- wspólne działania podnoszące jakość usług w zakresie infrastruktury zdrowotnej i oświatowej.

5) Organizowanie i wdrażanie systemu informacji o możliwości rozwoju regionu i współpracy ponadregionalnej z wykorzystaniem pomocowych funduszy unijnych i innych funduszy zewnętrznych.

6) Opracowywanie i składanie wniosków o dofinansowanie projektów ze środków unijnych na rzecz i w imieniu gmin członkowskich, a także za zgodą i na warunkach określonych przez Zgromadzenie Związku innych gmin nie będących członkami Związku, o ile wymaga tego dobro projektu mającego na celu rozwój regionu.

7) Wdrażanie i realizację projektów, na które pozyskane zostało dofinansowanie, w tym także w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjny Rozwoju Regionalnego.

8) Wspólne występowanie wobec uprawnionych podmiotów z inicjatywami korzystnych dla samorządów terytorialnych rozstrzygnięć legislacyjnych.

9) Reprezentowanie wspólnych interesów gmin wchodzących w skład Związku.

10) Kontynuacja i rozwój kontaktów partnerskich z samorządami zagranicznymi.

Na przestrzeni lat do Związku przystępowały kolejne gminy. Obecnie w skład Związku wchodzi 9 gmin z powiatu kutnowskiego:

- gmina Bedlno;
- gmina Dąbrowice;
- gmina Krośniewice;
- gmina Krzyżanów;
- gmina Łanięta;
- gmina Nowe Ostrowy;
- gmina Oporów;
- gmina Strzelce;
- gmina Żychlin;

2 gminy z sąsiadującego powiatu łęczyckiego:

- gmina Góra Św. Małgorzaty;
- gmina Witonia;

oraz od 2007 miasto Kutno.

Związek Miast Polskich, najstarsza polska organizacja samorządowa o tradycji sięgającej czasów II Rzeczypospolitej. Posiada bogate tradycje międzywojenne.

ZWIĄZEK
MIAST
POLSKICH

W latach 1917-1939 Związek aktywnie działał na polu lobbingu legislacyjnego, promocji gospodarczej i kulturalnej miast. Prowadził działalność wydawniczą i szkoleniową oraz szeroką wymianę doświadczeń. Współpracował także z podobnymi organizacjami w innych krajach. Po drugiej wojnie światowej działalność Związku Miast Polskich została uniemożliwiona. W pierwszych po wojnie wolnych wyborach lokalnych (27 maja 1990 r.) pojawiła się inicjatywa odtworzenia Związku. W ciągu kilku miesięcy rady blisko 60 miast podjęło uchwały o przystąpieniu do Związku i w styczniu 1991 roku odbył się w Poznaniu - statutowej siedzibie Związku - jego Kongres Restytucyjny. Związek Miast Polskich od 90. roku tworzy najnowszą historię polskiej, odrodzonej samorządności. Jest największą tego typu organizacją w Polsce, skupiającą ponad 350 miast, w których mieszka ponad 78% miejskiej ludności kraju. ZMP jest stowarzyszeniem miast, mającym na celu wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz dążenie do gospodarczego i społeczno-kulturalnego rozwoju miast polskich.

Ponadto gmina Żychlin jest liderem partnerstwa powstałego w ramach realizacji pilotażowego programu Centrum Wsparcia Doradczego. Partnerstwo o nazwie Między Kutnem a Łęczycą skupia 21 JST z terenu dwóch powiatów. W ramach swojej działalności partnerstwo JST ma opracować wspólną strategię rozwoju ponadlokalnego z określeniem priorytetowych dziedzin wspólnej działalności na rzecz mieszkańców. Wstępne opracowania wskazują na kierunki działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej, rozwoju usług urbanistycznych oraz podnoszenia poziomu kadr administracji w JST.

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE I FUNKCJONALNE¹³

Gmina Żychlin wchodzi w skład województwa łódzkiego i należy do powiatu kutnowskiego. Usytuowana jest pomiędzy kilkoma jednostkami podziału samorządowego - od zachodu graniczy z gminą Oporów, od północy z gminą Pacyna, od wschodu - z gminami Kiernozia i Zduny, a od południa Bedlno. Najbliżej położone miasto to Kutno, oddalone o około 26 km, Gąbin 27 km i Łowicz 31 km.

Pod względem przyrodniczym poprzez dolinę rzeki Słudwi istnieje powiązanie z Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Przysowy, który to obszar jest wyodrębniony w korytarzu ekologicznym o znaczeniu krajowym.

Gmina ma charakter rolniczy, z dość wyraźnymi cechami podmiejskimi w zagospodarowaniu i zabudowie wsi bezpośrednio przyległych do miasta Żychlina.

¹³ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju

Powiązania komunikacyjne z otaczającym obszarem stanowią głównie drogi wojewódzkie: Nr 573 relacji Żychlin – Nowy Duninów w kierunku drogi krajowej Nr 92 i wojewódzkiej Nr 583 relacji Bedno - Sanniki w kierunku drogi krajowej Nr 92. Droga krajowa Nr 92 łączy poprzez Poznań i Warszawę obszar gminy z całą Polską. Na południowym skraju, wzdłuż granicy administracyjnej przebiega magistralna linia kolejowa E20 Warszawa - Poznań ze stacją kolejową Żychlin, położoną poza granicami gminy. Najbliższe znaczące węzły kolejowe są zlokalizowane w Kutnie i Łowiczu.

Powiązania infrastrukturalne stanowią istniejące linie elektroenergetyczne: 220 kV Pątnów - Sochaczew i 110 kV Kutno - Żychlin - Łowicz z GPZ w Żychlinie. Najbliższy gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Kutno - Łowicz miał stanowić źródło gazu metanowego w koncepcji gazyfikacji gminy Żychlin.

Związki funkcjonalne gminy z regionem realizowane są poprzez obiekty administracji publicznej, a związki takie istnieją także w sferze gospodarczej. Dla Cukrowni Dobrzelin otaczające gminy o charakterze rolniczym są terenem zaopatrzenia w buraki cukrowe, a funkcjonujące w mieście zakłady produkcyjne, a w szczególności: Zakład Maszyn Elektrycznych EMIT S.A. w Żychlinie, Fabryka Transformatorów w Żychlinie, Union Chocolate Sp. z o.o., Cargill Poland Sp. z o.o., DiMa Sp. z o.o. i Addev Materials Sp. z o.o., zaopatrują krajowy rynek zbytu i kooperują na rynku ponadlokalnym.

Plody rolne zbywane są przez rolników zarówno na obszarze własnej gminy jak i gmin ościennych, a także pobliskich miast.

Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów

Określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego następuje w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Na terenie gminy Żychlin obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2022 roku.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Obecnie na terenie gminy Żychlin obowiązują 3 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Ich całkowita powierzchnia wynosi ok. 31 ha (kolejno 5, 16 i 10 ha), która stanowi zaledwie 0,4% powierzchni Gminy. Obejmują one teren częściowo zagospodarowanego osiedla domów jednorodzinnych w rejonie ulicy Orłowskiego oraz tereny produkcyjno-usługowe w Żychlinie i Dobrzelinie.

Struktura osadnicza

Gminę Żychlin stanowi obszar miasta i tereny wiejskie gminy. Miasto w swych granicach administracyjnych usytuowane jest w północno - zachodniej części gminy, a jego północne tereny

graniczą z gminą Pacyna. Po południowej stronie miasta położona jest intensywnie zurbanizowana wieś Dobrzelin z terenami cukrowni, zespołem parkowo - dworskim i osiedlem mieszkaniowo - usługowym.

Fotografia 2 Cukrownia w Dobrzelinie

Źródło: Fotografia własna

Sieć osadniczą tworzą wsie o charakterze „ulicówek” z zabudową głównie rolniczą mniej lub bardziej rozproszoną, usytuowaną wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Fotografia 3 Dobrzelin – zabudowa wzdłuż ciągu komunikacyjnego

Źródło: Fotografia własna

Charakterystyczny jest układ zabudowy tych wsi w kierunku wschód - zachód. Wyróżnia się wieś Śleszyn ze względu na liczniejsze obiekty i tereny związane z obsługą mieszkańców, a w szczególności z uwagi na lokalizację unikalnego zespołu pałacowo - folwarcznego wpisanego do rejestru zabytków. Obiekty te są usytuowane w centrum wsi.

Pozostałe wiejskie jednostki osadnicze cechuje dominacja zabudowy związanej z prowadzonym gospodarstwem rolnym. Wsie wyposażone są w pojedyncze obiekty infrastruktury społecznej codziennego zapotrzebowania. Strukturę przestrzenną terenów rolniczych gminy przecina w kierunku wschód - zachód dolina rzeki Słudwi wzdłuż której występuje stosunkowo wąskie pasmo użytków zielonych. Północno - zachodni skraj gminy stanowi drugi obszar użytków zielonych rozłożony wzdłuż cieków Przysowy. Tereny leśne i zadrzewione są tutaj bardzo nieliczne i rozlokowane w znacznym rozproszeniu.

Miasto Żychlin stanowi ponadlokalny ośrodek rozwoju skupiający obiekty obsługi mieszkańców gminy i miasta Żychlina oraz dla części otaczających gmin. Są to głównie usługi z zakresu szkolnictwa ponadpodstawowego, kultury, służby zdrowia, oraz handlu i rzemiosła.

Centrum miasta stanowi historycznie ukształtowany w XV - XIX wieku układ urbanistyczny podlegający ochronie konserwatorskiej. Jest on wpisany w system ulic i rynku z zachowaną zabudową pierzejową i zespołem kościoła parafialnego. Plac centralny został poddany rewaloryzacji i estetyzacji w celu stworzenia miejsca tożsamości miasta o współczesnym standardzie.

Fotografia 4 Skrzyżowanie typu rondo przy głównym placu starówki w Żychlinie

Źródło: Fotografia własna

Nowa, współczesna zabudowa osiedlowa rozlokowała się głównie po wschodniej stronie miasta, jako wielomieszkaniowe budownictwo oraz po południowowschodniej w formie osiedla jednorodzinnej zabudowy. W południowej części miasta dominują Zakłady Maszyn Elektrycznych

„Emit” S.A., specjalizujące się w branży elektromechanicznej. Układ uliczny miasta stanowi konsekwencję rozbudowy historycznego miasta - stąd uciążliwości dla mieszkańców i użytkowników dróg w centralnej części miasta. Zostały one zmniejszone poprzez modernizację głównego systemu po wybudowaniu ulicy Orłowskiego. Dalszą poprawę stanowić będzie wdrożenie koncepcji przebudowy Al. Raclawickich na odcinku ulic Barlickiego - 3 Maja. Strukturę zurbanizowaną przecina dolina rzeki Słudwi, która wraz z pasmem użytków zielonych rozdziela miasto na kierunku wschód – zachód¹⁴.

Rewitalizacja (obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji, założenia i przedsięwzięcia rewitalizacyjne)

Obecnie w Gminie obowiązuje *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017–2024*, jednak gmina Żychlin przygotowuje się do przygotowania nowego dokumentu. W obowiązującym LPR koncentracja negatywnych zjawisk występuje w obrębie obszaru zdegradowanego, który obejmuje w większości tereny miasta Żychlin.

Obszary zdegradowane

W rozumieniu przepisów o rewitalizacji – „obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany”. Obszar zdegradowany jest więc przede wszystkim obszarem o problemach społecznych.

Gmina posiada *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2024*. Obszar zdegradowany obejmuje następujące ulice i miejscowości o największej liczbie negatywnych zjawisk¹⁵:

- w Żychlinie: ul. 1 Maja, ul. 3 Maja, al. Raclawickie, ul. Barlickiego, ul. Jana Pawła II, ul. Kilińskiego, ul. Młyńska, ul. Narutowicza, Pl. 29 Listopada, Pl. Wolności, ul. Pomorska, ul. Ściegiennego, ul. Traugutta.
- w Dobrzelinie: ul. Wł. Jagiełły,
- w Grabowie: ul. Dworcowa, ul. Grabówek,

Fragment lub całość obszaru zdegradowanego, na którym występuje szczególna koncentracja negatywnych problemów oraz który ma znaczenie dla rozwoju lokalnego danej gminy, określany jest mianem obszaru rewitalizacji. Poza koniecznością spełnienia warunków dotyczących wskaźników delimitacyjnych, trzeba uwzględnić narzucone w drodze wytycznych ministerialnych i ustawy o rewitalizacji ograniczenia co do liczby mieszkańców i powierzchni:

- może być zamieszkały przez maksymalnie 30% mieszkańców gminy;
- powierzchnia nie może przekraczać 20% powierzchni gminy.

Podczas badania obszaru zdegradowanego a przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji nastąpiło przekroczenie 30% ludności na terenie rewitalizowanym. W związku z powyższym Zespół ds. Rewitalizacji po zasięgnięciu opinii Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i dokonanej przez

¹⁴ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

¹⁵ *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023*

niego analizie rozkładu problemów społecznych z dokładnością do poszczególnych numerów klatek/mieszkań zdecydował wyłączyć niektóre fragmenty ulic z obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji w gminie obejmuje: centrum miasta Żychlina, stanowiące centrum administracyjne oraz handlowo-usługowe gminy, przy którym zlokalizowane są ważne instytucje publiczne oraz strefę staromiejską z główną ulicą miasta wraz z przylegającymi zabytkami. Obszar jest spójny przestrzennie, kumulujący negatywne zjawiska w szczególności bezrobocie i ubóstwo, charakteryzujący się niskim poziomem kapitału społecznego, ze względu na swoje położenie istotny dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Gmina Żychlin zrealizowała następujące zadania zaplanowane w Programie Rewitalizacji:

- a) utworzenie w budynku przy ul. Barlickiego 4 Centrum Aktywności Lokalnej;
- b) modernizacja i termomodernizacja budynku Żychlińskiego Domu Kultury wraz z wykorzystaniem OZE.

W trakcie realizacji jest:

- a) rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego zespołu dworsko-parkowego Orsettich na realizację celów statutowych Fundacji Dworu Dobrzelin.

Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych i zdewastowanych dotyczy głównie gruntów w sąsiedztwie Cukrowni Dobrzelin oraz dawnej Cukrowni Walentynów. Część terenów wskazana jest do zagospodarowania w ramach Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Cukrownia Walentynów (dziś ZME EMIT) stanowiła o tożsamości gminy i jej stan zagospodarowania wpływa na wizerunek gminy – szczególnie dawna zabudowa fabryczna zlokalizowana przy skrzyżowaniu ulic Narutowicza i Żeromskiego.

Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

- Uporządkowanie gospodarki ściekowej, w tym w ramach Aglomeracji Żychlin i rozpowszechnienie selektywnej gospodarki odpadami w celu poprawy standardu lokalizacji inwestycji i jakości środowiska urbanistycznego i przyrodniczego.
- Realizacja programu gazyfikacji gminy jako elementu istotnie zwiększającego walory lokalizacyjne i szanse rozwoju gminy.
- Rozwój placówek edukacji wielokierunkowego kształcenia, stosownie do współczesnego zapotrzebowania, w tym także o kierunkach związanych z przekształceniami w rolnictwie.
- Preferencje dla lokalizacji obiektów i urzędzeń związanych z usługową i produkcyjną działalnością gospodarczą sprzyjającą poprawie warunków zamieszkania i tworzącą miejsca pracy.
- Intensywna promocja gminy, jej walorów środowiskowych i istniejących zasobów gruntów komunalnych celem pozyskania inwestorów współdziałających w realizacji programów rozwoju gminy.

- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów aktywnych inwestycyjnie, celem zabezpieczenia podstaw prawnych dla realizacji przedsięwzięć w zgodzie z zasadami ładu przestrzennego.
- Wdrażanie i popularyzowanie *Gminnego programu opieki nad zabytkami* zatwierdzonego przez Radę Miejską w Żychlinie Uchwałą Nr XX/97/12 w dniu 20.02.2012 r. - w sprawie przyjęcia *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012 -2015*.

Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Jedną z inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym jest dostosowanie systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków komunalnych do wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracji Żychlin. Inne, planowane działania niebędące jednak inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (wskazanymi w planie wojewódzkim) zakładają budowę systemu ciepłowniczego oraz rozbudowa dystrybucyjnej sieci elektroenergetycznej (linia wysokiego napięcia 110 kV Żychlin – Piątek). Nie przewiduje się realizacji na terenie gminy Żychlin żadnego przedsięwzięcia w zakresie rozbudowy systemu komunikacyjnego, stanowiącego inwestycję celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Oznacza to m.in., że zrezygnowano z planów budowy obwodnicy Żychlina w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 583. Zgodnie z informacją udzieloną przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi w kolejnych latach planowane jest przeprowadzenie rozbudowy dróg wojewódzkich Nr 583 i 573 na odcinku przebiegającym przez gminę i miasto Żychlin (w podziale na etapy). Termin realizacji ww. inwestycji uzależniony będzie od decyzji Sejmiku Województwa Łódzkiego w sprawie ujęcia w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Łódzkiego na lata 2018 – 2036 nowego zadania inwestycyjnego obejmującego drogę wojewódzką Nr 583 i 573.

2.2.1. Infrastruktura techniczna

Infrastrukturą techniczną nazywa się zbiór różnego rodzaju urządzeń i obiektów o charakterze publicznym, niezbędnych do poprawnego funkcjonowania gospodarki narodowej oraz społeczeństwa na określonym terytorium¹⁶. Stan i poziom nowoczesności infrastruktury warunkują zatem możliwości rozwoju danego obszaru oraz poziom życia społeczeństwa zamieszkującego go. W ramach infrastruktury technicznej wyróżnia się infrastrukturę: transportu, energetyczną, wodnokanalizacyjną, związaną z gospodarką odpadami oraz infrastrukturę łączności.

INFRASTRUKTURA TRANSPORTU

Sieć drogowa

Układ komunikacyjny obsługujący gminę tworzą drogi:

¹⁶ „Znaczenie infrastruktury komunalnej dla rozwoju lokalnego i regionalnego – przykład województwa łódzkiego” Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej, Uniwersytet Łódzki, dr Bartosz Bartosiewicz – prezentacja, www.rpo.lodzkie.pl

- wojewódzka Nr 573 relacji Gostynin - Gąbin do drogi krajowej Nr 2 (E30) relacji Poznań - Kutno – Warszawa, poprzez drogę woj. wojewódzką Nr 583,
- wojewódzka Nr 583 relacji Warszawa - Sanniki do drogi krajowej Nr 2 (E30).

Fotografia 5 Północna część Żychlina – drogi wojewódzkie nr 573 i 583

Źródło: Fotografia własna

Droga krajowa Nr 2 (E30) prowadzi ruch tranzytowy, jest położona poza granicami gminy Żychlin w odległości około 1,8 km od jej granic; ma duże znaczenie dla powiązania gminy z regionem i krajem. Jej dostępność znacząco wzrosłaby gdyby zrealizowano wiadukt nad linią kolejową w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 583.

Pozostałą sieć dróg stanowią drogi powiatowe i gminne, które obsługują wszystkie jednostki osadnicze. Stan techniczny tych dróg jest średni lub dobry, jednak parametry techniczne w zakresie ich szerokości w liniach rozgraniczających oraz szerokości jezdni nie są zadowalające.

Tabela 6 Drogi powiatowe na obszarze Miasta i Gminy Żychlin

lp.	nr drogi	nazwa drogi	rodzaj nawierzchni	długość odcinka [m]
1	2120E	Żychlin - ul. Żeromskiego	nawierzchnia twarda	1100
2	2123E	Żychlin - ul. 1 Maja, ul. Łukasieńskiego	nawierzchnia twarda	3100
3	2102E	Zosinów - Śleszyn - Biała - Zarębów	nawierzchnia twarda	5900
4	2109E	Dobrzelin - Grabów	nawierzchnia twarda	1200
5	2110E	Oporów - Drzewoszki - Dobrzelin	nawierzchnia twarda	3900
6	2111E	Czesławów - Krecieszki - Wojszyce – Szewce Owsiane	nawierzchnia twarda	2000
7	2117E	Dobrzelin - Śleszyn	nawierzchnia twarda	4500
8	2119E	Pniewo - Śleszyn - Wiskiennica	nawierzchnia twarda	4100
9	2120E	Żychlin - Grzybów - Zalesie	nawierzchnia twarda	8100
10	2121E	Oporów - Raków	nawierzchnia twarda	1020
11	2122E	Żychlin - Tretki - Grzybów	nawierzchnia twarda	9700
12	2123E	Kutno - Żychlin - Kaczkowizna	nawierzchnia twarda	10600

lp.	nr drogi	nazwa drogi	rodzaj nawierzchni	długość odcinka [m]
13	2156E	Kruki - Kaczkowizna	nawierzchnia twarda	3000
			nawierzchnia gruntowa	1800
14	2736E	Pniewo - St. Kol. Żychlin (do drogi nr 583)	nawierzchnia twarda	1300

Źródło: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju

Tabela 7 Drogi gminne na obszarze Miasta i Gminy

lp.	nr drogi	nazwa drogi	rodzaj nawierzchni	długość odcinka [m]
1	102501E	ul. Pomorska	nawierzchnia twarda/bitumiczna	2500
2	102502E	ul. Głowackiego	nawierzchnia twarda/bitumiczna	600
3	102502E	ul. Bliźnińskiego	nawierzchnia twarda/bitumiczna	550
4	102503E	ul. Wiejska	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1050
5	102504E	ul. Wspólna	nawierzchnia twarda/bitumiczna	150
6	102505E	ul. Polowa	nawierzchnia twarda/bitumiczna	380
7	102506E	ul. Cmentarna	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1650
8	102507E	Aleje Racławickie	nawierzchnia twarda/bitumiczna	700
9	102508E	ul. Barlickiego	nawierzchnia twarda/bitumiczna	370
10	102508E	ul. Ogrodowa	nawierzchnia gruntowa, utwardzana	65
11	102509E	ul. Kwiatowa	nawierzchnia gruntowa, utwardzana	200
12	102510E	ul. Młyńska	nawierzchnia twarda/bitumiczna	120
13	102511E	ul. Kościuszki	nawierzchnia twarda/bitumiczna	350
14	102511E	ul. Ściegiennego	nawierzchnia twarda/bitumiczna	220
15	102512E	ul. Przeskok	nawierzchnia twarda/bitumiczna	50
16	102513E	ul. Plac Jana Pawła II	nawierzchnia twarda/bitumiczna	250
17	102514E	ul. Plac 29 listopada	nawierzchnia twarda/polbruk	210
18	102514E	ul. Różana	nawierzchnia twarda/polbruk	120
19	102515E	ul. Jaśminowa	nawierzchnia twarda/polbruk	170
20	102517E	ul. Wrzosowa	nawierzchnia twarda/polbruk	140
21	102517E	ul. Chabrowa	nawierzchnia twarda/polbruk	150
22	102518E	ul. Konwaliowa	nawierzchnia twarda/polbruk	50
23	102519E	ul. Łąkowa	nawierzchnia twarda/bitumiczna	450
24	102520E	ul. Złota	nawierzchnia gruntowa	100
25	102521E	ul. Zdrojowa	nawierzchnia twarda/bitumiczna	100
26	102522E	ul. Kilińskiego	nawierzchnia twarda/polbruk	290
27	102523E	ul. Graniczna	nawierzchnia twarda/bitumiczna	960
28	102523E	ul. Cicha	nawierzchnia twarda/bitumiczna	200
29	102523E	ul. Śląska	nawierzchnia twarda/bitumiczna	80
30	102523E	ul. Krótka	nawierzchnia twarda/bitumiczna	120
31	102523E	ul. Kolejowa	nawierzchnia twarda/bitumiczna	150
32	102524E	ul. Spacerowa	nawierzchnia twarda/bitumiczna	720
33	102526E	ul. Nowa	nawierzchnia twarda/bitumiczna	120
34	102525E	ul. Dolna	nawierzchnia twarda/bitumiczna	400
35	102526E	ul. Mała	nawierzchnia gruntowa, utwardzana	100
36	102527E	ul. Dobra	nawierzchnia gruntowa, utwardzana	160
37	102528E	ul. Dobrzelińska	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1260
38	102529E	ul. Fabryczna	nawierzchnia twarda/bitumiczna	150
39	102530E	ul. Prusa	nawierzchnia twarda/bitumiczna	100
40	102531E	ul. Marii Konopnickiej	nawierzchnia twarda/bitumiczna	250
41	102532E	Ul. inż. Z. Okoniewskiego	nawierzchnia twarda/bitumiczna	240
42	102533E	ul. Waryńskiego	nawierzchnia twarda/bitumiczna	400
43	102534E	ul. Dąbrowskiego	nawierzchnia twarda/bitumiczna	440

lp.	nr drogi	nazwa drogi	rodzaj nawierzchni	długość odcinka [m]
44	102535E	ul. Mickiewicza	nawierzchnia twarda/bitumiczna	360
45	102536E	ul. Sienkiewicza	nawierzchnia twarda/bitumiczna	900
46	102537E	ul. Słowackiego	nawierzchnia twarda/gruntowa, utwardzona/asfalt	530
47	102537E	ul. Krasickiego	nawierzchnia twarda/trylinka	950
48	102538E	ul. Tuwima	nawierzchnia twarda/trylinka	100
49	102539E	ul. Reja	nawierzchnia twarda/trylinka	100
50	102539E	ul. Plac Wolności	nawierzchnia twarda/bitumiczna	120
51	102539E	ul. Traugutta	nawierzchnia twarda/bitumiczna	560
52	102451E	Żabików	nawierzchnia twarda/bitumiczna	800
53	102452E	Pasieka – Sokołówek	nawierzchnia twarda/bitumiczna	3800
54	102453E	Czesławów – Dobrzelin	nawierzchnia twarda/nawierzchnia bitumiczna	2600
55	102454E	Pasieka – Dobrzelin	nawierzchnia gruntowa/utwardzana	1600
56	102005E	Czesławów	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1600
57	102016E	Kamilew – Śleszyn	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1000
58	102455E	Drzewoszki Wielkie	nawierzchnia gruntowa/utwardzana	1100
59	102456E	Grabów – Wydmuch – Bielice	nawierzchnia twarda/bitumiczna	950
60	102457E	Buszków – Buszkówek	nawierzchnia twarda/bitumiczna	2000
61	102458E	Zagroby – Orątki – Buszków	nawierzchnia twarda/bitumiczna	3550
62	102459E	Orątki Górne – Orątki Dolne	nawierzchnia bitumiczna przechodząca w żwirową	1100
63	102460E	Buszków – Wola Popowa	nawierzchnia twarda/bitumiczna	700
64	102461E	Orątki – Chochółów – Strzelce	nawierzchnia twarda/bitumiczna	3500
65	102462E	Kaczkowizna – Kaczorów	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1500
66	102463E	Grabie – Oleszcze	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1800
67	102464E	Wola Popowa – Grabie	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1400
68	102465E	Zgoda – Śleszynek	nawierzchnia gruntowa/utwardzana	900
69	102466E	Śleszyn Mały w kier. Balikowa	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1600
70	102467E	Zarębów – Gajew Grzybowski	nawierzchnia bitumiczna przechodząca w gruntową utwardzaną	3600
71	102468E	Kruki – Biała	nawierzchnia gruntowa/utwardzana	2500
72	102469E	Budzyń – Marianka	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1300
73	102470E	Oleszcze – Śleszynek	nawierzchnia gruntowa/utwardzana	700
74	102471E	Śleszyn Mały – Gaj	nawierzchnia twarda/bitumiczna	500
75	102473E	Śleszyn Górny – Aleksandrówka	nawierzchnia gruntowa/utwardzana	1200
76	102473E	Aleksandrówka p. wieś	nawierzchnia twarda/bitumiczna	1300
77	105401E	Śleszyn – Zalesie	nawierzchnia twarda/bitumiczna	2700
78	105401E	Wiskiennica Dolna – Śleszyn	nawierzchnia twarda/bitumiczna	4600

Źródło: *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju (aktualizowane po inwestycjach)*

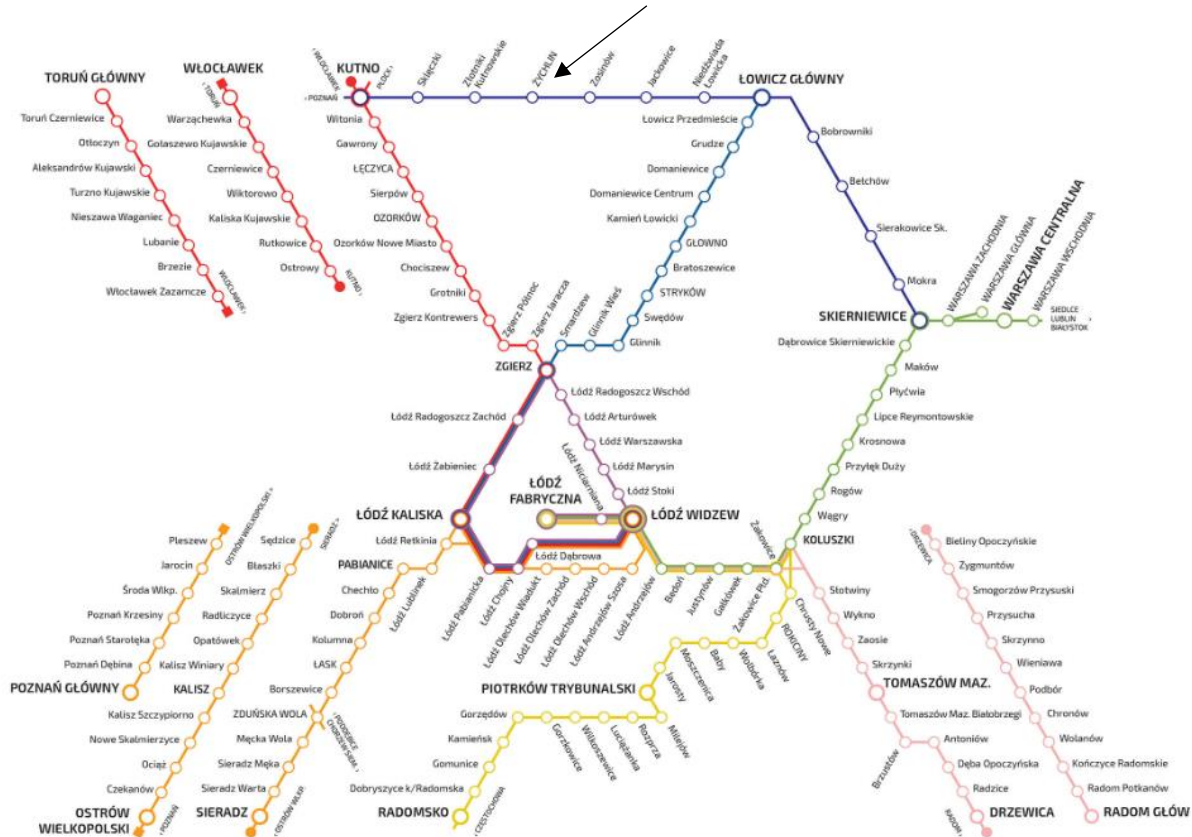
Kolej

Najbliższą linią kolejową jest magistrala łącząca Poznań z Warszawą, która przebiega /na fragmencie/ na styku z południową granicą gminy - ze stacją kolejową Żychlin. Stacja Żychlin posiada połączenia ze stacjami węzłowymi Kutno i Łowicz Główny.

W miejscu tym należy wspomnieć o Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej – jest to system kolei aglomeracyjnej w aglomeracji łódzkiej obejmującej linie kolejowe w województwie łódzkim należące do sieci PKP. Operatorem systemu jest Łódzka Kolej Aglomeracyjna Sp. z o.o. Działalność ŁKA skupia się na liniach łączących miasta satelickie z Łodzią.

Przez gminę Żychlin przebiega trasa Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej: Kutno – Łowicz Główny z przystankiem Żychlin. Poniżej zaprezentowano trasy połączeń ŁKA.

Rysunek 3 Mapa połączeń ŁKA (maj 2022 r.), przystanek Żychlin

Źródło: Łódzka Kolej Aglomeracyjna

Podstawowym zadaniem Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej jest ułatwienie mieszkańcom województwa poruszanie się po obszarze aglomeracji, dlatego też integracja biletowa pełni dużą rolę w działalności ŁKA. Podstawą oferty są standardowe odcinkowe bilety kolejowe (od stacji do stacji), wzajemnie honorowane w pociągach marki PolRegio. Można również zakupić okresowe bilety odcinkowe. Oferowane są też bilety łączone w ramach Wspólnego Biletu Samorządowego oraz Pakietu Podróżnika pozwalające na podróżowanie pociągami wielu przewoźników na jednym bilecie.

Ofertę uzupełniają bilety strefowe jednorazowe i okresowe ważne na obszarze Łodzi, Zgierza i Pabianic. W ramach Ustawy z dnia 16 maja 2019 r. o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, na wniosek Marszałka Województwa Łódzkiego, w 2022 r. zostało utworzonych 40 autobusowych linii komunikacyjnych, w tym m.in.¹⁷:

- Łowicz – Wola Kałkowa – Kutno;

W ramach nowych połączeń autobusowych, Łódzka Kolej Aglomeracyjna przedstawiła ofertę podniesienia atrakcyjności zbiorowych form przemieszczania, która poprzez integrację taryfową spowoduje zwiększenie efektywności całego systemu transportu zbiorowego w województwie łódzkim. Oferta skierowana jest do osób wykluczonych komunikacyjnie, nie posiadających własnego środka

¹⁷ <https://www.lodzkie.pl/organizacja-ruchu-komunikacji/przewozy-autobusowe%2010780>

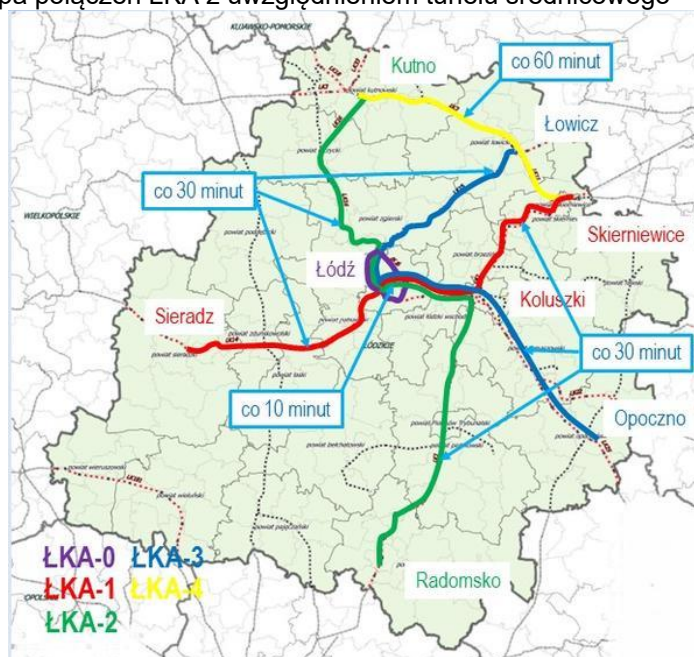

transportu. Ma na celu ułatwić dostęp m.in. do opieki medycznej czy instytucji publicznych, poprzez zintegrowanie rozkładów jazdy przewoźników kolejowych i autobusowych oraz wprowadzenie jednego zintegrowanego biletu na przejazd. Dzięki takiemu rozwiązaniu opłata za przejazd jest o około 20% tańsza od opłaty za bilety zakupione oddzielnie u każdego z przewoźników.¹⁸

Łódzka Kolej Aglomeracyjna przygotowała siatkę połączeń uwzględniającą tunel średnicowy w Łodzi, który ma powstać za trzy lata (w 2024 roku). Trzy trasy kolejowe w regionie zostaną wydłużone. Wybudowanie tunelu średnicowego w Łodzi zmieni układ połączeń kolejowych w Łodzi, regionie i w kraju. Składy Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej będą mogły kursować "łódzkim metrem" z większą częstotliwością, nawet co 4 minuty.

Tunel średnicowy połączy nowy Dworzec Łódź Fabryczna z Dworcem Łódź Kaliska na południu, a od północy ze stacją Łódź Żabieniec. Pozwoli to na trasowanie pociągów przez ściśle centrum miasta Łódź, ale wpłynie też na układ połączeń Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej. Połączenia te są niezwykle ważne dla mieszkańców gminy Skierniewice. Ułatwi to komunikację i upowszechni ten środek transportu.

Rysunek 4 Nowa mapa połączeń ŁKA z uwzględnieniem tunelu średnicowego - projekt

Źródło: Łódzka Kolej Aglomeracyjna

Połączenia autobusowe

Od 1 września 2020 roku gmina wprowadziła outsourcing usług, transport zbiorowy na terenie miasta i terenie wiejskim prowadzony jest przez podmiot zewnętrzny.

Usługi w zakresie lokalnego transportu publicznego w gminie realizuje firma PKS Gostynin Sp. z o.o. Przewozy odbywają się na 5 liniach, łączących różne części obszaru z miastem Żychlin. Ich trasy kształtują się następująco¹⁹:

¹⁸ Lka.lodzkie.pl

¹⁹ gminazychlin.pl/dla-mieszkanca/komunikacja/

- Linia 1. Żychlin → Dworzec PKP
- Linia 1. Dworzec PKP → Żychlin
- Linia 2. Żychlin ⇄ Śleszyn
- Linia 3. Żychlin ⇄ Drzewoszki
- Linia 4. Grabów ⇄ Żychlin ⇄ Kaczkowizna
- Linia 5. Żychlin ⇄ Żabików

Komunikacja obsługuje teren wiejski łącząc sołectwa z miastem oraz dojazd pomiędzy miastem a dworcem kolejowym. W ramach komunikacji obsługiwane są dowozy uczniów do szkół.

Parkingi

Istotnym elementem poprawiającym standard obsługi komunikacyjnej są parkingi wyznaczone w miejscach natężonego ruchu i dostępnych usług. W mieście usytuowane są główne zespoły postojowe przy ul. Orłowskiego, wzdłuż wsch. skraju Pl. Wolności. Parking zlokalizowany jest również przy ul. 3-go Maja, inż. Z. Okoniewskiego – po lewej stronie zgodnie z kierunkiem jazdy, na ul. Waryńskiego po prawej stronie oraz na ul. Dąbrowskiego po lewej stronie.

Ścieżki rowerowe

W gminie brakuje rozbudowanego systemu ścieżek rowerowych. W 2020 roku w gminie Żychlin znajdowało się 0 km ścieżek rowerowych, 0,0 km bus-pasów i 0 parkingów w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride). Zarejestrowano 1 wypis z licencji na przewóz osób taksówkami oraz 1 licencję na taksówkę²⁰.

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

Zaopatrzenie gminy w energię elektryczną

Podstawowym źródłem energii elektrycznej dla obszaru gminy jest stacja 110/15 kV zlokalizowana w mieście Żychlinie w rejonie ul. Granicznej. Stacja jest dwustronnie zasilana liniami napowietrznymi 110 kV relacji Kutno - Żychlin - Łowicz. Wyposażona jest w dwa transformatory o mocy 2 x 16 MVA. Ze stacji 110/15 kV wyprowadzane są linie główne 15 kV zasilające sieć rozdzielczą 15 kV, z której poprzez stacje 15/0,4 kV dostarczana jest energia elektryczna do odbiorców. Cały układ elektroenergetyczny ma możliwość rozbudowy i dostosowania do wzrostu zapotrzebowania mocy. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV budowane do początku lat osiemdziesiątych, projektowane były na podstawie wówczas obowiązujących wskaźników ustalania obciążeń, które były mniejsze od obecnych. Powoduje to niejednokrotnie brak możliwości przyłączenia nowych odbiorców bez konieczności rozbudowy i budowy nowych węzłów elektroenergetycznych 15/0,4 kV.

Na terenie gminy planowany do realizacji jest odcinek linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV relacji Żychlin – Piątek.

²⁰ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Zychlin#kultura-i-rekreacja

Zaopatrzenie w gaz²¹

W gminie Żychlin brak jest systemów sieci gazu przewodowego; spowodowane to jest zbyt dużą odległością od gazociągów tranzytowych oraz względami ekonomicznymi. Źródłem zaopatrzenia mieszkańców w gaz jest obecnie dystrybucja gazu w butlach. Poziom zaopatrzenia jest zadawalający. Dla gminy została opracowana koncepcja programowa gazyfikacji miasta i gminy siecią gazową średniego ciśnienia, w której głównym źródłem zasilania w gaz ziemny metanowy miał być gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Kutno – Łowicz DN 200 mm oraz 2 stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia: dla potrzeb miasta i gminy Żychlin oraz dla potrzeb technologicznych Cukrowni Dobrzelin zlokalizowanej przy wschodniej i południowej granicy miasta.

Plany gazyfikacji terenów gminy uległy jednak zmianie. Nowe plany zakładały budowę systemu opartego na regazyfikacji gazu ziemnego LNG. Paliwo w postaci skroplonej miałyby być dostarczane do stacji zlokalizowanej na terenie działki nr ewid. 55/24 w miejscowości Dobrzelin, gdzie podlegałyby przekształceniu do postaci gazowej. W bezpośrednim sąsiedztwie wybudowana miała zostać stacja redukcyjno-pomiarowa. Przystąpiono do inwestycji i wybudowano gazociągi rozprowadzające gaz po terenie miasta i w Dobrzelinie. Całkowita długość instalacji do przesyłu gazu wynosi 8,2 km. Główna linia gazociągu przebiega w odcinkach następujących ulic:

- ul. Kasztanowa w miejscowości Dobrzelin – od planowanej stacji LNG (ul. Kasztanowa, Podstrefa Żychlin ŁSSE);
- ul. Jagiełły w miejscowości Dobrzelin – od ul. Wagowej do „Trzech Krzyży”;
- ul. Szkolna w miejscowości Grabów – do szkoły podstawowej;
- ul. Narutowicza w Żychlinie;
- ul. Żeromskiego w Żychlinie;
- ul. Sienkiewicza w Żychlinie;
- ul. Tuwima w Żychlinie;
- ul. Krasickiego w Żychlinie;
- ul. Traugutta w Żychlinie;
- ul. Orłowskiego w Żychlinie;
- ul. Różana w Żychlinie;
- ul. Jaśminowa w Żychlinie;
- ul. Wrzosowa w Żychlinie;
- ul. Plac Wolności w Żychlinie;
- ul. Polowa w Żychlinie;
- ul. Ściegiennego w Żychlinie;
- ul. Aleje Raclawickie w Żychlinie;
- ul. Barlickiego w Żychlinie.

---

²¹ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

Rysunek 5 Schemat projektowanej sieci gazowej gminy Żychlin

Źródło: *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

Z uwagi na sytuację gospodarczą związaną z wojną w Ukrainie i embargiem na gaz z Rosji, zmieniono plany inwestycyjne względem zamierzeń związanych z gazyfikacją Gminy Żychlin. Obecnie projektowana jest magistrala gazownicza łącząca Żychlin z punktem w Podstrefie Kutno ŁSSE. Gazyfikacja Gminy Żychlin oparta będzie o gaz sieciowy.

Obecnie prowadzone są prace budowlane przy realizacji zadania pn. „Budowa gazociągu średniego ciśnienia Ø315/180/110/90/63/40”.

Zaopatrzenie w ciepło²²

Podstawowym źródłem ciepła dla miasta Żychlina jest kotłownia firmy Energa Kogeneracja Sp. z o.o. o łącznej mocy cieplnej 27 MW zlokalizowana przy ul. Spacerowej (teren dawnych Zakładów EMIT S.A.). Miejską sieć ciepłą stanowią trzy magistrale ciepłne i sieć rozbiorcza. Ponadto w mieście funkcjonuje kilka kotłowni lokalnych o łącznej mocy 116 J/h. W latach 2010-2011 gmina Żychlin przeprowadziła restrukturyzację Zakładu Gospodarki Komunalnej, w skład którego wchodził Zakład

²² *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

Energetyki Ciepłej zajmujący się obsługą systemu ciepłowniczego. Wydzielona część ciepłownicza została przekształcona w spółkę z o.o. i następnie gmina dokonała zbycia 100% udziałów na rzecz inwestora. Nowym podmiotem zajmującym się kompleksowo produkcją i dostarczaniem ciepła została spółka córka koncernu Energa. Nowy właściciel na przestrzeni kolejnych dokonał znaczących inwestycji w zasobach ciepłowniczych wymieniając większość starych i wyeksploatowanych sieci na nowe preizolowane instalacje oraz zasilił w ciepło 12 budynków wielorodzinnych wpływając na poprawę jakości powietrza w tej części miasta. Eksploatowane przez spółkę sieci są sprawne, zapotrzebowanie na ciepło jest pokrywane w sposób wystarczający – zużycie ciepła wynosi 23,09 MW. System sieci ciepłych podlega sukcesywnej rozbudowie. Planowane są nowe podłączenia w obszarze miejskiej starówki.

Na terenie Gminy Żychlin mieszkańcy zaopatrywani są w ciepło do celów bytowo - gospodarczych i grzewczych w systemie indywidualnych źródeł ciepła wykorzystujących w większości małowartościowy opał i wyposażone w niskosprawne urządzenia. Odrębne źródła ciepła posiadają zakłady:

- Szkoła Podstawowa w Orątkach - na paliwo olejowe;
- Union Chocolate Sp z o.o. w Żychlinie - na paliwo gazowe;
- Krajowa Grupa Spożywcza S.A. o/Cukrownia Dobrzelin - na paliwo węglowe;
- Cargill Polska Spółka z o.o. - na paliwo gazowe;
- Addev Materials Sp. z o.o. - na paliwo gazowe,
- PPHU ASPOL s.c. w Dobrzelinie - na paliwo węglowe.

Odnawialne źródła energii

Do energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii zalicza się, niezależnie od parametrów technicznych źródła, energię elektryczną lub ciepłą pochodzącą ze źródeł odnawialnych, w szczególności:

- z energii wodnej;
- z energii wiatru (elektrownie wiatrowe);
- z biomasy, z biogazu (elektrownie/elektrociepłownie na biomasę stałą, biogazownie: rolnicze, w oczyszczalniach ścieków, na wysypiskach odpadów, elektrociepłownie spalające odpady komunalne);
- z energii słonecznej (ogniwa fotowoltaiczne, kolektory słoneczne);
- ze źródeł geotermalnych (ciepłownie geotermalne, pompy ciepła).

Fotografia 6 Odnawialne źródła energii w Gminie Żychlin – wykorzystanie energii słonecznej

Źródło: Fotografia własna

Gmina zrealizowała projekty których celem jest instalacja OZE na budynkach gminy i mieszkańców oraz wykorzystywanie OZE m.in.:

- „Ochrona powietrza w Gminie Żychlin poprzez zastosowanie odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej”. Projekt współfinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Działanie IV.1 Odnawialne źródła energii, Poddziałanie IV.1.2.Odnawialne źródła energii.
- „Termomodernizacja Żychlińskiego Domu Kultury z wykorzystaniem OZE”. Projekt współfinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 RPOWŁ. Działanie 4.2.2.
- „Termomodernizacja i wykonanie instalacji fotowoltaicznej budynku Urzędu Gminy w Żychlinie przy ul. Barlickiego 15”. Projekt współfinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 RPOWŁ. Działanie 4.2.2.

W 2022 roku Gmina otrzymała dofinansowanie na realizację projektu:

- „Ochrona powietrza w Gminie Żychlin poprzez zastosowanie odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych – etap II”. Projekt polega na zaprojektowaniu i zrealizowaniu dostawy, montażu i uruchomieniu instalacji: kolektorów słonecznych, instalacji PV oraz wymianie kotłów na kotły pellet w gminie Żychlin:

- a) instalacji fotowoltaicznych – łącznie w 96 lokalizacjach (gospodarstwach prywatnych);
- b) instalacji kolektorów słonecznych – łącznie w 39 lokalizacjach (gospodarstwach prywatnych);
- c) instalacji kotłów na biomasę – łącznie w 35 lokalizacjach (gospodarstwach prywatnych).

INFRASTRUKTURA WODNOKANALIZACYJNA

Na terenie gminy Żychlin siecią wodociągową i kanalizacyjną zarządza Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., która zarejestrowana została przez Sąd 16 września 2021 roku i jest następcą prawnym Samorządowego Zakładu Budżetowego w Żychlinie.

Sieć wodociągowa

Istniejąca w mieście i na terenie gminy sieć wodociągowa wykonana jest w układzie pierścieniowym, co pozwala na niezawodną pracę. Sieć wykonana jest z rur żeliwnych i PCW i wymaga modernizacji. Wodociąg „Żychlin” oprócz miasta, które ma wskaźnik zwodociągowania 95% zaopatruje w wodę wsie w gminie Żychlin. Sieć wodociągowa wykonana z rur PCW jest włączona do sieci miejskiej w Żychlinie.

Według danych udostępnionych przez GUS, w 2020 roku na obszarze gminy miejsko - wiejskiej Żychlin funkcjonowało 123,6 km czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej, większość oczywiście na obszarach wiejskich, które przeważają w gminie. Natomiast długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wynosiła 125,3 km. W 2020 roku na całym analizowanym obszarze funkcjonowało 1 956 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Ilość wody sumarycznie dostarczanej gospodarstwom domowym zmniejsza się do 2017 roku, natomiast od 2018 odnotowuje się wzrost – w podziale na jednostki terytorialne, odnotowuje się wzrost jej ilości na obszarach wiejskich. Co za tym idzie, zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca jest nieznacznie większe na obszarze wiejskim niż na terenie miasta Żychlina. W 2020 roku z sieci wodociągowej korzystało 11 398 osób (98% ogółu mieszkańców), w tym 7 895 w mieście Żychlin – 99,1% oraz 3 503 na obszarze wiejskim Gminy – 95,6%.

Wodociągi zakładowe i urządzenia wodociągowe oparte na własnych ujęciach wód głębszych posiadają 2 podmioty gospodarcze (Zakład Maszyn Elektrycznych Emit S.A. Grupa Cantoni i Krajowa Spółka Cukrownia S.A. o/Cukrownia Dobrzelin), woda zużywana jest na potrzeby bytowo - gospodarcze i technologiczne.

Zaopatrzenie w wodę prowadzone jest w oparciu o ustawę o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Gmina Żychlin zaopatruje mieszkańców w wodę za pomocą pięciu studni głębinowych ujmujących wodę podziemną z otworów trzecio- i czwartorzędowych.

Stację uzdatniania wody oddano do eksploatacji w roku 1984. Stacja ta może wyprodukować 3.900 m³ wody na dobę. Uzdatnianie wody oparte jest na odżelazianiu wody w zamkniętych odżelaziaczach oraz odkażaniu jej podchlorynem sodu. Odkażanie w niej jest procesem ciągłym. Prowadzone jest profilaktycznie co drugi tydzień oraz każdorazowo po wystąpieniu awarii sieci. Stacja uzdatniania wody zlokalizowana jest w Żychlinie przy ul. Łukasieńskiego 63²³.

Gospodarka ściekowa²⁴

Miasto Żychlin wyposażone jest w zbiorczy system kanalizacji odprowadzającej ścieki do miejskiej oczyszczalni ścieków. Fragment instalacji obejmuje również część sołectw Pasieka, Grabów i Dobrzelin.

²³ Raport o stanie Gminy Żychlin za 2021 rok

²⁴ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju

Na terenie miasta funkcjonuje rozdzielczy system kanalizacji: sanitarna i deszczowa. Teren miasta skanalizowany jest częściowo, ścieki bytowo-gospodarcze odprowadzane są na mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 3 750 m³/d zlokalizowaną w południowo - wschodniej części miasta. Oczyszczalnia pracuje w technologii złoża biologicznego splukiwanego.

Pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie ścieków pochodzących z Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żychlinie do rzeki Słudwi wydane Samorządowemu Zakładowi Budżetowemu: Decyzja Starosty Kutnowskiego z dn. 4.12.2015 r., RŚ.6341.2.23.2015, obowiązuje do dn. 4.12.2025 r. Dokument stwierdzający przejęcie praw i obowiązków wynikających z ww. decyzji z SZB na Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.: Decyzja Dyrektora Zarządu Zlewni w Łowiczu Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie z dn. 19.11.2021 r., WA.ZUZ.5.4211.81.2021.AS

Na terenach niezbrojonych w sieć kanalizacyjną, ścieki odprowadzane są do bezodpływowych zbiorników i wywożone do punktu zlewnego ścieków znajdującego się w oczyszczalni w m. Żychlin. Systemy odprowadzania ścieków mają zadowalający stan techniczny, oprócz głównego kolektora biegnącego wzdłuż rzeki Słudwi do oczyszczalni. Miejska oczyszczalnia ścieków została zmodernizowana, w celu dostosowania jej przepustowości i sprawności do aktualnych potrzeb i posiada obecnie około 60% rezerwy wydajności. Ilość ścieków doprowadzanych wynosi około 1 277 m³/h.

W 2020 roku w gminie miejsko-wiejskiej Żychlin funkcjonowało 25,7 km czynnej sieci kanalizacyjnej (15,6 km w mieście Żychlin oraz 10,1 km na obszarach wiejskich gminy). W ramach sytemu poprowadzono łącznie 772 przyłączy do budynków, w tym 532 na obszarze miasta. Liczba odprowadzonych ścieków zmniejsza się, w 2020 roku było to 261 dam³ (236 dam³ pochodziło z obszaru miasta). Wskaźnik skanalizowania gminy wynosi około 65%.

Miejski system kanalizacji deszczowej funkcjonuje w układzie zlewniowym z odprowadzeniem niepodczyszczanych ścieków do rz. Słudwi i cieków w jej zlewni. Funkcjonuje jeden piaskownik na wylocie kanału deszczowego zbierającego wody opadowe z ulicy i osiedla Traugutta.

Fotografia 7 Osiedle Traugutta w Żychlinie

Źródło: Fotografia własna

Zasięg kanalizacji deszczowej jest niewystarczający. Wymagana jest modernizacja i rozbudowa systemu.

Gmina Żychlin nie posiada w 100% uporządkowanej gospodarki ściekowej. Obecnie ścieki bytowo-gospodarcze na terenach wiejskich gromadzone są w zbiornikach na ścieki, nie zawsze szczelnych i zagospodarowywane we własnym zakresie przez rolników lub dowożone do punktu zlewnego na oczyszczalni ścieków w Żychlinie.

Na terenie gminy funkcjonują oczyszczalnie ścieków zakładowe na potrzeby technologiczne: w Cukrowni Dobrzelin oraz dla gorzelnii w Śleszynie.

Gmina posiada opracowaną koncepcję rozwoju gospodarki ściekowej, w układzie grawitacyjno-pompowym w ramach aglomeracji Żychlin ustalonej Uchwałą Nr XXVIII/145/2020 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 10 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia Aglomeracji Żychlin. Aglomerację o równoważnej liczbie mieszkańców równej 9 342 obejmuje w gminie Żychlin miejscowości: Żychlin, Dobrzelin, Grabów i Pasieka. Miasto Żychlin objęte będzie zatem zbiorowym systemem kanalizacji wraz z obszarem zurbanizowanym podmiejskim. Na terenach wiejskich stosowane będą ponadto indywidualne systemy utylizacji ścieków w formie przydomowych oczyszczalni ścieków i bezodpływowych zbiorników na nieczystości płynne.

INFRASTRUKTURA ZWIĄZANA Z GOSPODARKĄ ODPADAMI

Na terenie gminy Żychlin wytwarzane są odpady komunalne głównie z sektorów: handlowego, publicznego oraz gospodarczego. Każdy mieszkaniec gminy Żychlin powinien prowadzić selektywne zbieranie następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metalu, tworzywa sztucznego, szkła, opakowań wielomateriałowych oraz odpadów ulegających biodegradacji (gromadzenie w workach odpowiednich kolorów).

Zasady funkcjonowania gminnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi określone zostały za sprawą „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Żychlin”, przyjętego uchwałą Rady Miejskiej w Żychlinie w 2019 roku.

Odpady z poszczególnych miejscowości od zabudowy jednorodzinnej odbierane są według ustalonego harmonogramu. Ponadto w gminie Żychlin znajduje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie internetowej gminy Żychlin, w punkcie przyjmowane są bezpłatnie od mieszkańców gminy Żychlin odpady komunalne pochodzące z gospodarstw domowych tj. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, przeterminowane chemikalia, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyte opony, papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło, opakowania wielomateriałowe.

Usuwanie azbestu

W 2017 roku Rada miejska w Żychlinie Uchwałą nr XXVIII/147/17 z dnia 25 stycznia 2017 r. przyjęła „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Żychlin na lata 2016 - 2032”.

W ramach programu przeprowadzono szczegółową inwentaryzację wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z danymi z inwentaryzacji, w Gminie Żychlin oszacowano masę wyrobów azbestowych

na 3.712.371 kg wyrobów azbestowych, z czego 3.589.661 kg, a więc zdecydowana większość należy do osób fizycznych, natomiast 122.710 kg – do osób prawnych.

Nabór wniosków o odbiór i unieszkodliwienie odpadów azbestowych zalegających na posesjach, prowadzony jest w sposób ciągły, zgodnie z przyjętym przez gminę regulaminem.

INFRASTRUKTURA ŁĄCZNOŚCI²⁵

Głównym gestorem sieci telekomunikacyjnej w przypadku sieci telefonów stacjonarnych jest Orange Polska S.A. Obecnie zaobserwować jednak można spadek zainteresowania tą formą komunikacji na rzecz rozwiązań mobilnych. Teren gminy pokryty jest zasięgiem wszystkich operatorów sieci komórkowej. Na jej terenie funkcjonują dwie stacje bazowe telefonii komórkowej. Obie umiejscowione są na wysokich kominach zakładów produkcyjnych – Zakładu Maszyn Elektrycznych EMIT S.A. w Żychlinie oraz Krajowej Spółki Cukrowej S.A. w Dobrzelinie. Moc sygnału poszczególnych sieci uzależniona jest zmiennością propagacji fal radiowych i urbanizacji terenu.

W mieście funkcjonuje kilku lokalnych dostawców Internetu. W swojej ofercie posiadają m.in. możliwość założenia łącza stacjonarnego opartego na sieci światłowodowej. Taka usługa dostępna jest jednak wyłącznie w części Żychlina – głównie w obrębie osiedli budynków wielorodzinnych, ponieważ tylko tam istnieje niezbędna infrastruktura. Pozostałe tereny gminy mogą być zaopatrywane w usługi internetowe za pomocą technologii bezprzewodowej.

2.2.2. Własność nieruchomości

Gmina Żychlin jest właścicielem wszystkich obiektów użyteczności publicznej, gdzie prowadzi działalność publiczną.

2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru zabytków, a także jego nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna (art. 8, 9 pkt. 1, 2)²⁶.

Zgodnie z danymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa - Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księga A) - stan na 31 marca 2022 roku, na obszarze miasta i gminy Żychlin wyróżniono następujące zabytki nieruchome:

²⁵ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I uwarunkowania rozwoju*

²⁶ Narodowy Instytut Dziedzictwa www.nid.pl

Dobrzelin

- zespół dworski:
  - dwór, 1 poł. XIX, 1911, nr rej.: A/143 z 11.07.1967
  - park, 1 poł. XIX, nr rej.: A/144 z 23.08.2013

Źródło: *Gminny Program Ochrony nad zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2020*

Śleszyn

- kościół par. pw. św. Aleksandra, 1836, nr rej.: 395 z 8.07.1967
- dwór, pocz. XIX, nr rej.: 28 z 8.07.1967

Źródło: *Gminny Program Ochrony nad zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2020*

Śleszynek

- zespół dworski, pocz. XX, nr rej.: 526 z 1.09.1986:
  - dwór
  - park

Zarębów

- zespół dworski, XIX/XX, nr rej.: 599 z 29.12.1988:

- dwór
- kaplica
- spichlerz
- park

Źródło: Gminny Program Ochrony nad zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2020

Żychlin

- kościół par. pw. św. Piotra i Pawła, 1782, nr rej.: 29 z 18.07.1967

Fotografia 8 Kościół parafialny pw. Św. Piotra i Pawła w Żychlinie

Źródło: Fotografia własna

- dzwonnica, 1 poł. XIX, nr rej.: 418 z 18.07.1967
- synagoga, ob. magazyn, ul. Kilińskiego, 1880, nr rej.: 547 z 30.01.1986

Źródło: *Gminny Program Ochrony nad zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2020*

- 2 domy koło kościoła, 1809, 1810, nr rej.: 384-III-17 i 385-III-18 z 20.02.1947

Zgodnie z art. 22 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 282 ze zm.) wójt (burmistrz, prezydent miasta) zobowiązany jest prowadzić gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy.

Gminna Ewidencja Zabytków obejmuje 97 obiektów zabytkowych, tj.: 16 obiektów wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków, 81 innych zabytków nieruchomości (w tym: 70 obiektów/budynków, 3 parki krajobrazowe, 7 kapliczek przydrożnych i 1 układ urbanistyczny). W Gminnej Ewidencji Zabytków zamieszczone są 162 stanowiska archeologiczne.

Realizacja „*Gminnego Programu Ochrony nad zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2020*” polegająca na modernizacji substancji zabytkowej przez gminę Żychlin lub właścicieli prywatnych odbywała się w ramach posiadanych zasobów finansowych. W ostatnich latach zmodernizowano elewację zabytkowych kościołów oraz kilku kamienic znajdujących się w gminnym wykazie²⁷.

Zgodnie z *Wojewódzkim Programem Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020 – 2023*, Żychlin jest jednym z 49 ośrodków o randze lokalnej, które wraz z 11 ośrodkami o randze regionalnej, 5 ośrodkami o randze krajowej oraz 1 ośrodkiem o randze europejskiej tworzą sieć ośrodków historycznych o zróżnicowanej randze i potrzebach działań rewaloryzacyjnych w ich historycznych przestrzeniach i zabytkowych zespołach zabudowy.

²⁷ *Raport o stanie Gminy Żychlin za 2021 rok*

Dla Żychlina wytyczono następujące cele i działania dedykowane ośrodkom historycznym o randze lokalnej, przewidziane do realizacji do 2023 roku:

Cel operacyjny 1: ATRAKCYJNOŚĆ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Działanie 1.1.: Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego

Działanie 1.2.: Poprawa stanu zachowania zabytków

Cel operacyjny 2: ZINTEGROWANY SYSTEM ZARZĄDZANIA DZIEDZICTWEM KULTUROWYM

Działanie 2.1.: Tworzenie i udostępnianie cyfrowych baz danych oraz zasobów

Działanie 2.2.: Wzmacnianie instytucji działających na rzecz dziedzictwa kulturowego

Działanie 2.3.: Poprawa bezpieczeństwa i dostępności zabytków ruchomych

Cel operacyjny 3: TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU

Działanie 3.1.: Kreowanie marki Łódzkie poprzez produkty związane z dziedzictwem kulturowym

Działanie 3.2.: Edukacja kulturowa i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym

2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska

Ochrona środowiska prowadzona jest w gminie Żychlin w oparciu o zasady i działania zapisane w poniższych dokumentach:

- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część I - uwarunkowania rozwoju;*
- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin, część II -Kierunki zagospodarowania i rozwoju;:*
- *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Żychlin;*
- *Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Żychlin na lata 2016 – 2032.*

Prowadzone są również działania, m.in. w ramach Programu „Czyste Powietrze”, którego celem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych.

Gmina organizuje i wspiera przedsięwzięcia mające na celu edukację ekologiczną osób dorosłych, dzieci i młodzieży, w tym m.in.²⁸:

- Program Edukacji Ekologicznej realizowany w Szkole Podstawowej im. Marii Kownackiej w Grabowie;
- Program Edukacji Ekologicznej pn. „Czysta woda zdrowia doda” realizowany w Szkole Podstawowej Nr 2 im. Jana Pawła II w Żychlinie;
- Lokalna akcja informacyjno-edukacyjna „Czyste powietrze dla naszych dzieci” (w ramach akcji m.in. zakupiono edukacyjne zeszyty zadań dla dzieci, 3 czujniki monitorujące na bieżąco jakość powietrza na terenie gminy).

²⁸ Raport o stanie Gminy Żychlin za 2021 rok

2.3. Sfera społeczna

2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze

Gmina Żychlin należy do województwa łódzkiego, powiatu kutnowskiego, zamieszkuje ją 12,14% ludności powiatu. Jest jedną z mniejszych obszarowo gmin w Polsce. Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku gmina liczyła 11 464 mieszkańców, w tym miasto Żychlin liczyło 7 866, a obszar wiejski 3 598 mieszkańców.

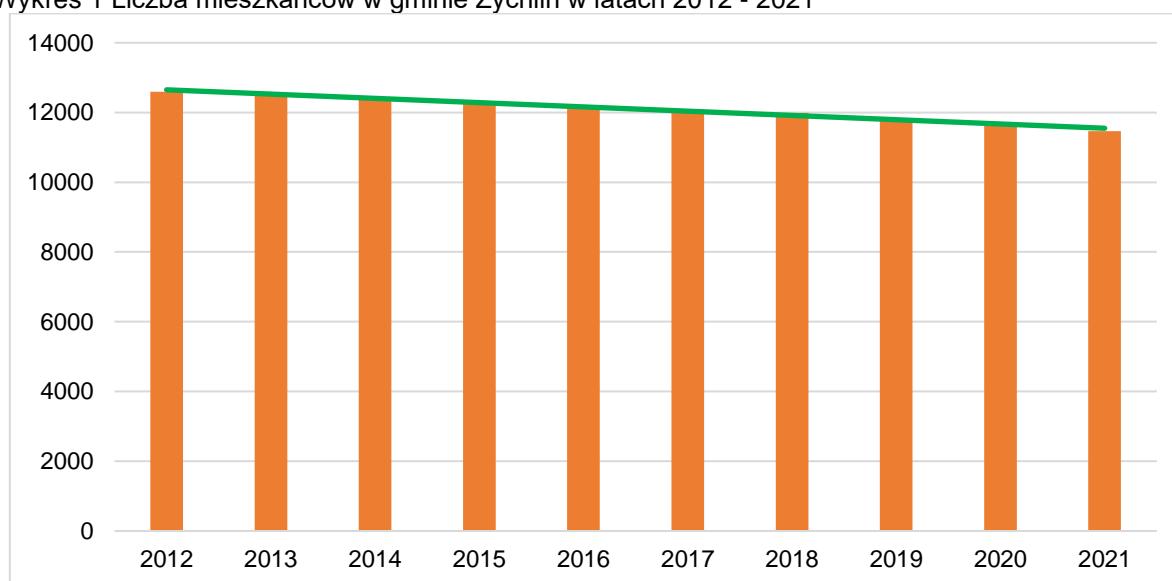
Tabela 8 Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze gminy Żychlin w latach 2012 – 2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
gmina ogółem	12596	12489	12433	12283	12190	12084	11986	11836	11628	11 464
kobiety	6523	6468	6440	6355	6319	6251	6192	6106	6010	5 941
mężczyźni	6073	6021	5993	5928	5871	5833	5794	5730	5618	5 523
miasto Żychlin	8688	8576	8537	8453	8376	8288	8220	8109	7964	7 866
obszar wiejski	3908	3913	3896	3830	3814	3796	3766	3727	3664	3 598

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W badanym okresie, w odniesieniu do roku bazowego, sumaryczna liczba ludności zmniejszyła się o 1 132 osoby (8,98%).

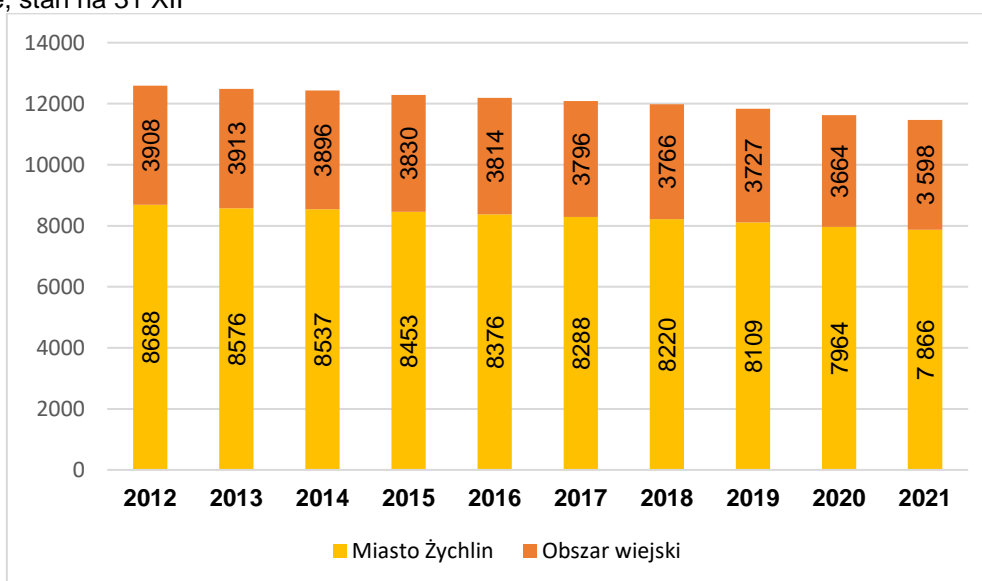
Wykres 1 Liczba mieszkańców w gminie Żychlin w latach 2012 - 2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Obserwowane zjawisko depopulacji jest odzwierciedleniem ogólnokrajowej tendencji zmniejszania się liczby ludności. Postępująca depopulacja będzie z pewnością miała swoje negatywne konsekwencje rozwojowe w każdym wymiarze funkcjonowania społeczeństwa.

Wykres 2: Liczba ludności faktycznie zamieszkującej Gminę Żychlin w podziale na tereny miejskie i wiejskie, stan na 31 XII

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

Gęstość zaludnienia w gminie na dzień 31 grudnia 2021 roku (wg danych statystycznych GUS) wynosiła 150 os./km².

- gmina Żychlin 150 os./km²,
- powiat kutnowski 106 os./km²,
- województwo łódzkie 133 os./km².

W porównaniu z danymi wojewódzkimi i powiatowymi skupianie się ludzi w gminie na wyznaczonej powierzchni jest znacznie większe. Wpływ na to ma miejsko-wiejski charakter gminy, w szczególności osiedla z zabudową wielorodzinną.

Analiza porównawcza

Gmina Żychlin jako gmina miejsko-wiejska osiągnęła w 2021 roku kolejną po mieście Kutno najwyższą liczbę ludności w powiecie. Pozostałe gminy powiatu za wyjątkiem gminy Krośniewice, to gminy wiejskie, stąd znaczna różnica mieszkańców pomiędzy opisywanymi jednostkami.

Tabela 9 Dynamika liczby ludności w latach 2012 - 2021 - analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
powiat kutnowski	101 177	100 407	99 967	99 258	98 583	98 018	97 295	96 569	95 516	94 363
Kutno (miasto)	45 975	45 657	45 371	45 024	44 718	44 513	44 172	43 911	43 332	42 704
Bedno	5 749	5 692	5 649	5 590	5 515	5 453	5 386	5 349	5 263	5 153
Dąbrowice	1 981	1 952	1 943	1 923	1 912	1 905	1 894	1 902	1 897	1 873
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	8 864	8 763	8 714	8 695	8 613	8 520	8 458	8 343	8 239	8 138
Krzyżanów	4 349	4 332	4 292	4 298	4 292	4 274	4 247	4 231	4 202	4 192
Kutno	8 742	8 698	8 783	8 723	8 741	8 760	8 720	8 716	8 753	8 748
Łanięta	2 547	2 507	2 490	2 470	2 465	2 450	2 459	2 430	2 425	2 391
Nowe Ostrowy	3 628	3 635	3 588	3 560	3 504	3 496	3 480	3 443	3 398	3 362
Oporów	2 660	2 632	2 639	2 633	2 610	2 594	2 546	2 495	2 487	2 459
Strzelce	4 086	4 050	4 065	4 059	4 023	3 969	3 947	3 913	3 892	3 879
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	12 596	12 489	12 433	12 283	12 190	12 084	11 986	11 836	11 628	11 464
powiat łowicki	80 679	80 329	79 951	79 631	79 340	78 994	78 616	78 099	77 614	76 820

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kiernożia	3 570	3 524	3 483	3 464	3 462	3 420	3 408	3 366	3 339	3 294
Zduny	5 986	5 955	5 889	5 848	5 809	5 762	5 693	5 699	5 672	5 629
Pacyna (pow. gostyński)	3 795	3 767	3 730	3 690	3 642	3 617	3 556	3 527	3 458	3 400
województwo łódzkie	2 524 651	2 513 093	2 504 136	2 493 603	2 485 323	2 476 315	2 466 322	2 454 779	2 437 970	2 416 902

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wśród analizowanych gmin obserwujemy zmniejszenie się liczby ludności w roku 2021 w stosunku do roku 2012. Wyjątek stanowi gmina wiejska Kutno, w której występuje wzrost liczby ludności o 6 osób, jest to związane z bezpośrednim sąsiedztwem gminy z miastem Kutno.

W większości analizowanych jednostek terytorialnych odnotowano zmniejszenie się liczby ludności w roku 2021 w stosunku do roku 2012. Spadek ten w poszczególnych gminach wynosi:

- gmina miejska Kutno (minus) – 3 271 osób (zmniejszenie o 7,11 %);
- gmina wiejska Bedlno (minus) – 596 osób (zmniejszenie o 10,36 %);
- gmina wiejska Dąbrowice (minus) – 108 osób (zmniejszenie o 5,45 %);
- gmina miejsko - wiejska Krośniewice (minus) - 726 osób (zmniejszenie o 8,19 %);
- gmina wiejska Krzyżanów (minus) - 157 osób (zmniejszenie o 3,61 %);
- gmina wiejska Łanięta (minus) - 156 osoby (zmniejszenie o 6,12 %);
- gmina wiejska Nowe Ostrowy (minus) - 266 osób (zmniejszenie o 7,33 %);
- gmina wiejska Oporów (minus) - 201 osób (zmniejszenie o 7,55 %);
- gmina wiejska Strzelce (minus) - 207 osób (zmniejszenie o 5,06%);
- **gmina miejsko – wiejska Żychlin (minus) – 1 132 osoby (zmniejszenie o 8,98%);**
- gmina wiejska Kiernożia (minus) – 276 osób (zmniejszenie o 7,73 %);
- gmina wiejska Zduny (minus) – 357 osób (zmniejszenie o 5,96 %);
- gmina wiejska Pacyna (minus) – 395 osób (zmniejszenie o 10,40 %);

Natomiast wzrost liczby mieszkańców odnotowały tylko jedna gmina:

- gmina wiejska Kutno (plus) – 6 osób (wzrost o 0,06 %);

W tym samym czasie w powiecie kutnowskim liczba mieszkańców zmniejszyła się o 6 814 osób (-6,73%), w powiecie łowickim o 3 859 osoby (-4,78%), a w województwie łódzkim o 107 749 osób (-4,26%).

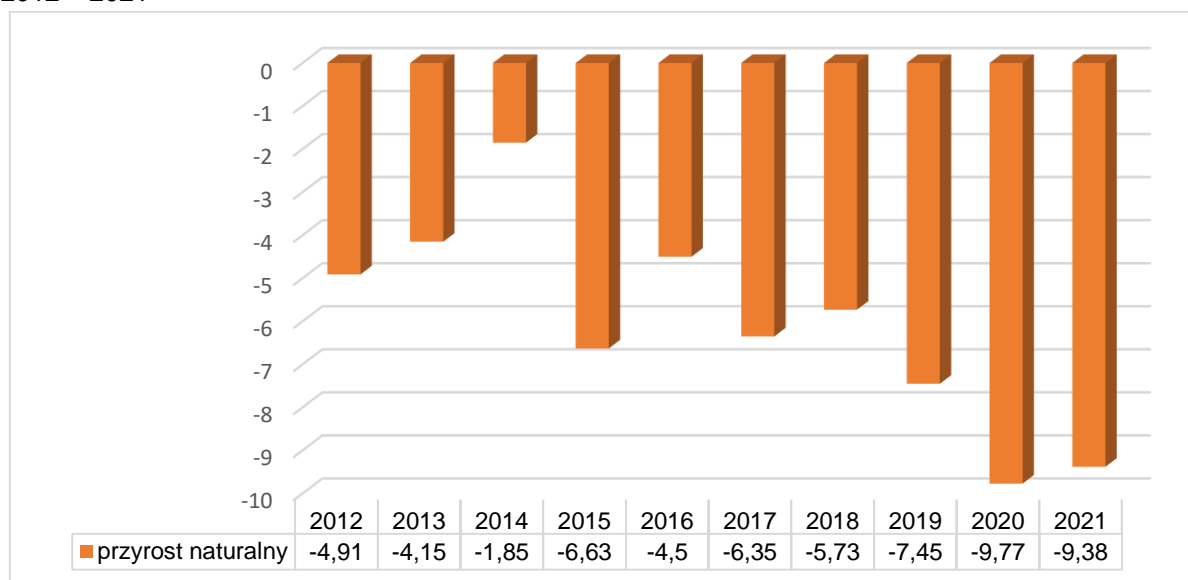
Na zmianę liczby mieszkańców wpływ mają wysokość przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem ludności na dany teren i odpływem z niego). W latach poddanych analizie, przyrost naturalny w gminie Żychlin był co roku ujemny. Najniższa wartość wskaźnika na 1000 ludności została odnotowana dla roku 2020 (-9,77) oraz dla roku 2021 (-9,38). Niski wynik przyrostu naturalnego w latach 2020-2021, może być już efektem trwającej pandemii. Pandemia bardzo uderzyła w decyzję Polaków o posiadaniu dziecka, powodując brak poczucia bezpieczeństwa, stabilizacji życiowej. Problem rosnącego ujemnego przyrostu naturalnego dotyczy całego kraju.

Tabela 10 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na 1000 ludności na terenie gminy Żychlin (Stan w dniu 31XII) w latach 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
urodzenia żywe	8,55	8,93	9,48	7,28	9,00	7,34	8,73	6,11	7,31	7,03
zgony	13,46	13,08	11,32	13,91	13,50	13,69	14,46	13,56	17,08	16,41
przyrost naturalny	-4,91	-4,15	-1,85	-6,63	-4,50	-6,35	-5,73	-7,45	-9,77	-9,38

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie gminy Żychlin (stan w dniu 31 XII) w latach 2012 – 2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W analizie porównawczej w latach 2012 – 2021 przyrost naturalny był przeważnie ujemny we wszystkich analizowanych JST za wyjątkiem gminy Oporów w 2015 roku (dodatnia wartość zaznaczona kolorem niebieskim). Ujemny przyrost naturalny w gminie Żychlin nie jest zatem cechą wyjątkową gminy i dotyczy całego powiatu kutnowskiego i łowickiego, jest również charakterystyczny dla całego województwa łódzkiego, a także dla gmin ościennych z powiatu łowickiego, gostynińskiego w województwie mazowieckim. Porównując wartości wskaźnika dla roku 2021, najniższy odnotowano w gminie Pacyna (-20,55), zaś najwyższy – choć nadal ujemny – w Gminie Łanięta (-5,01). Wartość wskaźnika dla gminy Żychlin (-9,38) była niższa od tej dla powiatu kutnowskiego ogółem (-9,42), natomiast wyższa od wartości wskaźnika dla powiatu łowickiego (-7,49) jak i województwa łódzkiego (-7,60).

Tabela 11 Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminach ościennych, powiecie kutnowskim, powiecie łowickim oraz województwie łódzkim w latach 2012 – 2021 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
powiat kutnowski	-4,40	-4,80	-2,80	-4,26	-4,63	-4,68	-5,79	-5,64	-8,61	-9,42
Kutno (miasto)	-2,95	-4,57	-1,89	-3,12	-4,04	-4,66	-5,53	-4,70	-8,68	-9,92
Bedlno	-9,77	-11,59	-8,46	-11,94	-13,52	-10,04	-14,29	-10,82	-16,33	-15,32
Dąbrowice	-9,02	-7,13	-7,69	-10,34	-4,18	-8,42	-13,72	-1,05	-8,50	-12,76
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	-2,48	-6,46	-2,63	-2,07	-4,05	-6,54	-4,95	-7,03	-8,56	-10,89
Krzyżanów	-7,07	-2,55	-6,72	-5,86	-0,70	-5,38	-3,75	-4,25	-6,85	-7,86
Kutno	-4,16	-2,97	-0,80	-4,09	-1,72	-0,69	-4,68	-3,56	-5,05	-5,59
Łanięta	-10,61	-1,98	-4,40	-8,04	-6,08	-1,22	0,00	-8,59	-6,19	-5,01
Nowe Ostrowy	-9,20	-2,49	-7,21	-5,61	-9,38	-0,57	-4,00	-10,68	-11,13	-7,70

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Oporów	-3,00	-2,65	-1,14	2,65	-3,05	-2,32	-6,60	-7,55	-3,62	-10,11
Strzelce	-3,65	-6,64	-2,47	-0,49	-7,42	-2,00	-4,57	-1,53	-6,38	-5,42
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	-4,91	-4,15	-1,85	-6,63	-4,50	-6,35	-5,73	-7,45	-9,77	-9,38
Powiat łowicki	-3,41	-2,36	-2,36	-3,11	-1,86	-2,78	-3,21	-4,35	-5,67	-7,49
Kiernożia	-8,97	-5,34	-3,70	-9,78	-3,48	-3,77	-6,46	-5,92	-9,23	-9,34
Zduny	-4,65	-7,22	-3,03	-1,02	-3,60	-5,01	-4,52	-3,70	-9,32	-12,48
Pacyna (pow. gostyński)	-5,80	-1,06	-5,33	-7,79	-2,45	-7,15	-8,36	-7,95	-22,25	-20,55
województwo łódzkie	-2,97	-3,51	-2,80	-3,61	-2,98	-2,98	-3,47	-3,64	-6,09	-7,60

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Migracje ludności są bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności danego regionu. „Migracjami (lub wędrówkami) ludności nazywamy całokształt przemieszczeń prowadzących do stałej lub okresowej zmiany miejsca zamieszkania osób. Migracje uważa się za najważniejszy przejaw przestrzennej mobilności ludności”.²⁹

Tabela 12 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Żychlin w latach 2012 -2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
migracje wewnętrzne										
zameldowania	130	103	112	107	113	119	115	145	81	137
wymeldowania	184	144	166	178	161	147	188	171	158	175
saldo	-54	-41	-54	-71	-48	-28	-73	-26	-77	-38
migracje zagraniczne										
zameldowania	5	1	7	x	0	2	0	5	1	3
wymeldowania	16	15	7	x	1	2	1	1	0	1
saldo	-11	-14	0	x	-1	0	-1	4	1	2
saldo migracji ogółem	-65	-55	-54	x	-49	-28	-74	-22	-76	-36

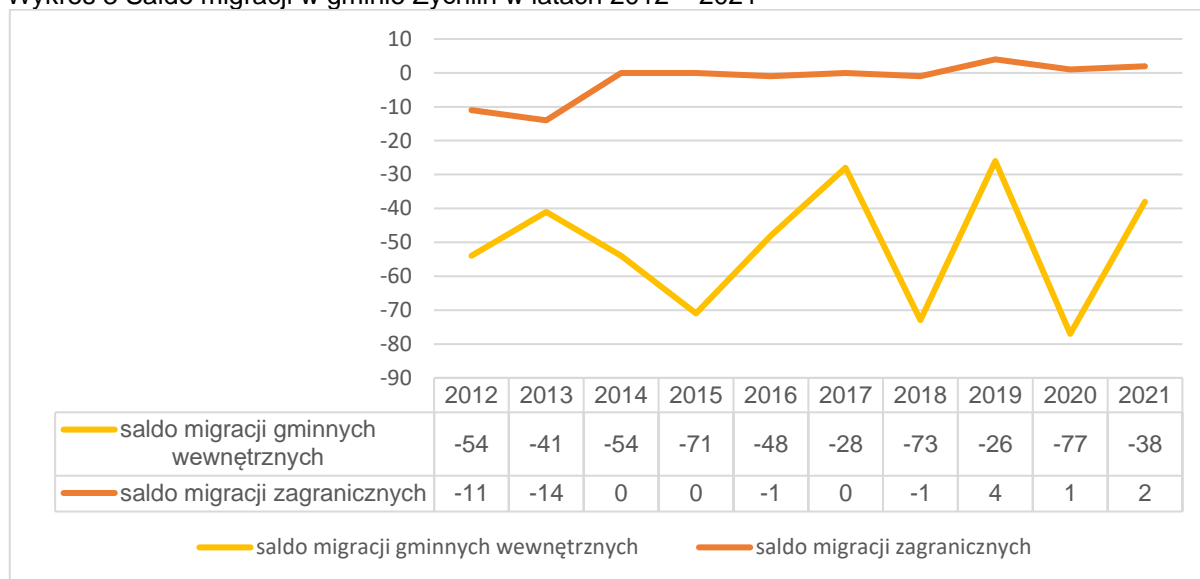
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne), x- brak informacji wiarygodnych lub porównywalnych

W gminie Żychlin w całym analizowanym okresie odnotowano ujemne saldo migracji ogółem oraz saldo migracji wewnętrznych. W 2021 roku ujemna wartość salda migracji ogółem osiągnęła -36 osób. Dane dla roku 2015 dla migracji zagranicznych (GUS) są niedostępne.

Większość migracji następuje w ruchu wewnętrznym, w ruchu zagranicznym w ostatnich latach ruch ludności jest nieznaczny.

²⁹ Definicja zaczerpnięta z „Materiałów dydaktycznych Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ” www.demografia.uni.lodz.pl

Wykres 3 Saldo migracji w gminie Żychlin w latach 2012 – 2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Bilans salda migracji wewnętrznych na przestrzeni analizowanych lat jest ujemny i wynosi (-510) mieszkańców. Wartość salda migracji zagranicznych w analizowanym okresie również jest ujemna i wynosi (-34). Wskazane powyżej wartości opisujące ruch migracyjny pokazują, że w ciągu ostatnich lat więcej ludzi zdecydowało się na opuszczenie gminy Żychlin i zamieszkanie w innym miejscu. Gminę w ciągu badanych lat łącznie opuściły 544 osoby. Gmina powinna czynić starania, aby zmienić ten trend.

Tabela 13 Saldo migracji ogółem w gminach ościennych, powiecie kutnowskim, łowickim oraz województwie łódzkim w latach 2012 – 2021 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
powiat kutnowski	-289	-279	-222	bd*	-276	-143	-250	-163	-220	-211
Kutno (miasto)	-184	-131	-182	bd*	-130	-44	-83	-91	-160	-180
Bedlno	-7	-26	4	bd*	-10	0	-5	28	11	-18
Dąbrowice	-5	-13	-4	bd*	-1	5	8	1	-7	-4
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	-28	-32	-35	bd*	-50	-34	-25	-58	-38	-19
Krzyżanów	-22	-4	8	bd*	-8	-10	-19	3	9	36
Kutno	85	31	73	bd*	27	30	28	41	53	53
Łañęta	1	-21	-11	bd*	7	-11	-18	-2	-1	-26
Nowe Ostrowy	-26	-1	-26	bd*	-32	-11	-4	1	-14	-18
Oporów	-19	-21	2	bd*	-17	-8	-25	-30	-3	-2
Strzelce	-19	-6	3	bd*	-13	-32	-33	-34	6	3
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	-65	-55	-54	bd*	-49	-28	-74	-22	-76	-36
powiat łowicki	-168	-169	-172	bd*	-167	-184	-157	-230	-157	-295
Kiernożia	-9	-14	-10	bd*	-12	-12	1	-17	3	-17
Zduny	3	-28	1	bd*	-23	-34	-25	-23	-10	-32
Pacyna (pow. gostyniński)	-8	-11	-25	bd*	-26	1	-19	-20	-16	-11
województwo łódzkie	-1 828	-2 678	-2 045	bd*	-1 417	-1 789	-1 859	-2 510	-1 672	-2 143

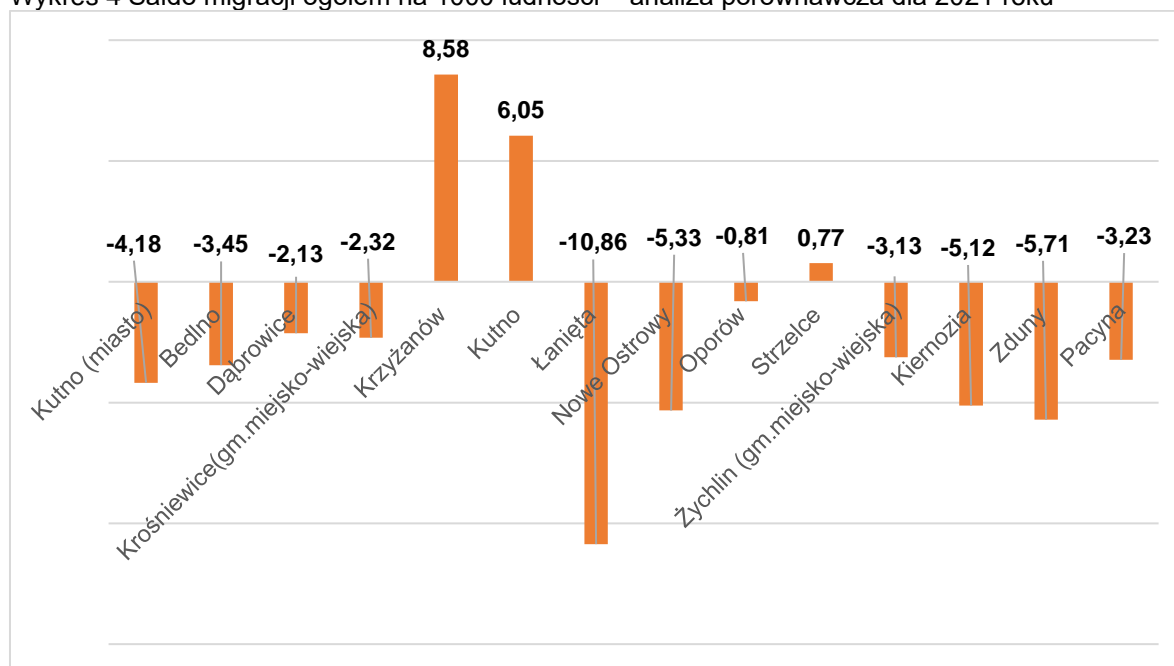
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne), bd* – brak danych

Wskaźnik salda migracji dla powiatu kutnowskiego, łowickiego, województwa, a także miasta Kutno oraz gmin miejsko-wiejskich Krośniewice i Żychlin nie napawa optymizmem, gdyż w latach poddanych analizie przyjmuje wyłącznie wartości ujemne. Wśród analizowanych gmin wiejskich wskaźnik salda migracji kształtuje się różnie, przyjmując wartości od (-34) do (+85). Gminą, w której

wskaźnik w latach poddanych analizie jest co roku dodatni jest gmina wiejska Kutno, co oznacza, iż stale zwiększa się liczba mieszkańców osiedlających się w tej gminie.

Saldo migracji dla gminy Żychlin w roku 2021 wyniosło (-36). Na przestrzeni badanych lat jest to jeden z wyższych wskaźników jakie gmina zanotowała. Dodatkowo saldo migracji odnotowały gminy: Krzyżanów (+36), Kutno (+53), Strzelce (+3). Najtrudniejsza sytuacja jest w mieście Kutno, gdzie od lat wskaźnik przyjmuje wartości ujemne, w roku 2021 (-180) osób, w ciągu analizowanych lat z miasta wyemigrowały 1 185 osoby, które zapewne wybierają inne ościennie gminy do zamieszkania. W roku 2021 wartość wskaźnika salda migracji ogółem na 1000 ludności w otoczeniu gminy Żychlin oraz w samej gminie kształtowała się następująco:

Wykres 4 Saldo migracji ogółem na 1000 ludności – analiza porównawcza dla 2021 roku

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 15 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Osoby w wieku produkcyjnym dzielimy na dwie kategorie: osoby mobilne oraz osoby niemobilne. Osoby mobilne charakteryzują się gotowością do podjęcia zmian w swoim życiu zawodowym, zmianą pracy, stanowiska pracy, chęcią przekwalifikowania się, nabycia nowych umiejętności. Osoby znajdujące się w przedziale wiekowym produkcyjnym niemobilnym to osoby, które nie wykazują chęci do zmiany pracy, stanowiska pracy, nie są zainteresowane zdobyciem nowych kwalifikacji zawodowych.

W gminie Żychlin osoby w wieku produkcyjnym mobilnym w 2021 roku stanowiły 58,61% ogółu osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 14 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Żychlin w latach 2012 – 2021

Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku (stan w dniu 31XII)										
Ludność w wieku:	Lata									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Przedprodukcyjnym ogółem (17 lat i mniej)	1940	1898	1872	1848	1844	1823	1826	1787	1748	1 733
Produkcyjnym ogółem	8034	7919	7809	7632	7480	7307	7128	6972	6753	6 594
Produkcyjnym mobilnym	4628	4574	4536	4450	4362	4270	4199	4088	4004	3 865
Produkcyjnym niemobilnym	3406	3345	3273	3182	3118	3037	2929	2884	2749	2 729
Poprodukcyjnym ogółem	2622	2672	2752	2803	2866	2954	3032	3077	3127	3 137
W % ogółem ludność w wieku:										
przedprodukcyjnym	15,4	15,2	15,1	15,0	15,1	15,1	15,2	15,1	15,0	15,1
produkcyjnym	63,8	63,4	62,8	62,1	61,4	60,5	59,5	58,9	58,1	57,5
poprodukcyjnym	20,8	21,4	22,1	22,8	23,5	24,4	25,3	26,0	26,9	27,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Z powyższych danych wynika, że w latach 2012- 2021 w gminie Żychlin obserwujemy:

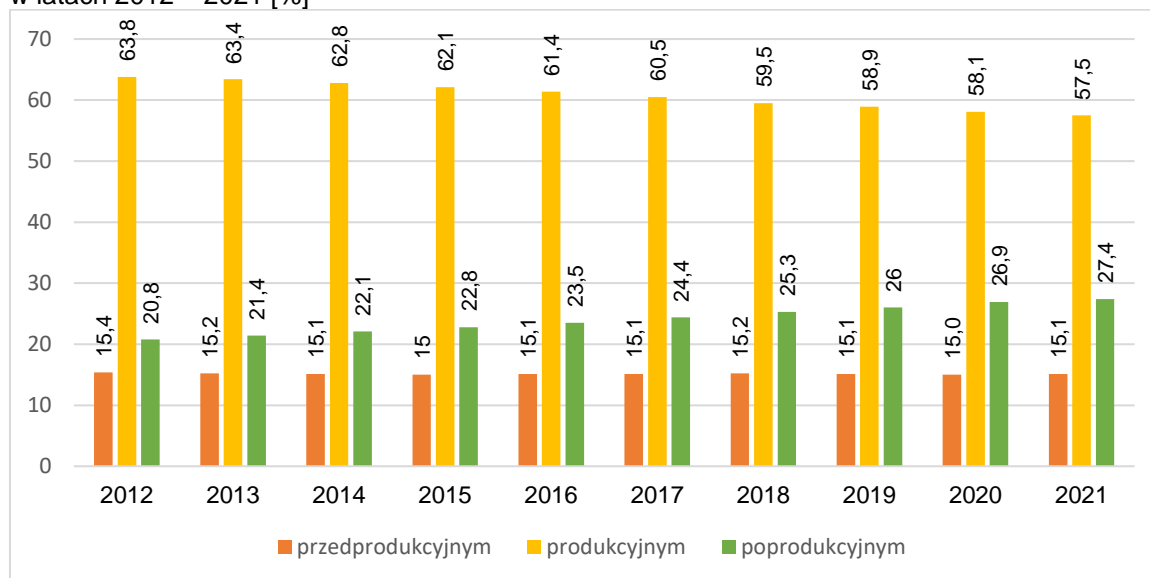
- spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 207 osób;
- spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym o 1 440 osób,
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 515 osób.

W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując 57,5% społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym osiągając 27,4% społeczeństwa oraz stopniowy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Zmiany w strukturze wieku ludności (tendencja do zmniejszania się liczby dzieci i młodzieży) dają podstawy do twierdzenia, że proces ten będzie postępował. Problem dotyczy większości gmin województwa łódzkiego.

Z powyższych danych wynika, że w latach 2012 - 2021 w gminie Żychlin:

- zmniejszył się udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 10,67 punktu procentowego,
- zmniejszył się udział liczby ludności w wieku produkcyjnym o 17,92 punktu procentowego,
- zwiększył się udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 19,64 punktu procentowego.

Wykres 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Żychlin w latach 2012 – 2021 [%]

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Proporcje ekonomicznych grup wieku w gminach ościennych, powiecie kutnowskim i województwie łódzkim kształtują się następująco.

Tabela 15 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w 2021 r. – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	liczba	udział %	liczba	udział %	Liczba	udział %
powiat kutnowski	15 213	16,1	55 001	58,3	24 149	25,6
gmina miejska Kutno	6 837	16,0	23 861	55,9	12 006	28,1
gmina wiejska Bedlno	795	15,4	3 151	61,1	1 207	23,4
gmina wiejska Dąbrowice	312	16,7	1 118	59,7	443	23,7
gmina miejsko – wiejska Krośnice	1 356	16,7	4 797	58,9	1 985	24,4
gmina wiejska Krzyżanów	700	16,7	2 614	62,4	878	20,9
gmina wiejska Kutno	1 444	16,5	5 490	62,8	1 814	20,7
gmina wiejska Łanięta	430	18,0	1 467	61,4	494	20,7
gmina wiejska Nowe Ostrowy	526	15,6	2 072	61,6	764	22,7
gmina wiejska Oporów	438	17,8	1 464	59,5	557	22,7
gmina wiejska Strzelce	642	16,6	2 373	61,2	864	22,3
gmina miejsko – wiejska Żychlin	1 733	15,1	6 594	57,5	3 137	27,4
gmina wiejska Kiernozia	540	16,4	1 942	59,0	812	24,7
gmina wiejska Zduny	1 021	18,1	3 203	56,9	1 405	25,0
woj. łódzkie	414 183	17,1	1 399 155	57,9	603 564	25,0
gmina wiejska Pacyna (woj. mazowieckie)	526	15,5	2 049	60,3	825	24,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

We wszystkich analizowanych jednostkach, udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym był wyższy od wskaźnika dla osób w wieku przedprodukcyjnym.

Zmiany w strukturze wieku ludności (zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży) oraz spadek liczby zawieranych małżeństw dają podstawy do twierdzenia, że proces ten będzie postępował. Problem dotyczy większości gmin województwa łódzkiego, czego obrazem są wartości wskaźników dla województwa ogółem.

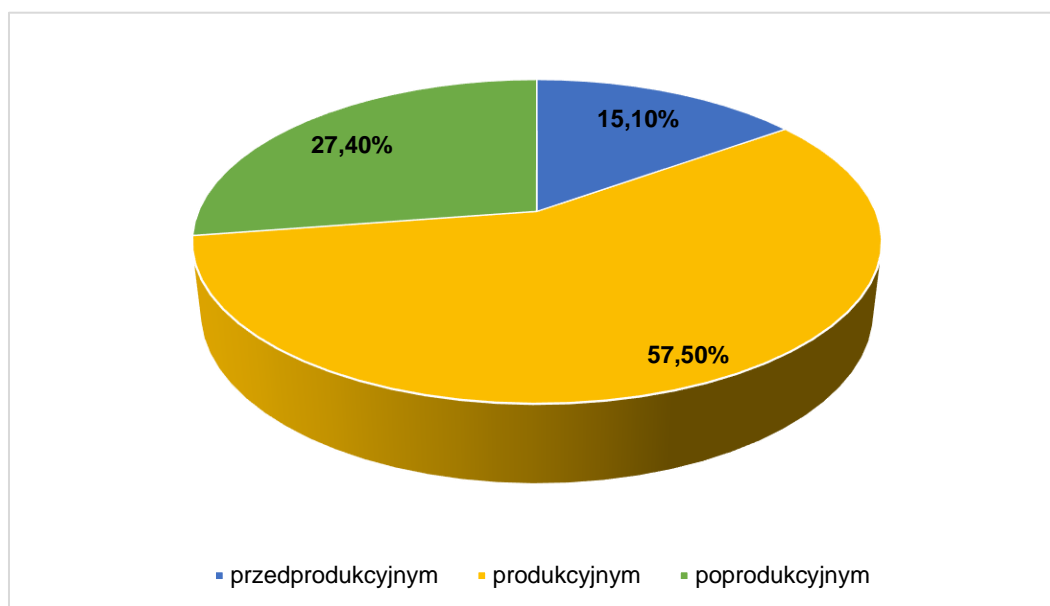
W tabeli powyżej kolorem niebieskim oznaczono wskaźniki o najwyższych wartościach, zaś kolorem pomarańczowym o najniższych wartościach udziału % ludności w danej grupie wieku. Stwierdza się, że:

- najwyższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w gminie Zduny (18,1%), najniższy w gminie Żychlin (15,1%),
- najwyższy odsetek osób w wieku produkcyjnym odnotowano w gminie Kutno (62,8%), natomiast najniższy w mieście Kutno (55,9%),
- najwyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano w mieście Kutno (28,1%), najniższy w gminie Kutno oraz Łanięta (20,7%).

W gminie Żychlin wskaźniki kształtowały się odpowiednio na poziomie: 15,1%; 57,5%; 27,4% i ich wartości w stosunku do średnich dla powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego były:

- w kategorii wieku przedprodukcyjny: niższa od średniej dla powiatu i niższa od średniej wojewódzkiej;
- w kategorii wiek produkcyjny – niższa zarówno od średniej dla powiatu jak i wojewódzkiej;
- w kategorii wiek poprodukcyjny: wyższa od średniej dla powiatu oraz wyższa od średniej wojewódzkiej.

Wykres 6 Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2021 r. w gminie Żychlin

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Podsumowanie:

Stan i struktura ludności w obrębie gminy Żychlin są zbliżone do sytuacji, jaka panuje w obrębie województwa łódzkiego. Gmina Żychlin na przestrzeni badanych lat osiągała najwyższą – zaraz po Mieście Kutno liczbę mieszkańców w porównaniu z pozostałymi analizowanymi gminami powiatu kutnowskiego oraz gminami bezpośrednio sąsiadującymi.

Małe ośrodki miejskie wciąż skupiają większą liczbę mieszkańców niż obszary wiejskie. Jednak liczba mieszkańców gminy zmniejsza się w tempie szybszym (ok. 9%), niż w powiecie kutnowskim (ok. 7%), powiecie łowickim (ok 5%) i województwie łódzkim (ok. 4%). Ujemny przyrost naturalny w gminie Żychlin nie jest cechą wyjątkową i dotyczy całego powiatu kutnowskiego, łowickiego oraz województwa łódzkiego. Trendy depopulacyjne wciąż nie słabną i stanowią jedno z największych wyzwań współczesnego świata.

W ostatniej dekadzie obserwowano wyludnianie gminy i najczęściej miało to charakter migracji wewnętrznych (wyjazd z gminy do innej miejscowości). W roku 2020 gmina odnotowuje najniższe saldo migracji w ciągu ostatnich 10 lat. Porównując z najbliższym otoczeniem gmina Żychlin w 2021 roku posiada najniższe saldo migracji (-36 osób).

Proporcje ekonomicznych grup wieku w gminach ościennych oraz gminie Żychlin wyglądają podobnie. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przewyższa liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym.

Od wielu lat w polskich gminach obserwujemy już trend malejący w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, a wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Kolejne lata nie przedstawiają się zatem optymistycznie, a obecna sytuacja epidemiologiczna w Polsce i na świecie nie rokuje zmian pozytywnych. W latach 2020 – 2021 zanotowano dużą umieralność ludzi

(m.in. choroby układu krążenia, nowotwory, z powodu wirusa SARS - Covid 19), przy jednoczesnym spadku liczby porodów. Ujemny przyrost naturalny pozostaje zatem jednym z głównych problemów gminy w wymiarze społecznym i gospodarczym, przy czym dotyczy to ogólnie całej Polski.

PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI

Prognozy GUS³⁰ wykonane w 2017 roku (na podstawie danych z lat 2013 – 2014) wskazują, iż liczba ludności zamieszkującej gminę Żychlin będzie stopniowo zmniejszać się w kolejnych latach, aż do roku 2030. Bazując na dotychczasowych danych statystycznych, z których wynika, iż dokonane prognozy były przeszacowane, tzn. liczba ludności w prognozach dla roku 2020 jest wyższa od rzeczywistej o 547 osób, przypuszcza się, że dokonane prognozy mogą być realne w długim okresie czasu, chociażby w aspekcie tendencji malejącej liczby ludności mieszkańców gminy. Poniżej zaprezentowano prognozę na lata 2020 – 2030, czyli w czasie obejmującym ostatnie dane dostępne statystycznie, czas obowiązywania przedmiotowej Strategii oraz kilka kolejnych lat.

Tabela 16 Prognoza liczby ludności na lata 2020 – 2030 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
powiat kutnowski											
Kutno (miasto)	43 291	42 907	42 514	42 116	41 705	41 283	40 859	40 414	39 958	39 503	39 043
Bedlno	5 375	5 340	5 304	5 269	5 234	5 195	5 158	5 121	5 082	5 045	5 010
Dąbrowice	1 853	1 842	1 831	1 821	1 811	1 803	1 793	1 782	1 769	1 759	1 746
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	8 388	8 332	8 273	8 216	8 157	8 096	8 034	7 974	7 910	7 841	7 776
Krzyżanów	4 203	4 183	4 162	4 140	4 119	4 098	4 075	4 049	4 022	3 998	3 973
Kutno	8 838	8 865	8 887	8 905	8 922	8 939	8 960	8 975	8 990	9 003	9 014
Łanięta	2 395	2 378	2 363	2 346	2 331	2 314	2 298	2 283	2 268	2 251	2 236
Nowe Ostrowy	3 391	3 364	3 336	3 305	3 278	3 252	3 223	3 197	3 173	3 150	3 125
Oporów	2 551	2 539	2 525	2 512	2 498	2 485	2 472	2 457	2 444	2 430	2 414
Strzelce	3 963	3 950	3 938	3 925	3 914	3 902	3 891	3 879	3 867	3 850	3 834
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	11 749	11 634	11 518	11 399	11 279	11 157	11 033	10 905	10 772	10 645	10 517
powiat łowicki											
Kiernozia	3 386	3 371	3 357	3 343	3 328	3 311	3 297	3 285	3 270	3 254	3 241
Zduny	5 672	5 642	5 611	5 582	5 553	5 526	5 499	5 473	5 449	5 422	5 396
Pacyna (pow. gostyński)	3 477	3 437	3 398	3 361	3 325	3 286	3 249	3 215	3 180	3 143	3 107

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Dokonano również analizy porównawczej dla roku 2020 stan faktyczny i roku 2030 stan prognozowany. Największą zmianę przewiduje się w gminie Pacyna – zmniejszenie liczby ludności o około 10,15%, najmniejszą dla gminy Strzelce, zmniejszenie – około 1,49%. Jediną gminą w której przewidywany jest wzrost liczby mieszkańców jest gmina Kutno - zwiększenie o 2,98%. Dla gminy Żychlin jest to zmniejszenie się liczby ludności o około 9,55% w roku 2030 w stosunku do roku 2020.

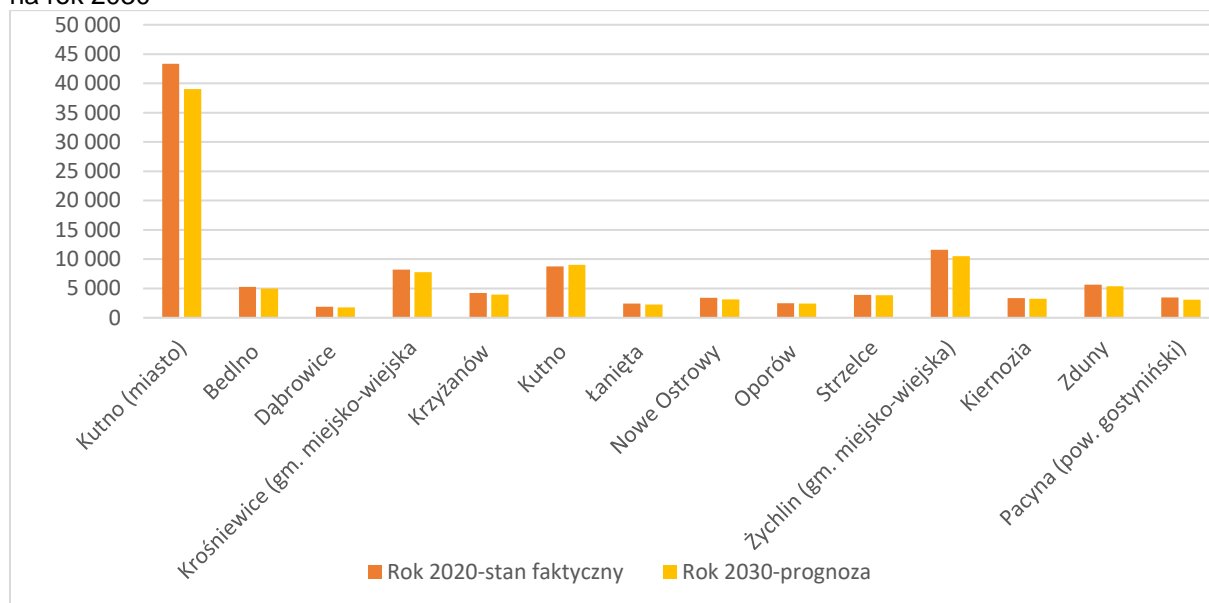
³⁰ „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030”. Prognoza ta została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050” oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050.”

Tabela 17 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu faktycznego na rok 2020 oraz prognozy na rok 2030

Jednostka terytorialna	rok 2020 - stan faktyczny	rok 2030 - prognoza	zmniejszenie/ zwiększenie ilości osób	wskaźnik %
Kutno (miasto)	43 332	39 043	-4 289	-9,90
Bedlno	5 263	5 010	-253	-4,81
Dąbrowice	1 897	1 746	-151	-7,96
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	8 239	7 776	-463	-5,62
Krzyżanów	4 202	3 973	-229	-5,45
Kutno	8 753	9 014	261	2,98
Łanięta	2 425	2 236	-189	-7,79
Nowe Ostrowy	3 398	3 125	-273	-8,03
Oporów	2 487	2 414	-73	-2,94
Strzelce	3 892	3 834	-58	-1,49
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	11 628	10 517	-1 111	-9,55
Kiernożia	3 339	3 241	-98	-2,94
Zduny	5 672	5 396	-276	-4,87
Pacyna (pow. gostyński)	3 458	3 107	-351	-10,15

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 7 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu faktycznego na rok 2020 oraz prognozy na rok 2030

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

Do funkcji podstawowych pełnionych przez miasto zaliczają się: mieszkalnictwo, usługi podstawowe i ponadpodstawowe, komunikacja, sport, rekreacja, przemysł elektromaszynowy, spożywczy. W 2020 roku w gminie znajdowało się 5 066 budynków mieszkalnych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 59,3 m², natomiast na 1 osobę przypadło 25,8 m². Analiza danych wskazuje, iż od roku 2011 liczba mieszkań oraz ich powierzchnia użytkowa systematycznie wzrastają.

Tabela 18 Zasoby mieszkaniowe w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020 (brak danych za 2021 rok)

ZASOBY MIESZKANIOWE		lata									
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mieszkania	mieszk.	4 957	4 978	4 984	4 992	4 997	5 014	5 024	5 033	5 047	5 066
Przeciętna powierzchnia użytkowa:											
1 mieszkania	m ²	57,8	57,9	57,9	58,1	58,2	58,5	58,7	58,8	59,0	59,3
na 1 osobę	m ²	22,6	22,9	23,1	23,3	23,7	24,1	24,4	24,7	25,2	25,8
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:											
wodociąg	mieszk.	4 580	4 601	4 607	4 615	4 625	4 642	4 652	4 661	4 675	4 694
ustęp splukiwany	mieszk.	4 348	4 369	4 375	4 383	4 393	4 410	4 420	4 429	4 443	4 462
łazienka	mieszk.	4 058	4 079	4 085	4 093	4 103	4 120	4 130	4 139	4 153	4 172
centralne ogrzewanie	mieszk.	3 740	3 761	3 767	3 775	3 833	3 898	3 908	3 928	3 942	3 961

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Dla porównania – w powiecie kutnowskim przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wyniosła 66,6 m², a na 1 osobę przypadało 27,0 m². Wskaźniki dla gminy Żychlin są zatem niższe, ale nie odbiegają od tych wartości znacząco. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w Gminie (435,7) plasuje się powyżej średniej dla powiatu kutnowskiego (405,7).

Wysoka przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania charakterystyczna jest dla obszarów wiejskich. Im bardziej zurbanizowany teren, tym wskaźnik ten maleje.

W porównaniu zaś do danych dla województwa łódzkiego w gminie Żychlin odnotowano:

- mniejszą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania (o 10,6 m²),
- mniejszą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę (o 4,1 m²),
- więcej mieszkań na 1000 mieszkańców (o 7,90).

Tabela 19 Zasoby mieszkaniowe w 2020 roku – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę
powiat kutnowski	405,7	66,6	27,0
miasto Kutno	450,2	58,3	26,3
gmina wiejska Bedno	357,4	89,5	32,0
gmina wiejska Dąbrowice	320,0	78,7	25,2
gmina miejsko – wiejska Krośniewice	354,5	67,3	23,9
gmina wiejska Krzyżanów	344,8	86,4	29,8
gmina wiejska Kutno	346,6	90,1	31,2
gmina wiejska Łanięta	315,9	68,8	21,7
gmina wiejska Nowe Ostrowy	393,2	64,5	25,4
gmina wiejska Oporów	350,2	96,2	33,7
gmina wiejska Strzelce	338,1	82,4	27,9
gmina miejsko – wiejska Żychlin	435,7	59,3	25,8
gmina wiejska Kiernoza	376,2	89,2	33,6
gmina wiejska Zduny	329,7	108,7	35,8
województwo łódzkie	427,8	69,9	29,9
gmina wiejska Pacyna (woj. mazowieckie)	327,1	89,8	29,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W gminie Żychlin z roku na rok przybywa mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne: wodociągi, ustęp splukiwany, łazienkę, centralne ogrzewanie. Wskazują na to dane zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 20 Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne w gminie Żychlin w latach 2011 - 2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
wodociąg	4 580	4 601	4 607	4 615	4 625	4 642	4 652	4 661	4 675	4 694
ustęp splukiwany	4 348	4 369	4 375	4 383	4 393	4 410	4 420	4 429	4 443	4 462
łazienka	4 058	4 079	4 085	4 093	4 103	4 120	4 130	4 139	4 153	4 172
centralne ogrzewanie	3 740	3 761	3 767	3 775	3 833	3 898	3 908	3 928	3 942	3 961

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Warunki życia mieszkańców w gminie są dobre, większość mieszkań jest wyposażonych we wskazane instalacje techniczno-sanitarne.

Według danych za 2020 rok, 98% mieszkańców ma dostęp do sieci wodociągowej, a korzystających z kanalizacji w gminie jest około 64% mieszkańców. Na przestrzeni badanych lat dostrzegalny jest zatem znaczny postęp w rozwoju infrastruktury techniczno-sanitarnej.

Tabela 21 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w gminie Żychlin w latach 2011 - 2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
z wodociągu	90,3	90,4	90,5	97,9	97,9	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0
z kanalizacji	63,6	63,9	63,8	63,9	64,3	64,2	64,2	64,2	64,4	64,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Mieszkańowy zasób gminy stanowi 68 budynków mieszkalnych z 438 lokalami mieszkalnymi o powierzchni użytkowej 14.427,49 m². Rok budowy budynków mieszkalnych będących własnością gminy szacuje się na przełomie: druga połowa XIX wieku oraz wiek XX do roku 1975.

Gmina Żychlin zarządza swoim mieszkaniowym zasobem poprzez jednostkę budżetową Zakład Gospodarki Mieszkaniowej.

Gospodarowanie lokalami mieszkalnymi w gminie Żychlin odbywa się na podstawie Uchwały Nr XXXII/167/2021 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 17 marca 2021 roku w sprawie przyjęcia *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Żychlin na lata 2021 – 2025*, który swym zakresem obejmuje:

- wielkość mieszkaniowego zasobu, cele i zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem oraz prognoza potrzeb na lata 2021 - 2025;
- Zasady polityki czynszowej oraz warunki obniżające lub podwyższające stawkę bazową czynszu;
- Prognoza wielkości oraz stanu technicznego zasobu mieszkaniowego, określenie potrzeb w zakresie remontów oraz modernizacji budynków i lokali;
- Sposób i zasady zarządzania lokalami i budynkami mieszkaniowego zasobu gminy Żychlin;
- Źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej w kolejnych latach;
- Wydatki na utrzymanie i modernizację mieszkaniowego zasobu gminy Żychlin;
- Działania w kierunku racjonalizacji gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy;
- Warunki szczególne związane z użytkowaniem lokali w mieszkaniowym zasobie gminy.

Substancja mieszkaniowa zasobu gminy stanowi najstarszą część terenów mieszkaniowych Żychlina. Fakt ten stawia Zarządcy duże wyzwanie w związku z jego utrzymaniem. W budynkach tych wykonywane są jedynie najpilniejsze potrzeby. Szczegółowy wykaz budynków wraz z ich

wyposażeniem przedstawiony został w załączniku nr 1 do *Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Żychlin na lata 2021 – 2025*.

SPORT I REKREACJA

Jakość życia mieszkańców uzależniona jest również od infrastruktury sportu i rekreacji. Uprawianiu sportu i rekreacji w gminie Żychlin służą zarówno obiekty sportowo-rekreacyjne, jak i naturalne warunki oraz przyroda tego regionu. Na bazę służącą uprawianiu sportu i rekreacji w gminie składają się obiekty:

- Stadion Miejski w Żychlinie;
- Boisko Wielofunkcyjne w Żychlinie przy ul. Łąkowej;
- Boisko „ORLIK” przy ul. Łukasińskiego;
- Kompleks sportowo-rekreacyjny w miejscowości Dobrzelin;
- siłownie zewnętrzne w parku przy ul. Fabrycznej i ul. Łąkową, w miejscowości Śleszyn i Czesławów obok świetlic wiejskich;
- 6 ogólnodostępnych placów zabaw.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE³¹

Na jakość życia mieszkańców wpływa również poziom bezpieczeństwa publicznego. Służby odpowiedzialne za stan bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz ochronę życia, zdrowia oraz mienia mieszkańców gminy Żychlin wykonują swoje zadania działając w oparciu o obowiązujące przepisy prawa i obowiązujące ich procedury. Zadania w tym zakresie na terenie gminy są realizowane przez jednostki ochotniczej straży pożarnej oraz przez funkcjonariuszy policji.

• **Policja**

Komisariat Policji w Żychlinie obejmuje swoim działaniem 3 gminy, poza Żychlinem również gminy Oporów i Bedlno. Policja poza działaniami związanymi z prowadzeniem interwencji i czynności operacyjnych związanych z wykroczeniami drogowymi i czynami kryminalnymi, w ramach swojej pracy prowadzi działania prewencyjne, zabezpiecza imprezy, uroczystości i zgromadzenia publiczne, współpracuje z Urzędem Gminy w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie.

• **Ochotnicze Straże Pożarne**

Na terenie gminy Żychlin działa 6 jednostek OSP, w tym 2 OSP działające w Krajowym Systemie Ratownictwa Gaśniczego – OSP Żychlin i OSP Śleszyn. Liczba członków mogących brać bezpośredni udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych, w 2021 roku:

- OSP Żychlin 42 (+6);
- OSP Śleszyn 19 (+1);
- OSP Chochołów 7;
- OSP Grzybów 8;
- OSP EMIT 12;
- OSP Cukrownia 9.

³¹ *Raport o stanie Gminy Żychlin za 2021 rok*

W gminie działają dwie Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze przy OSP Żychlin i OSP Śleszyn - liczba członków 26.

Działalność Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie miasta i gminy Żychlin od wielu lat stoi na najwyższym poziomie organizacyjnym. Bardzo dobre wyszkolenie i wyposażenie ochotników ma znaczący wpływ na bezpieczeństwo życia i mienia mieszkańców.

Jednostki OSP poza udziałem w akcjach gaśniczych zajmują się również sportem, edukacją i wychowaniem oraz kulturą. Uczestniczą w zawodach sportowo-pożarniczych oraz prowadzą Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze. Straż sprawuje pieczę nad Izbą Tradycji. Członkowie OSP pomagają też w organizacji imprez masowych: lokalnych uroczystości, festynów i świąt państwowych. OSP współdziała z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami poprzez: branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej, pozyskiwanie dotacji na zakup sprzętu i umundurowania, branie udziału w szkoleniach członków.

2.3.3. Oświata i edukacja

Gmina Żychlin jest organem prowadzącym dla:

- Zespołu Szkół nr 1 w Żychlinie ul. Łukasińskiego 21, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa nr 1 w Żychlinie i Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Żychlinie;
- Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Żychlinie, ul. Żeromskiego 8, w skład którego wchodzi: Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II w Żychlinie i Przedszkole nr 2 im. Jana Pawła II w Żychlinie;
- Szkoły Podstawowej im. M. Kownackiej w Grabowie, ul. Szkolna 4 wraz z Oddziałami Przedszkolnymi;
- Przedszkola Samorządowego nr 1 w Żychlinie, ul. 1 Maja 36.

Ponadto na terenie gminy Żychlin funkcjonują placówki niepubliczne, tj.: Społeczna Szkoła Podstawowa i Społeczne Przedszkole w Orątkach, dla których organem prowadzącym jest Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orątki i Okolic.

Do przedszkoli przyjmowani są w pierwszej kolejności uczniowie zamieszkali na obszarze gminy, natomiast do klas pierwszych szkół podstawowych uczniowie zamieszkali w obwodzie danej szkoły. Na terenie gminy Żychlin funkcjonują dwa przedszkola i oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej w Grabowie.

Sieć szkół podstawowych i przedszkoli w gminie Żychlin zabezpiecza w pełni aktualne potrzeby mieszkańców gminy.

Na terenie gminy Żychlin funkcjonują również placówki niepubliczne, tj. Społeczna Szkoła Podstawowa w Orątkach i Społeczne Przedszkole w Orątkach. Na ich prowadzenie udzielana jest

dotacja z budżetu gminy. Dotacja przekazywana jest miesięcznie i wyliczana na podstawie liczby uczniów uczęszczających do przedszkola i szkoły oraz podstawowej kwoty dotacji dla przedszkoli i wysokości kwoty przewidzianej na ucznia szkoły w części oświatowej subwencji ogólnej.

Gmina Żychlin realizuje szereg zadań wynikających z ustawowych obowiązków na rzecz uczniów i szkół. Jednym z tych obowiązków jest zapewnienie bezpłatnego transportu uczniów i opieki w czasie ich przewozu do szkół podstawowych i przedszkoli, jeśli droga dziecka z domu do szkoły przekracza określone prawem odległości. Ponadto gmina jest zobowiązana do zapewnienia uczniom niepełnosprawnym bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej, ponadpodstawowej i do ośrodków rehabilitacyjno-wychowawczych.

Zadaniem własnym gminy jest wspomaganie uczniów w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych. Z tej formy wsparcia korzystali uczniowie szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych, którzy zamieszkują na terenie gminy Żychlin.

Wszystkie szkoły dysponują bibliotekami szkolnymi oraz zapewniają uczniom możliwość korzystania ze świetlicy szkolnej. W większości dysponują salami gimnastycznymi oraz boiskami sportowymi. Każda szkoła posiada co najmniej jedną pracownię komputerową i dostęp do Internetu. Budynki szkolne i otoczenie wokół zarządzane przez dyrektorów jednostek oświatowych spełnia podstawowe wymogi bezpieczeństwa oraz higieny nauki i pracy. Jednostki wyposażone są w pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych. Uczniowie i nauczyciele wykorzystują tablice multimedialne.

Samorządy terytorialne odgrywają kluczową rolę w finansowaniu zadań oświatowych. Prowadzenie szkół i placówek jest zadaniem własnym gminy, które finansowane są częścią oświatową subwencji. Wydatki na oświatę, to znacząca część budżetu i pokrywane są z subwencji oświatowej, dotacji oraz środków własnych gminy. Przepisy określające zasady finansowania oświaty stanowią, że liczba uczniów jest podstawowym elementem podziału subwencji oświatowej w budżecie państwa. Nie uwzględnia się w podziale subwencji indywidualnych uwarunkowań gmin i poszczególnych placówek oświatowych. W najbliższych latach kwota subwencji będzie malała, bowiem nadal spada liczba urodzeń, a co za tym idzie, maleje na terenie gminy liczba dzieci objętych obowiązkiem szkolnym i nauki. Dotychczasowe zasady zwiększania subwencji nie rekompensują wysokich kosztów wynikających z niższej średniej liczby uczniów w oddziałach. Czynniki wpływające na ten stan rzeczy są w dużej mierze niezależne od samorządu, zaliczyć do nich należy: regulacje płacowe, urlopy dla poratowania zdrowia, awans zawodowy, obowiązek udzielania pomocy materialnej uczniom, obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, koszty nauczania indywidualnego oraz innych form zajęć dodatkowych, konieczność udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej, zmiany zasad odpisu i zabezpieczenia pieniędzy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli czy też na dokształcanie nauczycieli. Dlatego też starając się poprawić finansowanie zadań oświatowych, gmina pozyskuje na ten cel środki z zewnątrz.

Dodatkowe środki finansowe pozyskane przez gminę na działania edukacyjne.

Projekt: „Zdalna szkoła” i „Zdalna szkoła +”

- „Zdalna szkoła - wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 Osi Priorytetowej nr I „Powszechny dostęp do szybkiego Internetu” działania 1.1: „Wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepustowościach”.

Zakupiono 70 sztuk laptopów dla 70 uczniów z 3 szkół, dla których organem prowadzącym jest gmina Żychlin.

- „Zdalna szkoła + w ramach Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 Osi Priorytetowej nr I „Powszechny dostęp do szybkiego Internetu” działania 1.1: „Wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepustowościach”.

Zakupiono 32 sztuk laptopów dla 32 uczniów z 4 szkół podstawowych z terenu gminy Żychlin.

Sport

Sport w gminie Żychlin opiera się w dużej mierze na bieżącej współpracy z klubami sportowymi, organizowaniu wydarzeń sportowych i monitoringu obiektów sportowych, nad którymi nadzór sprawuje referat Gminne Centrum Promocji i Informacji. Z gminą współpracują następujące stowarzyszenia sportowe³²:

- SP MKS Żychlin - klub piłkarski prowadzący 3 drużyny, w tym jedną seniorską;
- Volley Team Żychlin - klub siatkarski;
- Bone Breakers Team Żychlin;
- Stowarzyszenie „Rozbiegani Żychlin”;
- Klub Sportowy „SKORPION”.

Stowarzyszenia mogły liczyć na wsparcie i ciągłą współpracę gminy w zakresie swojej ograniczonej pandemią działalności. Współpraca prowadzona była w formie finansowej i pozafinansowej, która realizowana była w postaci zakupu strojów piłkarskich czy nagród rzeczowych w trakcie realizowanych projektów. Gmina na bieżąco monitorowała wszystkie udostępniane obiekty, aby stworzyć jak najlepsze warunki dla funkcjonujących klubów sportowych.

W okresie letnim gmina udostępnia obiekty sportowe w celu prowadzenia zajęć przez SP MKS Żychlin i Volley Team Żychlin. Organizacje przy współpracy gminy w sposób profesjonalny i bezpieczny przeprowadzają zajęcia sportowe dla chętnych chcących w sposób aktywny spędzić wolny czas na świeżym powietrzu. Łącznie w okresie wakacji w 2020 roku na zajęciach uczestniczyło ponad 80 dzieci.

W miesiącach od marca do listopada udostępniano grupom zorganizowanym boisko wielofunkcyjne Orlik oraz prowadzono zajęcia dla chętnych grup przy zachowaniu wszystkich obostrzeń sanitarnych.

³² *Raport o stanie Gminy Żychlin za 2021 rok*

PODSUMOWANIE

Gmina zmagą się od wielu lat z problemami społecznymi i gospodarczymi. W ostatnim czasie dodatkowych kłopotów przysporzyła pandemia wywołana wirusem COVID-19. Gmina położona jest na peryferiach województwa łódzkiego, na granicy z województwem mazowieckim. Znajduje się w korzystnym położeniu względem ważniejszych ciągów drogowych. Więzi gminy społeczno-gospodarcze z regionem budują powiązanie funkcjonalne z miastem Kutno, które stanowi subregionalny (powiatowy) ośrodek funkcjonalny w zakresie dostępu do usług publicznych o charakterze specjalistycznym (m.in. leczenie szpitalne). Gmina stara się zapewnić mieszkańcom usługi podstawowe w zakresie: mieszkalnictwa, komunikacji, transportu, opieki zdrowotnej, społecznej i edukacji. Bardzo mocno akcentowane są działania gwarantujące mieszkańcom możliwość spędzania wolnego czasu w gminie (mieście) poprzez wspieranie instytucji organizujących wydarzenia kulturalne, sportowe, rekreacyjne.

Ogólnie gmina zapewnia dosyć dobre warunki do życia. Standardy mieszkaniowe poprawiają się w kontekście dostępności mediów. Pomimo występowania terenów zurbanizowanych, są one zbliżone do sytuacji ogólnej w powiecie. Liczebność wszystkich zasobów mieszkaniowych w gminie sięgnęła w 2020 roku 5 066 mieszkań na 11 628 mieszkańców, co daje 435,7 mieszkań na 1000 mieszkańców. W ten sposób kształtuje się model gospodarstwa domowego 3 osoby na 1 mieszkanie (2+1). Ważne jest też to, że warunki wciąż ulegają poprawie (z roku na rok rośnie metraż zasobu na rodzinę i na osobę). Przy tym zdecydowana większość mieszkań jest wyposażonych we podstawowe instalacje techniczno-sanitarne (socjalno-bytowe).

Gmina zapewnia również dostęp do usług sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych. Funkcjonuje dobrze rozwinięta baza sportowa wspierana programami rozwijania kultury fizycznej oraz działalnością społeczną organizacji pozarządowych czy publicznej biblioteki. W zakresie działalności oświatowej, gmina realizuje zadania publiczne, które zapewniają najmłodszym mieszkańcom gminy Żychlin edukację na poziomie przedszkolnym, wczesnoszkolnym i szkolnym. Ponadto, komputeryzacja placówek szkolnych wspiera rozwój kompetencji kluczowych wśród dzieci i młodzieży w gminie.

Nad porządkiem i bezpieczeństwem publiczne czuwają dobrze zorganizowane służby publiczne (Policja i Straż Pożarna).

2.3.4. Opieka zdrowotna

Na terenie gminy Żychlin w 2020 roku funkcjonowały 3 zakłady opieki zdrowotnej oraz działało 6 aptek. Dane zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 22 Wykaz zakładów opieki zdrowotnej i aptek

Lp.	podmiot	adres
1.	LuxMedica Medycyna Rodzinna	ul. Konwaliowa 2, 99-320 Żychlin
2.	Promed S.C. NZOZ	ul. Dobrzeleńska 6, 99-320 Żychlin, ul. Narutowicza 31, 99-320 Żychlin
3.	NZOZ Almamed S.C.	ul. Marii Konopnickiej 5A, 99-320 Żychlin
4.	Apteka H ₂ O	ul. Narutowicza 71/1, 99-320 Żychlin
5.	Pod Żółtą Wagą. Apteka	ul. Narutowicza 72, 99-320 Żychlin
6.	Apteka Dr Max	ul. Łąkowa 3A, 99-320 Żychlin

Lp.	podmiot	adres
7.	Apteka Szlachetna	ul. Konwaliowa 2, 99-320 Żychlin
8.	Grupa Medest Apteka Bellis	ul. 1 Maja 3, 99-320 Żychlin
9.	Apteka H2O	ul. Narutowicza 20, 99-320 Żychlin

Źródło: *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żychlina na lata 2021 - 2026*

Gmina Żychlin charakteryzuje się niewystarczającym dostępem do specjalistycznych usług medycznych. W przypadku specjalistycznych porad lub zabiegów mieszkańcy muszą korzystać z usług medycznych w większych ośrodkach, jak np. w Kutnie. Leczenie szpitalne pacjentów odbywa się w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Kutnowski Szpital Samorządowy im. dr. Antoniego Troczewskiego”. W jednostce funkcjonują:

- SOR z Centralną Izbą Przyjęć i Ambulatorium;
- Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii;
- Oddział Chirurgiczny Ogólny i Chirurgii Onkologicznej;
- Oddział Dermatologiczny;
- Oddział Endokrynologiczny;
- Oddział Ginekologiczno-Położniczy;
- Oddział Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej;
- I Oddział Chorób Wewnętrznych;
- II Oddział Chorób Wewnętrznych;
- III Oddział Chorób Wewnętrznych;
- Oddział Neonatologiczny;
- Oddział Neurologiczny z Pododdziałem Udarowym;
- Oddział Pediatryczny;
- Oddział Rehabilitacyjny z Pododdziałem Rehabilitacji Neurologicznej;
- Blok Operacyjny.

Na obszarze gminy realizowany był program „Profilaktyka nowotworowa i opieka paliatywna dla osób chorych na nowotwory”.

2.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymagają dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy. Usługi społeczne w gminie Żychlin przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia, tworzenia równych szans dla wszystkich i uczestnictwa w życiu społecznym.

Na terenie gminy Żychlin istnieje szereg instytucji działających na rzecz wspierania dzieci, młodzieży i rodzin. Wśród nich należy wymienić: szkoły, przedszkola, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Posterunek Policji, Żychliński Dom Kultury (Zedek), kluby sportowe, placówki służby zdrowia, świetlice, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie.

Kluczową instytucją przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu na terenie gminy Żychlin jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Celem działalności jest organizowanie i wykonywanie zadań z zakresu pomocy społecznej, w szczególności poprzez doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia potrzebujących osób i rodzin i zintegrowanie ich ze środowiskach. Do zadań pomocy społecznej należy przyznawanie i wypłacanie świadczeń, prowadzenie pracy socjalnej, rozwój i prowadzenie niezbędnej infrastruktury socjalnej czy rozwijanie nowych form pomocy.

W 2020 roku najwięcej rodzin korzystało z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, następnie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Liczba rodzin we wspartych rodzinach wynosiła adekwatnie: 264, 221, 133 oraz 92.

Tabela 23 Powody przyznania pomocy w 2020 roku

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	
	2019	2020
Ubóstwo	267	264
Bezdomność	6	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	12	10
Bezrobocie	235	221
Niepełnosprawność	148	133
Długotrwała lub ciężka choroba	97	70
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	104	92
	w tym:	
	rodziny niepełne	70
	rodziny wielodzietne	34
Przemoc w rodzinie	24	31
Alkoholizm	10	18
Narkomania	1	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	0
Zdarzenie losowe	1	0

Źródło: Raport o stanie Gminy Żychlin za 2020 rok

W 2020 roku w gminie Żychlin 473 gospodarstwa domowe korzystały ze środowiskowej pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z tego rodzaju wsparcia wyniosła 862 osoby, stanowiąc 7,4% ludności gminy ogółem.

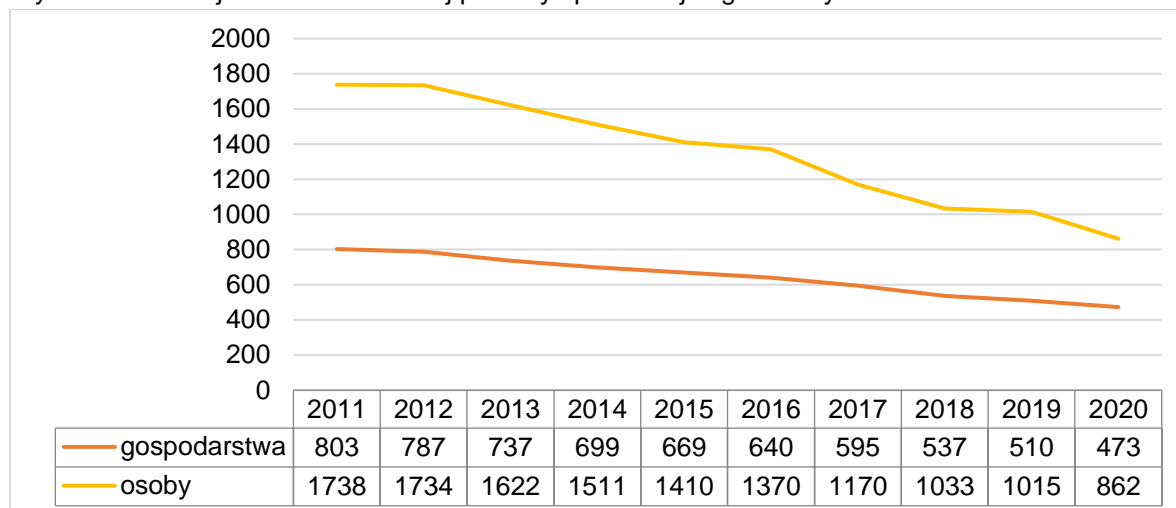
Tabela 24 Gospodarstwa domowe oraz liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020 (brak danych za 2021 rok)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
gospodarstwa domowe ogółem	803	787	737	699	669	640	595	537	510	473
osoby ogółem	1738	1734	1622	1511	1410	1370	1170	1033	1015	862

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na przestrzeni badanych lat w Gminie Żychlin zauważalny jest stały spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2020 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 473 gospodarstw i był niższy w stosunku do roku 2011 o 330 gospodarstw. Nastąpił więc spadek wskaźnika aż o 41,1%. Maleje również liczba osób korzystających ze wsparcia w stosunku do roku 2011, wskaźnik ten zmniejszył się o 876 osób – czyli o 50,4%.

Wykres 8 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wśród analizowanych JST, gminą w której wskaźnik – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w % był najwyższy była gmina wiejska Łanięta (10,35%). Najniższy wskaźnik był w gminie wiejskiej Zduny i kształtował się na poziomie (1,34%). W porównaniu z otoczeniem, w gminie Żychlin analizowany wskaźnik (7,4%) kształtuje się na poziomie powyżej średniej dla powiatu kutnowskiego (5,65%), dla powiatu łowickiego (3,14%) oraz województwa łódzkiego (4%).

Tabela 25 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 roku – analiza porównawcza (brak danych za 2021 rok)

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w %
powiat kutnowski	2 787	5 399	5,65
Kutno (miasto)	1 050	1 871	4,32
Bedlno	82	163	3,10
Dąbrowice	73	174	9,17
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	390	842	10,22
Krzyżanów	114	274	6,52
Kutno (gmina)	200	424	4,84
Łanięta	107	251	10,35
Nowe Ostrowy	189	317	9,33
Oporów	54	100	4,02
Strzelce	55	121	3,11
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	473	862	7,41
powiat łowicki	1 178	2 434	3,14
Kiernozia	45	107	3,20
Zduny	46	76	1,34
Pacyna (pow. gostyński)	92	246	7,11
województwo łódzkie	51 552	97 437	4,00

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W ramach wydatków z budżetu gminy poniżej przedstawiono te, na które przeznaczony jest największy budżet. Dominuje tutaj oświata i wychowanie (ok. 29,43%), następnie gospodarka

komunalna i ochrona środowiska (ok. 10,63%), pomoc społeczna (ok. 9,84%), administracja publiczna (ok. 9,39%) oraz transport i łączność (ok. 2,75%).

Tabela 26 Wydatki z budżetu gminy Żychlin w roku 2020 (w zł)

wydatki z budżetu gminy ogółem	52 337 633,91
administracja publiczna	4 914 564,62
oświata i wychowanie	15 407 898,44
pomoc społeczna	5 154 710,27
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5 568 353,23
transport i łączność	1 441 661,71

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tabela poniżej przedstawia kształtowanie się wydatków ponoszonych na pomoc społeczną, począwszy od 2014 roku. Kwota ta generalnie ulega zmniejszeniu, poza rokiem 2016, w którym to udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem wyniósł aż 37,12%. W 2020 roku na pomoc społeczną przeznaczono 9,85% wydatków z budżetu gminy, była to kwota o 0,71% niższa w porównaniu z rokiem 2019 i 15,54% niższa w porównaniu z rokiem 2014.

Tabela 27 Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w gminie Żychlin w latach 2014 - 2020

rok	wydatki z budżetu gminy ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
2014	35 948 770,44	9 128 494,58	25,39%
2015	33 823 310,31	9 099 950,04	26,90%
2016	39 706 677,97	14 739 169,73	37,12%
2017	44 358 191,76	5 080 907,78	11,45%
2018	48 669 424,82	5 079 340,39	10,44%
2019	48 336 462,28	5 104 309,83	10,56%
2020	52 337 633,91	5 154 710,27	9,85%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Poniżej zaprezentowano dane służące do wykonania analizy porównawczej za rok 2020. W tym celu zaprezentowano jak wyżej: wydatki ogółem, wydatki na pomoc społeczną oraz udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem [%]. Ostatni wskaźnik pokazuje zróżnicowanie w realizowaniu wydatków wśród JST. Kolorem żółtym oznaczono wartość najniższą (2,08% gmina Krzyżanów), zaś niebieskim najwyższą (9,85% gmina Żychlin). Wskaźnik dla gminy Żychlin jest najwyższy spośród JST poddanych analizie co oznacza iż wydatki na pomoc społeczną są znacznym obciążeniem dla budżetu gminy.

Tabela 28 Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2020 roku

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
powiat kutnowski	540 799 502,39	34 812 866,59	6,44
Kutno (miasto)	273 406 777,00	19 627 284,51	7,18
Bedlno	25 135 416,15	602 896,91	2,40
Dąbrowice	13 386 174,50	581 194,85	4,34
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	41 881 936,01	3 355 977,48	8,01
Krzyżanów	21 326 732,14	443 744,33	2,08
Kutno	45 392 957,18	1 603 656,92	3,53

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
Łanięta	12 876 094,36	772 796,47	6,00
Nowe Ostrowy	18 410 814,89	1 460 341,46	7,93
Oporów	11 424 269,55	506 453,81	4,43
Strzelce	25 220 696,70	703 809,58	2,79
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	52 337 633,91	5 154 710,27	9,85
powiat łowicki	445 485 986,31	13 388 281,89	3,01
Kiernożia	18 557 477,11	576 102,69	3,10
Zduny	28 102 498,78	642 466,51	2,29
Pacyna (pow. gostyński)	15 892 646,02	593 755,67	3,74
województwo łódzkie	15 240 149 674,54	784 126 393,58	5,15

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Grupami wymagającymi największego wsparcia w gminie są osoby bezrobotne (szczególnie długotrwale) i niepełnosprawne. Choć liczbę osób bezrobotnych w gminie w badanym okresie przejawia tendencję malejącą, to analizując jednak dane należy wyciągnąć wnioski, iż problem ten występuje również w gminie Żychlin. Należy więc zaktywizować osoby bezrobotne zwłaszcza powyżej 45 roku życia, długotrwale bezrobotne, organizować szkolenia oraz kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe lub przekwalifikujące. Osoby długotrwale bezrobotne należy dodatkowo wspierać poprzez rozmowę np. z psychologiem czy doradcą zawodowym. Jest to grupa, której szczególnie trudno odnaleźć się na rynku pracy – właśnie ze względu na bardzo długą przerwę w jej wykonywaniu. Do osób długotrwale bezrobotnych zaliczają się również te, które po prostu nie chcą pracować, przywykły do sytuacji, nie chcą zmian, nie oczekują od życia niczego więcej.

Kolejną grupą wymagającą wsparcia są osoby niepełnosprawne, którym chyba najtrudniej odnaleźć się w rzeczywistości i którym najtrudniej znaleźć pracę. Pracodawcy wolą przyjąć osobę pełnosprawną, z którą wg. nich łatwiej będzie im współpracować. Niełatwo jest przedsiębiorcom przekonać się do osób niepełnosprawnych, wiąże z tym utrudnienia w pracy, konieczność wprowadzania zmian. Bardzo często jest to problem bardziej natury psychologicznej niż technicznej. Obserwując statystyki można zauważyć, że osoby niepełnosprawne dłużej poszukują pracy, co wynika m.in. z zapisów powyżej. Jednak nie tylko kwestia aktywności na rynku pracy jest problemem, osobom niepełnosprawnym bardzo trudno jest funkcjonować w świecie, który nie jest przystosowany do ich potrzeb, w otoczeniu, które utrudnia im wykonywanie podstawowych, najprostszych wykonałoby się czynności. Konieczne jest zatem wyrównywanie szans tych osób w życiu codziennym, wprowadzanie rozwiązań technologicznych i technicznych, które ułatwią im chociażby przemieszczanie się, czy też możliwość korzystania z dostępnych miejsc rekreacji i kultury. Należy pamiętać, że niepełnosprawność nie jest problemem tylko i wyłącznie osób dotkniętych nią bezpośrednio. Bardzo często jest to obciążenie dla całej rodziny, ponieważ wiąże się z ograniczeniem dochodów, a także opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny.

Gmina Żychlin dokłada również starań, aby osobom starszym, czy niepełnosprawnym żyło się lepiej. Na terenie gminy funkcjonuje³³:

³³ Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żychlin na lata 2021-2026

- „**Klub Seniora Radość**” oferujący 155 starszym osobom zajęcia, których celem jest m.in. rozwijanie sprawności intelektualnej i fizycznej, aktywizacja społeczna oraz upowszechnianie kultury i sportu.
- „**Uniwersytetu Trzeciego Wieku**”, z którego korzysta 46 seniorów w ramach różnych sekcji tematycznych. Zajęcia pobudzają seniorów do aktywności, są pretekstem do wyjścia z domu, nawiązania nowych znajomości i spędzenia czasu w dobrym towarzystwie.
- **Warsztaty Terapii Zajęciowej**, z oferty których może korzystać 30 osób niepełnosprawnych.

2.3.6. Rynek pracy

Stopa bezrobocia wg GUS na koniec miesiąca grudnia 2021 roku wyniosła:

- powiat kutnowski 7,7%,
- województwo łódzkie 5,6%,
- Polska 5,4%.

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Rozmiar bezrobocia zależy od systemu gospodarczego i aktualnie prowadzonej polityki krajowego rynku pracy. Związane jest zwykle z poziomem nowych inwestycji i trwałym zatrudnianiem pracowników w nowopowstałych i nowoczesnych zakładach pracy sektora publicznego lub prywatnego.

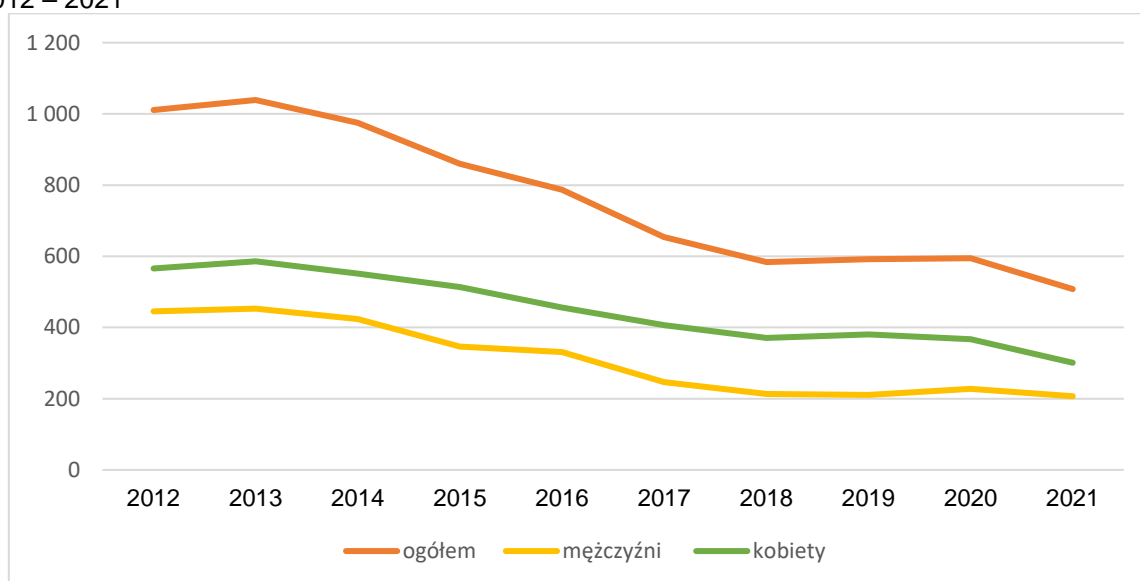
Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w gminie Żychlin. Analizę rozpoczęto od przedstawienia danych statystycznych dotyczących liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych z podziałem na płeć. Lata 2013 - 2018 to systematyczny spadek poziomu bezrobocia w gminie Żychlin. Kolejne lata (2019 – 2020) pokazują niewielki wzrost liczby bezrobotnych. Rok 2021 to ponownie spadek liczby bezrobotnych do poziomu 508 osób, w stosunku do roku poprzedniego to o 87 osób mniej. W roku 2021 kobiety stanowiły 59,25% bezrobotnych ogółem. Wśród bezrobotnych w całym badanym okresie dominują kobiety. Na przestrzeni 10 lat liczba bezrobotnych w gminie spadła o 503 osoby, spadek o 49,75%. Obserwujemy również spadek % w udziale bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni badanych lat. W 2011 roku bezrobotni stanowili 12,6% osób w wieku produkcyjnym, a w 2021 roku już 7,7%.

Tabela 29 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru gminy Żychlin w latach 2012 – 2021

bezrobotni zarejestrowani z podziałem na płeć										
lata	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	1 011	1 039	975	860	787	654	584	592	595	508
mężczyźni	445	453	424	346	331	247	213	211	228	207
kobiety	566	586	551	514	456	407	371	381	367	301
udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)										
lata	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	12,6	13,1	12,5	11,3	10,5	9,0	8,2	8,5	8,8	7,7
mężczyźni	10,4	10,7	10,1	8,4	8,2	6,2	5,5	5,5	6,2	5,8
kobiety	15,1	15,9	15,2	14,6	13,3	12,2	11,4	12,0	12,0	10,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Wykres 9 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru gminy Żychlin z podziałem na płeć w latach 2012 – 2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W 2021 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin wyniósł 7,7% (wskaźnik dla powiatu kutnowskiego wyniósł 5,7%, zaś dla województwa łódzkiego 4,4%).

Tabela 30 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2012 – 2021 – analiza porównawcza

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
powiat kutnowski	11,4	11,7	10,2	9,4	8,2	6,5	6,3	5,7	6,1	5,7
gmina miejska Kutno	9,6	9,8	8,5	7,8	6,7	5,3	5,2	4,7	5,1	4,7
gmina wiejska Bedlno	9,4	9,5	8,8	7,0	6,2	4,4	4,5	3,4	4,2	4,6
gmina wiejska Dąbrowice	11,1	12,4	10,6	9,9	8,8	7,7	6,2	7,1	7,0	7,2
gmina miejsko-wiejska Krośnice	16,2	16,8	15,0	13,1	11,1	9,3	8,4	8,0	8,2	7,3
gmina wiejska Krzyżanów	12,5	11,2	11,5	10,1	8,9	6,4	7,2	5,5	5,8	5,6
gmina wiejska Kutno	12,0	12,2	9,6	9,1	7,4	6,3	6,0	5,0	5,3	5,2
gmina wiejska Łanięta	13,2	16,6	14,4	14,9	11,4	8,0	8,9	8,1	7,5	8,2
gmina wiejska Nowe Ostrowy	16,1	17,2	13,2	13,5	11,9	9,8	8,5	8,3	8,2	8,6
gmina wiejska Oporów	10,5	9,8	8,1	8,0	7,5	4,9	6,2	5,3	5,6	4,8
gmina wiejska Strzelce	13,1	13,9	10,5	10,9	9,6	7,1	6,2	5,3	5,1	5,3
gmina miejsko-wiejska Żychlin	12,6	13,1	12,5	11,3	10,5	9,0	8,2	8,5	8,8	7,7
powiat łowicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
gmina wiejska Kiernożia	5,7	5,7	5,7	5,0	5,3	3,2	3,1	2,4	3,4	2,8
gmina wiejska Zduny	6,0	6,2	5,7	5,5	4,5	3,3	2,9	2,6	3,1	2,5
województwo łódzkie	9,5	9,7	8,1	7,2	6,0	4,9	4,5	4,1	4,8	4,4
powiat gostyński	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
gmina wiejska Pacyna	12,2	12,3	11,5	10,4	9,4	8,1	7,7	6,7	8,1	7,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne

W zestawieniu gminy Żychlin z pobliskimi jej gminami widzimy, że wartości obrazujące udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla gminy w latach 2012-2018, 2021 nie odbiegają od wartości pobliskich gmin. Wyjątek stanowią lata 2019 - 2020, w których gmina Żychlin posiada najwyższy udział % wśród analizowanych JST.

W tabeli powyżej zaznaczono wartości najwyższe (kolor niebieski) oraz wartości najniższe (kolor pomarańczowy) w badanym okresie dla każdej jednostki terytorialnej. W analizowanym czasie wskaźnik

udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Żychlin przyjmuje wartości znacznie wyższe od wskaźnika % dla powiatu kutnowskiego oraz województwa łódzkiego. Najniższe wartości wskaźnika odnotowuje gmina Kiernozia oraz Zduny w powiecie łowickim. W większości analizowanych gmin oraz w województwie łódzkim wskaźnik w roku 2021 był niższy od tego w 2020 roku. Przedstawione dane wskazują, iż w kolejnych latach można spodziewać się utrzymania poziomu bezrobocia na podobnym poziomie.

Pracujący

Rynek pracy tworzony jest przez następujące elementy:

- zasoby kapitału ludzkiego i jego wykorzystanie,
- podział pracowników wg pracujących, w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej,
- wielkość i struktura bezrobocia.

Rynek pracy pełni dwie zasadnicze funkcje w gospodarce. Dla ludzi występujących z podażą pracy stwarza on możliwość otrzymania dochodów, a dla firm zgłaszających popyt na pracę jest on źródłem tego podstawowego czynnika wytwórczego. Płace otrzymywane ze sprzedaży pracy stanowią źródło utrzymania dla ogromnej większości ludzi.

Jednym z ważnych czynników wpływających na rynek pracy jest poziom zatrudnienia. Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w gminie Żychlin.

Tabela 31 Liczba osób pracujących w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020 (brak danych GUS za 2021 rok)

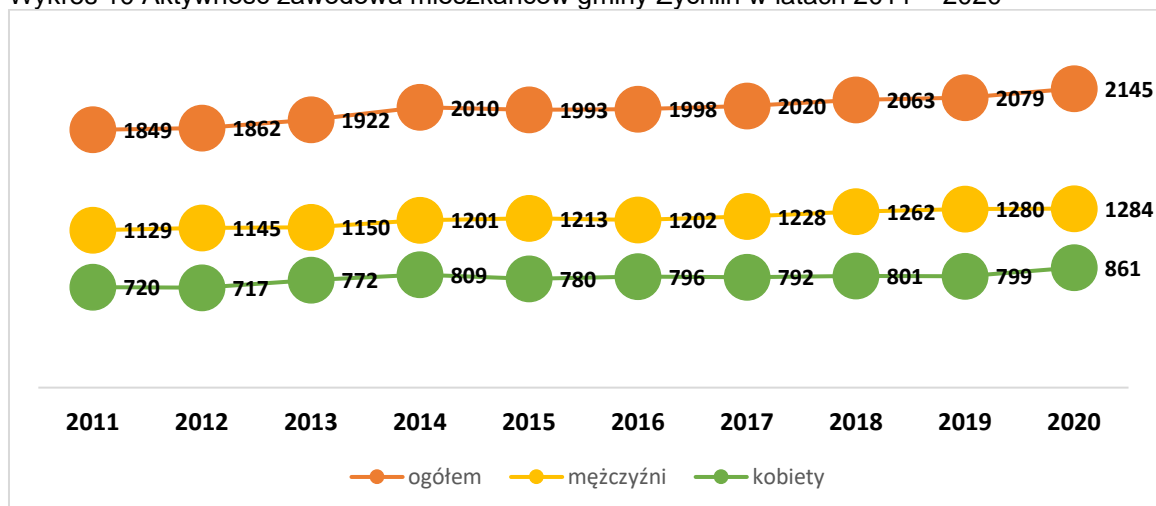
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	1849	1862	1922	2010	1993	1998	2020	2063	2079	2145
mężczyźni	1129	1145	1150	1201	1213	1202	1228	1262	1280	1284
kobiety	720	717	772	809	780	796	792	801	799	861

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W 2020 roku liczba osób pracujących z obszaru gminy Żychlin wyniosła 2145 osób, w tym 1284 mężczyzn i 861 kobiet. Na przestrzeni badanych lat liczba pracujących zwiększyła się o 296 osób. Wśród osób aktywnych zawodowo dominują mężczyźni, kobiety w 2020 roku stanowiły 40,13% ogółu zatrudnionych osób. Aktywność zawodowa kobiet w gminie Żychlin jest niższa niż mężczyzn i jest to tendencja niezmienna od 2011 roku, co przedstawia poniższy wykres.

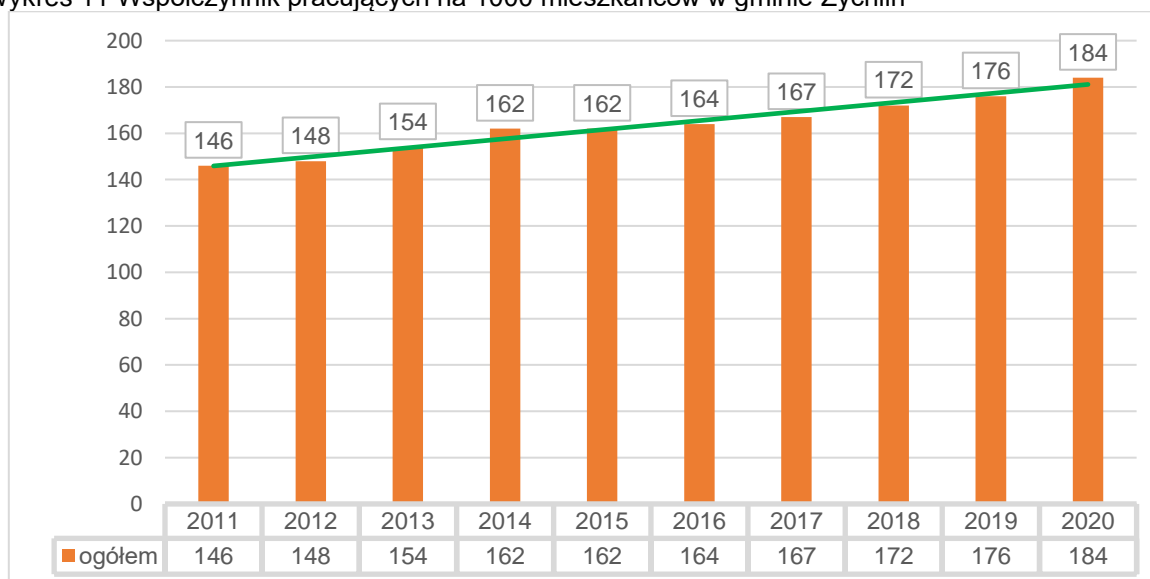
Wykres 10 Aktywność zawodowa mieszkańców gminy Żychlin w latach 2011 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w badanych okresach kształtował się na poziomie od 146 osób w roku 2011 do 184 osób w roku 2020, w którym to był najwyższy. W porównaniu z wartością najniższą w 2020 roku wskaźnik wzrósł o 38 punktów.

Wykres 11 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Żychlin

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Przedstawione dane dla gminy i jej mieszkańców świadczą o coraz lepszym wykorzystaniu zasobów pracy w gminie. Fakt, iż począwszy od 2011 roku wskaźniki: liczba osób pracujących oraz współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Żychlin przyjmuje tendencję rosnącą świadczy o dobrej koniunkturze. Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Żychlin w roku 2020 osiągnął poziom 184, w tym samym okresie dla powiatu kutnowskiego kształtował się na poziomie 249, a dla powiatu łowickiego 164. Tendencja ta może jednak ulec zmianie ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany pandemią wirusa COVID-19. Według informacji podawanych przez Główny Urząd Statystyczny, wskaźnik ten opracowywany jest bez uwzględnienia osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób

pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

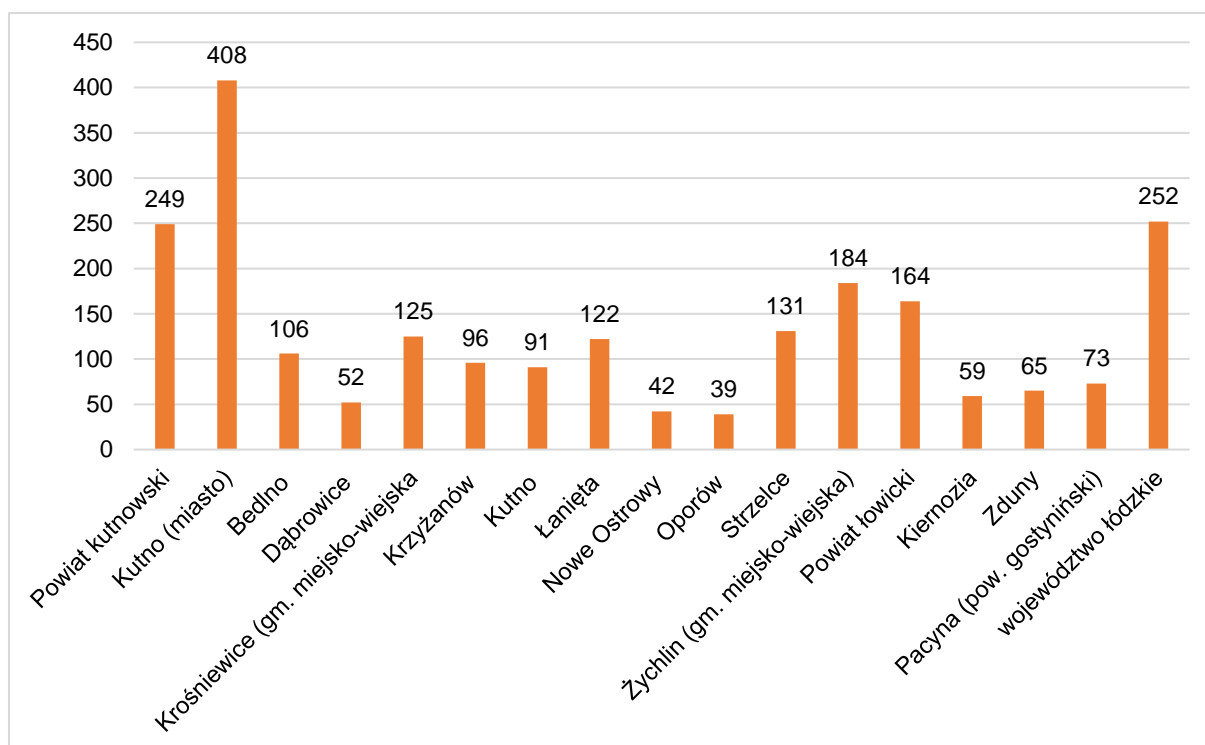
Tabela 32 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2011 – 2020 – analiza porównawcza (brak danych GUS za rok 2021)

Jednostka terytorialna	Pracujący na 1000 ludności ogółem									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
powiat kutnowski	205	203	207	212	212	227	227	234	237	249
Kutno (miasto)	333	333	333	344	346	367	372	390	387	408
Bedlno	89	91	102	93	90	90	92	94	107	106
Dąbrowice	55	50	52	50	56	64	60	54	50	52
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	108	103	111	110	99	108	114	127	128	125
Krzyżanów	91	59	55	64	66	70	76	81	103	96
Kutno	82	82	82	77	81	120	71	67	73	91
Łanięta	76	86	92	102	104	109	117	122	130	122
Nowe Ostrowy	51	58	54	60	42	39	46	38	38	42
Oporów	39	46	43	51	45	47	49	79	35	39
Strzelce	95	82	116	121	114	117	147	50	133	131
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	146	148	154	162	162	164	167	172	176	184
powiat łowicki	152	153	152	160	161	165	165	169	168	164
Kiernožia	53	41	40	39	46	47	51	53	59	59
Zduny	64	68	64	68	65	72	64	80	61	65
Pacyna (pow. gostyński)	67	58	64	66	69	70	74	69	71	73
województwo łódzkie	222	220	223	228	230	237	244	250	253	252

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne),

W tabeli powyżej oznaczono kolorem niebieskim wartości najwyższe wśród analizowanych gmin wiejskich, a kolorem pomarańczowym wartości najniższe.

Z dostępnych danych wynika, iż najwięcej osób pracujących przypada na rok 2020 – jest to 408 osób pracujących na 1000 ludności w mieście Kutno. Gmina pod względem analizowanego wskaźnika zdecydowanie wyróżnia się na tle badanych jednostek, osiągając najwyższe wartości nie tylko wśród gmin wiejskich, ale także gminy miejsko-wiejskiej Krośniewice, a także analizowanego powiatu łowickiego. W Gminie Żychlin najwyższy wskaźnik to 184 osoby na 1000 ludności w 2020 roku natomiast w powiecie kutnowskim ogółem najwięcej osób odnotowano również w 2020 roku – 249 osób na 1000 ludności. Najniższy wskaźnik wśród badanych JST przypada na rok 2019 w Gminie Oporów - 35 pracujących na 1000 mieszkańców. W Gminie Żychlin było to 146 osób na 1000 ludności w roku 2011. W powiecie kutnowskim najmniej zatrudnionych na 1000 osób występuje w roku 2012 – 203 pracujących.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Z dostępnych danych dla pozostałych JST wynika, że wartości obrazujące współczynnik pracujących na 1000 ludności są zróżnicowane i kształtują się od 39 w gminie Oporów, do 408 w mieście Kutno. W związku z tym, gmina Żychlin z poziomem wskaźnika 184, klasyfikuje się po środku analizowanych JST. Poziom zatrudnienia w gminie Żychlin jest jednak niższy od średniej dla powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego oraz wyższy od średniej dla powiatu łowickiego.

Wnioski z analizy społecznej

Gmina Żychlin to gmina miejsko - wiejska, o charakterze typowo rolniczym. Przeprowadzone analizy wykazały, że w gminie są dobre warunki do zamieszkania, które systematycznie się poprawiają. W 2020 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 59,3 m², natomiast na 1 osobę przypadło 25,8 m². Na przestrzeni ostatnich lat poprawił się także dostęp do infrastruktury technicznej: 92,7% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 88,1% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 82,4% mieszkań posiada łazienkę, 78,2% korzysta z centralnego ogrzewania.

W gminie Żychlin społeczeństwo się starzeje, należy zatem zwiększyć nakłady na opiekę medyczną i socjalną. Gmina charakteryzuje się wysokim poziomem bezrobocia rejestrowanego, wynoszącym w 2020 roku 12,2%. Należy także zauważyć, że na terenie gminy występuje bezrobocie tzw. „ukryte”, związane z niezarejestrowaniem w urzędzie pracy części bezrobotnych mieszkających na obszarach wiejskich.

Gmina 15 lipca 2021 roku uchwałą numer XXXVIII/196/2021 Rady Miejskiej w Żychlinie, przyjęła „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żychlin na lata 2021-2026”.

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie

lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Cele strategiczne³⁴:

1. Poprawa jakości życia mieszkańców gminy - przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu, bezdomności, zapobieganie wykluczeniu społecznemu;
2. Praca na rzecz rodziny - przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie;
3. Podniesienie jakości życia osób starszych oraz osób niepełnosprawnych;
4. Dbłość o zdrowie i bezpieczeństwo publiczne mieszkańców gminy;
5. Rozwój kadr pomocowych, podnoszenie efektywności wsparcia, wzmacnianie dialogu społecznego;

2.4. Sfera gospodarcza

Choć w gminie Żychlin dominuje rolnictwo, nie brak jest również podmiotów prowadzących działalność w sektorze usług, produkcji czy przetwórstwa rolno-spożywczego. Gmina będąca małą miejscowością, może pochwalić się stosunkowo dużą liczbą lokalnych przedsiębiorstw. Zapewne ma to istotny wpływ przy dobrej koniunkturze gospodarczej, na spadek liczby osób bezrobotnych. Można niestety oczekiwać negatywnych zmian w tym zakresie z uwagi na panującą pandemię i wprowadzane ograniczenia w funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych.

Produkcja przemysłowa występuje na terenie miasta Żychlina oraz w Dobrzelinie. Opiera się na bazie firm o profilu elektromaszynowym i spożywczych. Na przestrzeni lat 2015 - 2020 istniejące zakłady produkcyjne inwestowały w swój rozwój. W 2019 roku ukończono budowę nowego zakładu produkcyjnego firmy Union Chocolate Sp. z o.o. W 2021 roku wybudowano nowy zakład pracy firmy Addev Materials Sp. z o.o. w strefie w Żychlinie. W tych latach lokalne firmy wielokrotnie występowały o wydanie decyzji o warunkach zabudowy w zakresie modernizacji istniejących i budowy nowych obiektów przemysłowych na swoim terenie. Decyzje wydawane były na rzecz: KGS S.A. Oddział „Cukrownia Dobrzelin” – 6 decyzji, Cargill Poland Sp. z o.o. Oddział w Dobrzelinie – 4 decyzje, Fabryka Transformatorów w Żychlinie – 2 decyzje, Union Chocolate Sp. z o.o. – 1 decyzja.

W gminie wyznaczone są tereny przemysłowo - usługowe, położone w Podstrefie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, usytuowane w mieście Żychlin oraz w Dobrzelinie. Są to tereny uzbrojone w najważniejsze media (brak sieci gazowej oraz w jednym przypadku kanalizacji sanitarnej), z zapewnionym dojazdem od dróg (ulic) publicznych. Posiadają głównie komercyjne atrybuty nieruchomości przeznaczonych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta na cele produkcyjne lub usługowe. Można te zasoby gruntów komunalnych uznać za strategiczne dla rozwoju miasta ze względu na ich położenie w pobliżu centrum, przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz warunki zaopatrzenia

³⁴ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żychlin na lata 2021-2026

w media. Wymagają one dalszej promocji i szerszego oraz systemowego eksponowania na pozalokalnym rynku nieruchomości.

2.4.1. Gospodarka

Gospodarka

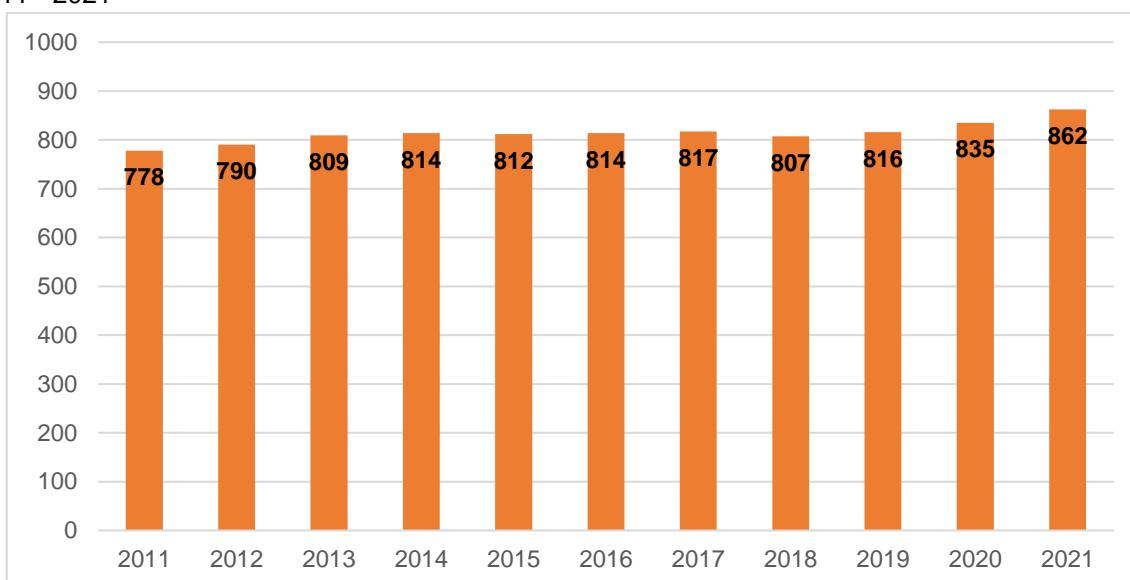
Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze gminy Żychlin w latach 2011 - 2021 kształtowała się w sposób zróżnicowany z tendencją wzrostową. W porównaniu z 2011 rokiem, w 2021 roku na terenie gminy przybyły 84 podmioty gospodarcze ogółem.

Tabela 33 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w gminie Żychlin w latach 2011-2021

Rok	liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON
2011	778
2012	790
2013	809
2014	814
2015	812
2016	814
2017	817
2018	807
2019	816
2020	835
2021	862

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Wykres 13 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w gminie Żychlin w latach 2011 - 2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W latach 2013 – 2019 zmiany w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 w poszczególnych sekcjach, kształtowały się łagodnie, nie odnotowano spektakularnych wzrostów oraz spadków. Dość duży wzrost skokowy obserwujemy na początku badanego okresu w latach 2011-2013 oraz na końcu badanego okresu z roku 2019 na 2021.

Największe zmiany w różnicy liczby podmiotów w roku 2021 w stosunku do 2016, wg. sekcji PKD 2007:

- Wzrost liczby podmiotów w sekcji F. Budownictwo – o 35 podmiotów,
- Zmniejszenie liczby podmiotów w sekcji G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 32 podmiotów mniej.

Tabela 34 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Żychlin wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)		Wartości w latach					
		2016	2017	2018	2019	2019	2021
Sekcje		2016	2017	2018	2019	2019	2021
1	Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	25	28	30	31	33	35
2	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	71	74	71	66	67	69
3	Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną	1	1	1	1	1	1
4	Sekcja E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	2	2	2	2	2
5	Sekcja F Budownictwo	85	87	89	96	108	120
6	Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	262	251	235	234	233	230
7	Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	43	43	47	47	48	51
8	Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	8	10	10	10	9
9	Sekcja J Informacja i komunikacja	19	19	18	17	16	18
10	Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	34	33	33	33	30	27
11	Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	16	18	19	20	19	20
12	Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	43	41	41	45	50	57
13	Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	22	25	25	28	30	27
14	Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa	16	8	8	8	8	8
15	Sekcja P Edukacja	43	37	39	38	38	38
16	Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	22	43	41	40	41	44
17	Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12	14	15	16	18	18
18	Sekcje S, T Pozostała działalność usługowa	79	85	83	84	83	88
Ogółem		814	817	807	816	835	862

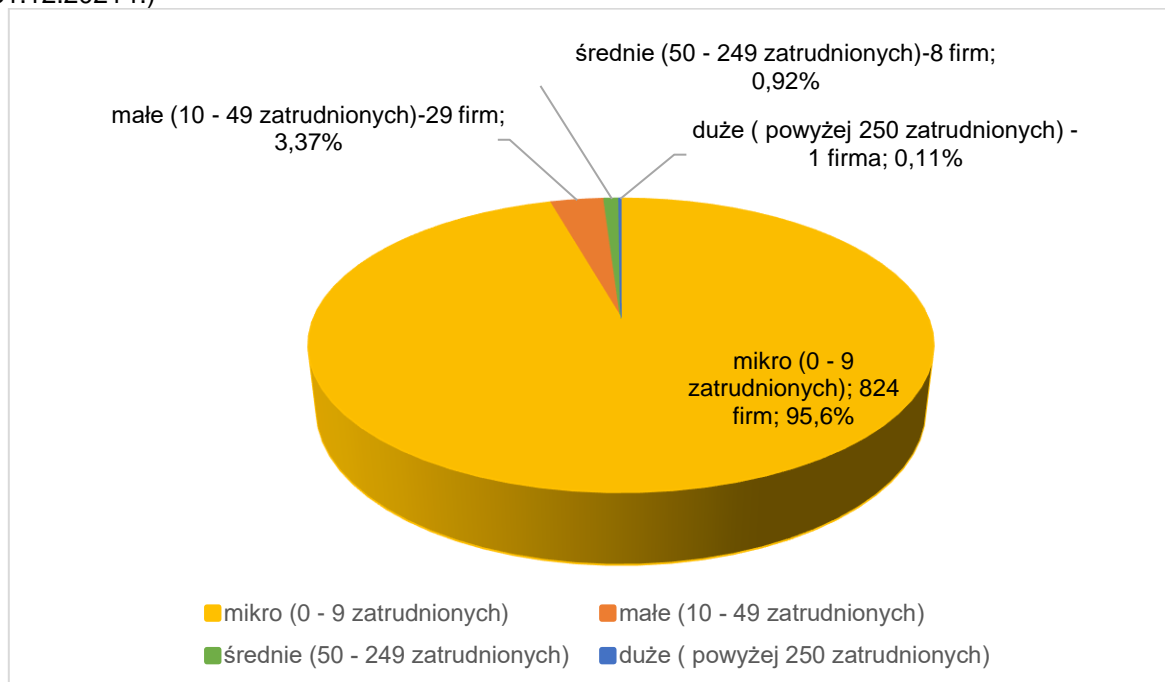
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Najliczniejszy udział w całkowitym zestawieniu podmiotów gospodarczych mają podmioty zaklasyfikowane do Sekcji:

- G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 230 podmiotów (26,68 % ogółu);
- F: Budownictwo – 120 podmiotów (13,92% ogółu);
- S,T Pozostała działalność usługowa – 88 podmioty (10,20 %);
- C: Przetwórstwo przemysłowe – 69 podmiotów (8 % ogółu).

Według klasy wielkości dominują mikroprzedsiębiorstwa, niewielki jest w tym udział małych firm. W gminie funkcjonuje dziewięć średnich przedsiębiorstw i jedno duże.

Wykres 14 Rozkład podmiotów gospodarki narodowej według klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2021 r.)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy, najwięcej podmiotów zatrudniało od 1 do 9 osób. Na koniec 2021 roku było 824 takich jednostek. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób. Na koniec 2021 roku było 29 takich podmiotów. Na koniec 2021 roku na terenie gminy funkcjonowało 8 średnich przedsiębiorstw i jedna duża firma.

Tak jak w całym kraju, w strukturze podmiotów dominuje sektor prywatny - w 2021 roku odnotowano 830 podmiotów gospodarczych, w tym 661 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Na terenie gminy działają również spółki handlowe (47 podmiotów) oraz spółki z udziałem kapitału zagranicznego (6 podmiotów). Liczny udział wśród podmiotów mają również działające stowarzyszenia i organizacje społeczne (44 podmioty). Udział sektora prywatnego ogółem wynosi 96,28%.

Sektor publiczny wynosi 3,36% ogółu podmiotów gospodarki narodowej i jest reprezentowany przez Urząd Gminy w Żychlinie, jednostki oświatowe oraz instytucje kultury.

Tabela 35 Podmioty gospodarki narodowej w gminie Żychlin w latach 2016-2021

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon		Wartości w latach					
Podmioty wg sektorów własnościowych		2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.	podmioty gospodarki narodowej ogółem	814	817	807	816	835	862
2.	sektor publiczny – jednostki ogółem	29	28	29	28	29	29
3.	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	24	23	24	23	24	23
	Spółki handlowe	1	1	1	1	1	2
4.	sektor prywatny - ogółem	785	789	777	788	806	830
5.	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	631	626	629	634	647	661
6.	spółki handlowe	41	47	38	43	45	47
7.	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	7	7	7	7	6	6
8.	spółdzielnie	13	13	9	9	8	8
9.	fundacje	2	2	1	1	1	2
10.	stowarzyszenia i organizacje społeczne	35	36	36	37	41	44

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Gmina Żychlin w analizie porównawczej z innymi JST

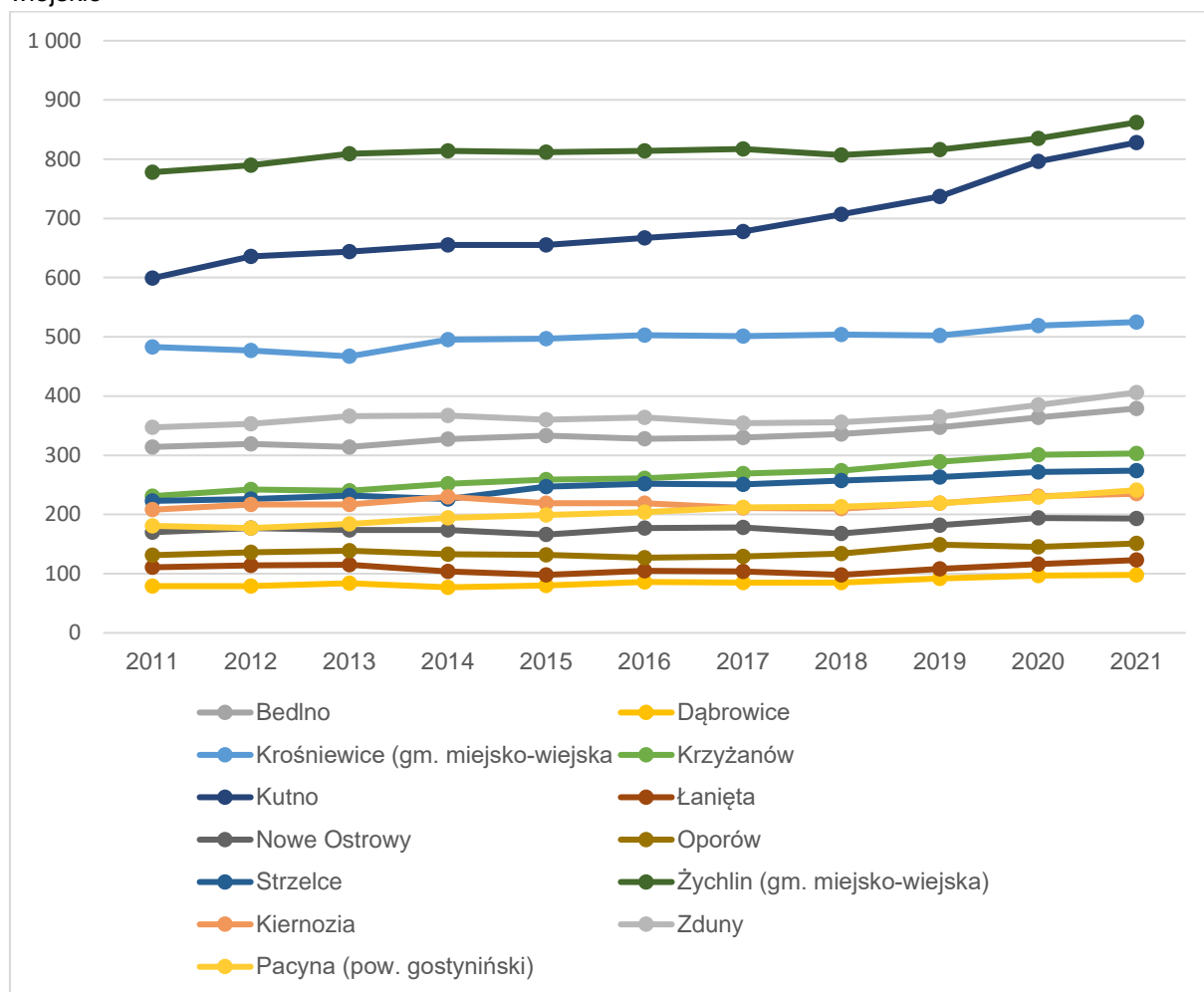
W tabeli zaprezentowano liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, do analizy porównawczej wybrano wszystkie gminy powiatu kutnowskiego oraz gminy spoza powiatu sąsiadujące z gminą Żychlin. W badanym przedziale czasowym odnotowujemy wzrost ilości podmiotów gospodarczych we wszystkich JST. Największy przyrost wystąpił w gminie wiejskiej Kutno (229 podmiotów), gminie miejsko-wiejskiej Żychlin (84), Krzyżanów (72), Bedlno (65), Pacyna (60), Zduny (59), Strzelce (51), następnie gmina miejsko-wiejska Krośniewice (42), Nowe Ostrowy (23), Dąbrowice (19), Łanięta (12), miasto Kutno (2). Obszary zaliczane do gmin miejskich i miejsko-wiejskich charakteryzują się wyższym poziomem przedsiębiorczości, korzystniejszym otoczeniem biznesowym, zatem liczba podmiotów gospodarczych jest wyższa od liczby podmiotów z terenów typowo wiejskich.

Tabela 36 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica
powiat kutnowski	7 519	7 596	7 581	7 609	7 659	7 690	7 694	7 636	7 817	8 015	8 138	619
Kutno (miasto)	4 400	4 400	4 363	4 352	4 380	4 370	4 352	4 266	4 332	4 376	4 402	2
Bedlno	314	319	314	327	333	328	330	336	347	364	379	65
Dąbrowice	79	79	84	77	80	86	85	85	92	97	98	19
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	483	477	467	495	497	503	501	504	502	519	525	42
Krzyżanów	231	242	240	252	259	261	269	274	289	301	303	72
Kutno	599	636	644	655	655	667	678	707	737	796	828	229
Łanięta	111	114	115	104	98	105	104	98	108	116	123	12
Nowe Ostrowy	170	177	174	174	166	177	178	168	182	194	193	23
Oporów	131	136	139	133	132	127	129	134	149	145	151	20
Strzelce	223	226	232	226	247	252	251	257	263	272	274	51
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	778	790	809	814	812	814	817	807	816	835	862	84
powiat łowicki	5 653	5 778	5 904	5 953	5 905	5 968	5 956	6 022	6 188	6 380	6 542	889
Kiernozia	208	217	217	230	219	219	211	210	219	231	235	27
Zduny	347	353	366	367	360	364	354	356	365	385	406	59
Pacyna (pow. gostyński)	181	177	184	194	199	204	212	213	219	229	241	60
województwo łódzkie	228	234	237	239	241	243	245	247	254	261	269	41
	537	079	915	578	462	280	855	502	322	498	581	044

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 15 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon – analiza porównawcza, gminy wiejskie

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Jednym z podstawowych wskaźników najlepiej ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest **poziom aktywizacji gospodarczej** liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku. Poniżej przedstawiono wyliczenia wskaźnika dla gmin powiatu kutnowskiego oraz gmin sąsiadujących z gminą Żychlin m.in. gminy należące do powiatu łowickiego oraz gostyńskiego z województwa mazowieckiego.

Tabela 37 Poziom aktywizacji gospodarczej w gminach powiatu kutnowskiego oraz w gminach ościennych w latach 2012 – 2021 – analiza porównawcza

gmina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
powiat kutnowski										
gmina miejska Kutno	957	956	959	973	977	978	966	987	1010	1031
gmina wiejska Bedno	555	552	579	596	595	605	624	649	692	735
gmina wiejska Dąbrowice	399	430	396	416	450	446	449	484	511	523
gmina miejsko-wiejska Krośniewice	538	533	568	572	584	588	596	602	630	645
gmina wiejska Krzyżanów	556	554	587	603	608	629	645	683	716	723
gmina wiejska Kutno	728	740	746	751	763	774	811	846	909	946
gmina wiejska Łanięta	448	459	418	397	426	424	399	444	478	514
gmina wiejska Nowe Ostrowy	488	479	485	466	505	509	483	529	571	574
gmina wiejska Oporów	511	528	504	501	487	497	526	597	583	614

gmina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
gmina wiejska Strzelce	553	573	556	609	626	632	651	672	699	706
gmina miejsko-wiejska Żychlin	627	648	655	661	668	676	673	689	718	752
powiat łowicki										
gmina wiejska Kiernożia	608	616	660	632	633	617	616	651	692	713
gmina wiejska Zduny	590	615	623	616	627	614	625	640	679	721
powiat gostyński										
gmina wiejska Pacyna	466	488	520	539	560	586	599	621	662	709

Zródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Od roku 2012 poziom aktywizacji gospodarczej w gminie Żychlin wzrósł o 125 punktów. Wzrost wskaźnika obserwujemy we wszystkich zaprezentowanych w tabeli gminach. Największy wzrost wskaźnika na przestrzeni 10 badanych lat występuje w gminie wiejskiej Pacyna z województwa mazowieckiego (+243), gminie wiejskiej Kutno (+218), gminie wiejskiej Bedno (+180), gminie wiejskiej Krzyżanów (+167), gminie wiejskiej Strzelce (+153).

Porównując dane z innych części województwa łódzkiego, wnioskuje się że poziom aktywizacji gospodarczej analizowanych gmin należy do przeciętnych.

W roku 2021, wśród badanych gmin większość odnotowała wskaźniki niższe od gminy Żychlin. Najwyższą wartość wskaźnika osiągnęło miasto Kutno (1031) i gmina wiejska Kutno (946), następnie gmina miejsko-wiejska Żychlin (752), gmina wiejska Bedno (735). Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie wiejskiej Łanięta (514).

Jednak poziom aktywizacji gospodarczej jest tylko jednym ze wskaźników obrazujących aktywność biznesową populacji. Ważnym wskaźnikiem dodatkowym jest tzw. indeks **PEAI** (Present Economic Activity Index – wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej), który obliczamy jako procentową zmianę ilości firm na 10 tys. mieszkańców w ostatnich trzech latach. PEAi powyżej 9% oznacza pomyślną koniunkturę, a powyżej 15% gwałtowny rozwój.

Warto zauważyć, że nie ma prostej korelacji między poziomem aktywizacji gospodarczej a indeksem PEAi. Należy to interpretować następująco: poziom aktywizacji gospodarczej to skumulowany przez wiele lat **dorobek aktywności lokalnego sektora gospodarczego**, natomiast PEAi obrazuje **aktualną dynamikę**.

Okres od roku 2004 jest okresem bardzo dużego wzrostu gospodarczego w całym kraju. W gminach wiejskich wskaźnik PEAi bardzo często jest większy niż 4% a gminach miejsko-wiejskich często przekracza 9%.

Tabela 38 Saldo ilości firm w okresie trzech lat (2018/2021) – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach	
	Ilość nowych firm	Przyrost procentowy PEAi
powiat kutnowski		
gmina miejska Kutno	136	6,74 %
gmina wiejska Bedno	43	17,90 %
gmina wiejska Dąbrowice	13	16,59 %
gmina miejsko-wiejska Krośniewice	21	8,26 %
gmina wiejska Krzyżanów	29	12,03 %
gmina wiejska Kutno	121	16,74 %
gmina wiejska Łanięta	25	29,08 %
gmina wiejska Nowe Ostrowy	25	18,91 %
gmina wiejska Oporów	17	16,67 %
gmina wiejska Strzelce	17	8,48 %
gmina miejsko-wiejska Żychlin	55	11,68 %

Jednostka terytorialna	Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach	
	Ilość nowych firm	Przyrost procentowy PEAI
powiat łowicki		
gmina wiejska Kiernozia	25	15,78 %
gmina wiejska Zduny	50	15,34 %
powiat gostyński		
gmina wiejska Pacyna	28	18,34 %

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W większości gmin poddanych analizie wskaźnik PEAI przekracza 9%, co oznacza pomyślną koniunkturę na analizowanym obszarze. Najwyższą wartość około 29% odnotowuje gmina wiejska Łanięta, około 19% gmina wiejska Nowe Ostrowy, około 18% gmina Pacyna (woj. mazowieckie) oraz gmina wiejska Bedno, około 17% gminy wiejskie: Dąbrowice, Kutno, Oporów. Oznacza to, dynamiczny rozwój gospodarczy na tych obszarach. Wskaźnik PEAI dla gminy Żychlin przekracza 9%, co oznacza, że koniunktura na obszarze gminy jest pomyślna. W ciągu 3 badanych lat w gminie przybyło 55 podmiotów gospodarczych. Pomimo największego przyrostu podmiotów w gminie miejskiej Kutno (+136), wskaźnik PEAI należy do najniższych (6,74%), kolejnymi gminami z najniższym wskaźnikiem w analizowanym otoczeniu są: gmina miejsko-wiejska Krośnice (8,26%), gmina wiejska Strzelce (8,48%). Wskaźnik PEAI dla gminy Żychlin wynosi 11,68% i również należy do niższych wśród analizowanych gmin.

Należy w tym miejscu zauważyć, iż ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany pandemią wirusa COVID-19 w całym kraju następuje zmniejszenie liczby zakładanych przedsiębiorstw oraz obserwuje się coraz więcej takich, które zawieszają bądź zamykają prowadzoną dotychczas działalność gospodarczą. Na ten moment bardzo trudno jest przewidzieć, kiedy pandemia zakończy się oraz jak bardzo dotkliwe będą jej skutki m.in. w sferze gospodarczej.

Rolnictwo

Na terenie gminy występują gleby o zróżnicowanej przydatności rolniczej, przy czym dominują gleby dobre i bardzo dobre o wysokim wskaźniku bonitacji (III i IV klasa bonitacyjna). Słabe gleby zajmują tylko niewielkie powierzchnie w północno-wschodniej części gminy. Najlepsze użytki rolne to piaszczyste gleby o składzie mechanicznym piasków luźnych lub piasków słabo gliniastych. Obszar gleb średnich i słabych jest niewielki. Stwarza to duże możliwości do intensyfikacji upraw polowych, a także rozwoju warzywnictwa i sadownictwa. Wśród upraw dominują w gminnych gospodarstwach zboża, a następnie ziemniaki, uprawy przemysłowe, warzywa gruntowe, buraki cukrowe oraz rzepak. W największej liczbie gospodarstw hodowany jest drób, przy czym dominuje drób kurzy. Prowadzona jest również hodowla bydła, trzody chlewnej i tylko w kilku gospodarstwach - koni³⁵.

³⁵ Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Żychlin na lata 2021 - 2026

Fotografia 9 Droga z Żychlina w kierunku południowym

Źródło: Fotografia własna

PODSUMOWANIE

Zaprezentowane powyżej dane wskazują, że sfera gospodarcza w gminie Żychlin rozwija się stabilnie lecz powoli. Wskaźnik aktywizacji gospodarczej należy do jednych z wyższych w powiecie, choć aktualne tempo wzrostu aktywności gospodarczej nie jest zadawalające.

Ukształtowana struktura gospodarki lokalnej opartej o produkcję rolniczą i stanowiąca podstawową sferę zatrudnienia i źródło utrzymania społeczności lokalnej czyni gospodarczy rozwój gminy zależnym od koniunktury na rynku towarów rolno-spożywczych, a jednocześnie od wahań podaży miejsc pracy. Gmina Żychlin jest gminą rolniczą, ponad 90% jej powierzchni stanowią użytki rolne. Gospodarka gminy opiera się głównie na indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz małych i średnich firmach, zajmujących się handlem oraz prowadzących działalność w sektorze budownictwa i przetwórstwa przemysłowego. Nie ma wątpliwości, iż obecna sytuacja spowodowana epidemią COVID-19 również wymaga podjęcia nowych skutecznych działań, które pomogą aktywnym ekonomicznie mieszkańcom gminy przetrwać trudny okres.

Dostęp do rezerw rynku pracy oraz funkcjonowanie na terenie gminy strefy ekonomicznej oraz działania władz samorządowych na rzecz pozyskania i wspierania inwestorów mogą okazać się niewystarczające do utrzymania tendencji wzrostowej w zakresie prowadzonej na terenie gminy działalności gospodarczej lub rolnej. Istotną barierą może okazać się brak gotowości, czy też zdolności do podjęcia pracy przez osoby bezrobotne. Receptą może być angażowanie siły roboczej spośród imigrantów oraz zdecydowana i konsekwentna polityka wspierania rozwoju przedsiębiorczości, w tym aktywizacji zawodowej (poszukiwanie nowych rynków zbytu, dywersyfikacja działalności, nabywania nowych specjalizacji, przekwalifikowania).

W najbliższym okresie stabilność gospodarki gmina może zawdzięczać rezerwom zdolności produkcyjnej i usługowej w istniejącym zainwestowaniu oraz zaopatrzeniu w produkty rolne. Ponadto,

wzrost popularności w sektorze budownictwa może otworzyć nowe możliwości ekspansji działalności usługowej.

Polityka finansowa

Polityka finansowa gminy Żychlin realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową corocznie uchwalaną przez Radę Miejską, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Realizacja inwestycji oparta jest o przedsięwzięcia wyszczególnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz o załącznik do uchwały budżetowej wskazujące wydatki majątkowe.

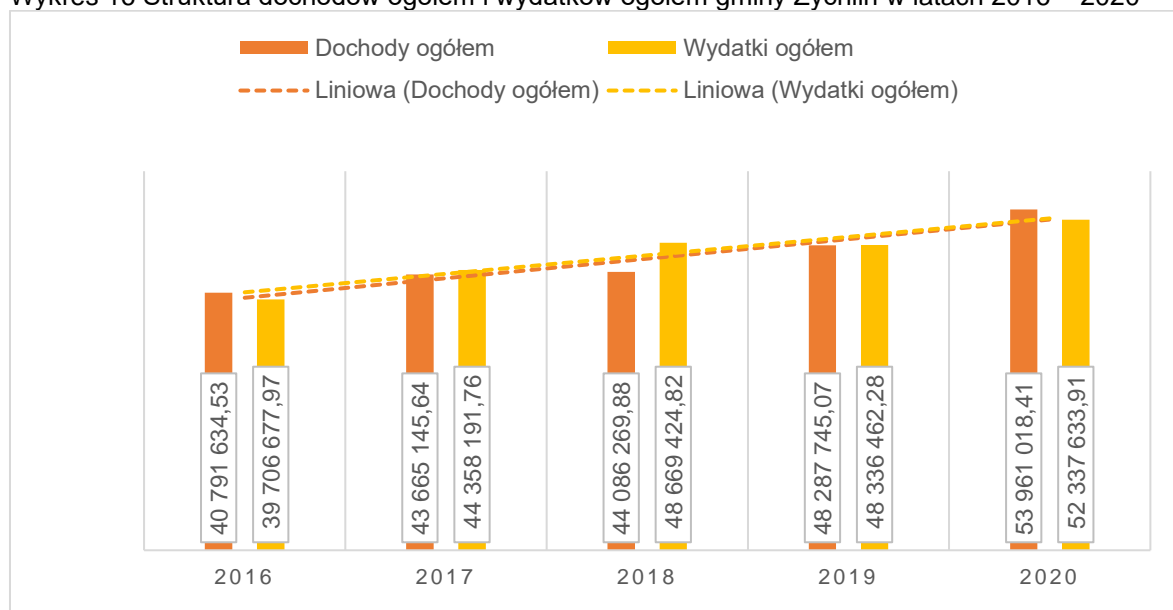
Tabela 39 Wyniki finansowe samorządu gminy Żychlin w latach 2016 – 2020 (brak danych za 2021 rok)

gmina Żychlin	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody ogółem	40 791 634,53	43 665 145,64	44 086 269,88	48 287 745,07	53 961 018,41
Wydatki ogółem	39 706 677,97	44 358 191,76	48 669 424,82	48 336 462,28	52 337 633,91
Wynik finansowy	1 084 956,56	-693 046,12	-4 583 154,94	-48 717,21	1 623 384,50
Wynik finansowy/dochody (%)	2,66	-1,59	-10,40	-0,10	3,01

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wynik różnicy między dochodami ogółem budżetu JST, a wydatkami ogółem JST stanowi odpowiednio nadwyżkę lub deficyt budżetu. Gmina Żychlin w roku 2016 oraz 2020 zamknęła budżet nadwyżką, zaś w latach 2017 -2019 wynik finansowy był ujemny, a deficyt wynosił odpowiednio (-1,59%, - 10,40%, - 0,10%). Na przestrzeni lat widoczny jest wzrost zarówno dochodów jak i wydatków gminy. Najwyższy wzrost dochodów gmina odnotowała w 2020 roku (ok. 11,75%), a wydatków w roku 2017 (wzrost prawie 9,62%) - liczone rok do roku. Linia trendu pokazuje jednak, że znacznie szybciej rosną liczby po stronie wydatkowej niż dochodowej.

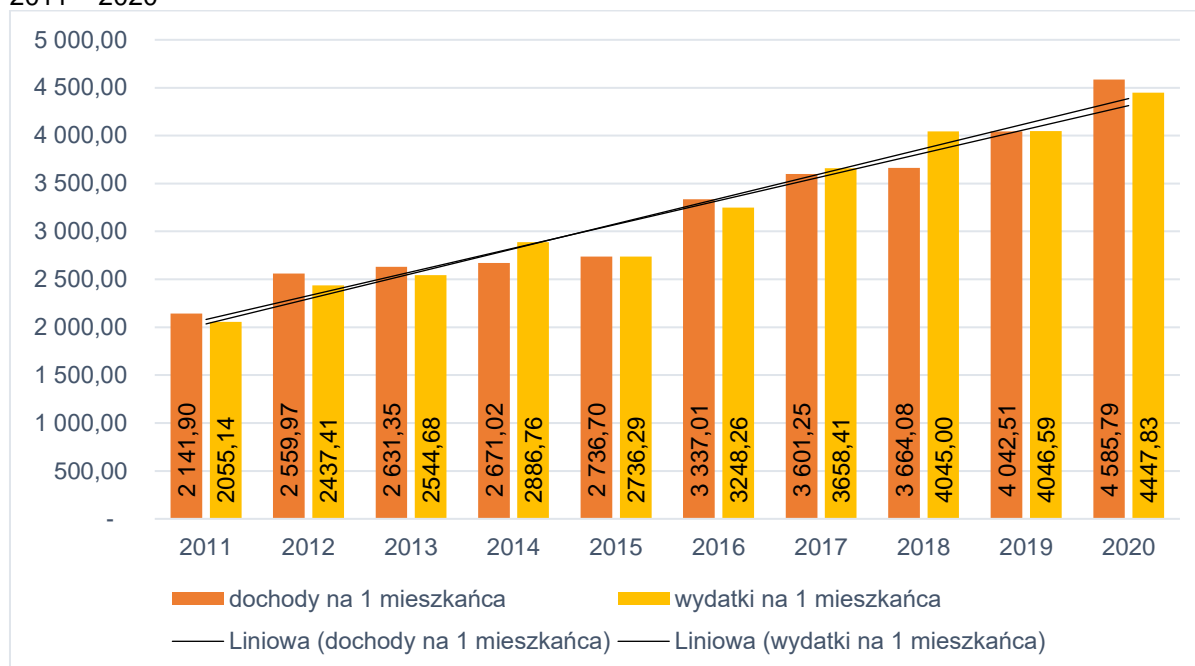
Wykres 16 Struktura dochodów ogółem i wydatków ogółem gminy Żychlin w latach 2016 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Obserwowany stały wzrost dochodów w budżecie gminy ma swoje odzwierciedlenie również w wielkości dochodu w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest zgodne z zachodzącą w województwie łódzkim tendencją dochodową. Dochody gminy Żychlin corocznie wzrastają (w różnym tempie). Zamożność samorządu obrazuje dochód liczony na 1 mieszkańca, który sukcesywnie powiększał się począwszy od kwoty 2 141,90 zł na 1 mieszkańca w 2011 roku, do 4 585,79 zł na 1 mieszkańca w 2020 roku, co oznacza wzrost o 114,10%. Wraz ze wzrostem dochodów rosną wydatki per capita w gminie Żychlin (wzrost o 116,42% w 2020 roku w porównaniu do roku 2011).

Wykres 17 Dochody ogółem i wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W porównaniu do roku 2011 dochody na jednego mieszkańca w roku 2020 są większe o 2 443,89 zł, a wydatki zwiększyły się o 2 392,69 zł.

Poniżej przedstawiono wskaźniki podstawowych dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin na 2022 rok, przyjęte do obliczania subwencji wyrównawczej na 2022 r. (wskaźniki G). Najwyższy wskaźnik odnotowano dla miasta Kutno (2 506,12), zaś najniższy dla gminy Pacyna (998,27), wśród analizowanych gmin z obszaru województwa łódzkiego najniższą wartość wskaźnika przypisano gminie Łanięta (1 122,67). Wskaźnik dla gminy miejsko-wiejskiej Żychlin kształtuje się na poziomie 1 662,47 i jest wyższy od wskaźnika dla gminy miejsko-wiejskiej Krośnice (1 485,58), plasuje się on również powyżej średniej dla analizowanych jednostek terytorialnych.

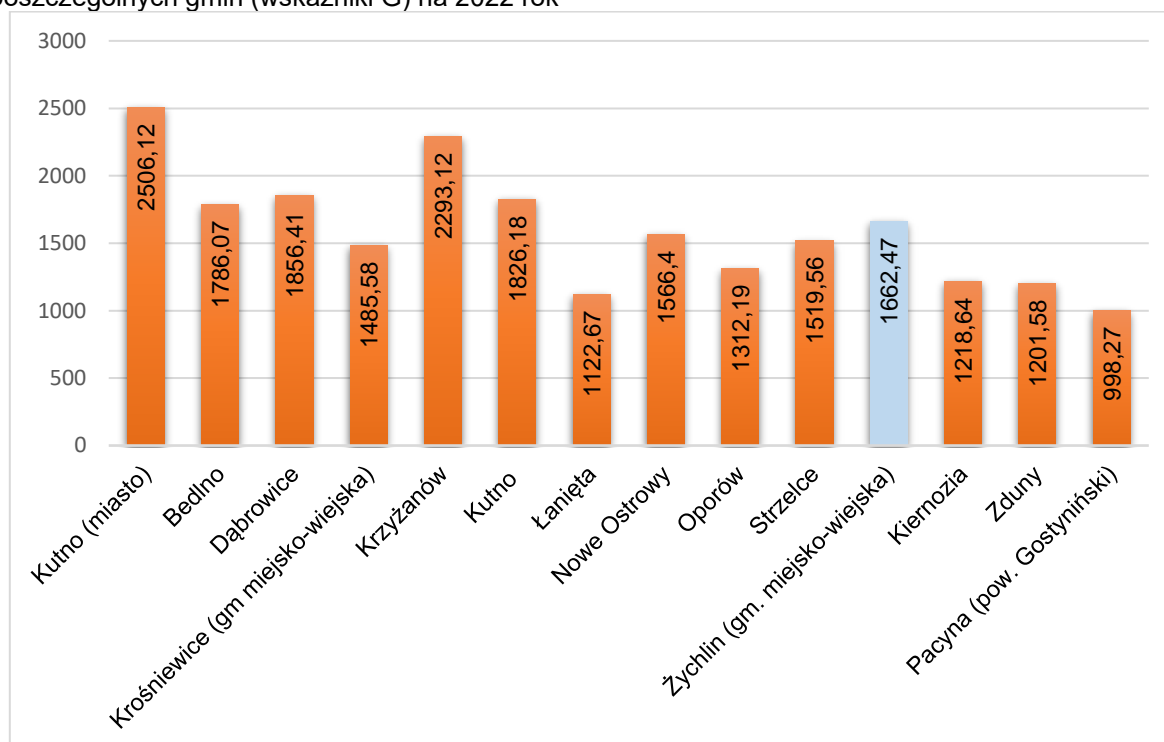
Tabela 40 Wskaźniki podstawowych dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin (wskaźniki G) na 2022 rok

Jednostka terytorialna	Wskaźnik g na 2022 rok
powiat kutnowski	
Kutno (miasto)	2506,12
Bedno	1786,07

Jednostka terytorialna	Wskaźnik g na 2022 rok
Dąbrowice	1856,41
Krośniewice (gm. miejsko-wiejska)	1485,58
Krzyżanów	2293,12
Kutno	1826,18
Łanięta	1122,67
Nowe Ostrowy	1566,4
Oporów	1312,19
Strzelce	1519,56
Żychlin (gm. miejsko-wiejska)	1662,47
powiat łowicki	
Kiernozia	1218,64
Zduny	1201,58
powiat gostyński	
Pacyna	998,27

Źródło: Dane Ministerstwa Finansów (opracowanie własne)

Wykres 18 Wskaźniki dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin (wskaźniki G) na 2022 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Struktura dochodów i wydatków

Gmina w celu realizacji zadań własnych gromadzi dochody. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego na dochody JST składają się trzy podstawowe elementy: dochody własne, subwencja ogólna, dotacje z budżetu państwa, udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych. Dochodami JST mogą być także: środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w odrębnych przepisach.

Tabela 41 Struktura dochodów na 1 mieszkańca w Gminie Żychlin w zł w latach 2011 – 2020

dochody na 1 mieszkańca w zł	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	2141,90	2559,97	2631,35	2671,02	2736,70	3337,01	3601,25	3664,08	4042,51	4585,79
dochody własne	1127,62	1387,87	1442,92	1464,07	1531,70	1626,63	1650,31	1720,48	1840,74	2066,42
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	354,29	385,21	418,14	477,67	557,80	584,55	585,04	652,04	787,94	742,57
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	102,17	127,53	116,87	88,49	48,36	36,41	50,86	118,34	70,90	36,15
dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	522,54	584,90	652,96	660,49	648,86	668,73	696,86	680,19	687,90	735,17

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

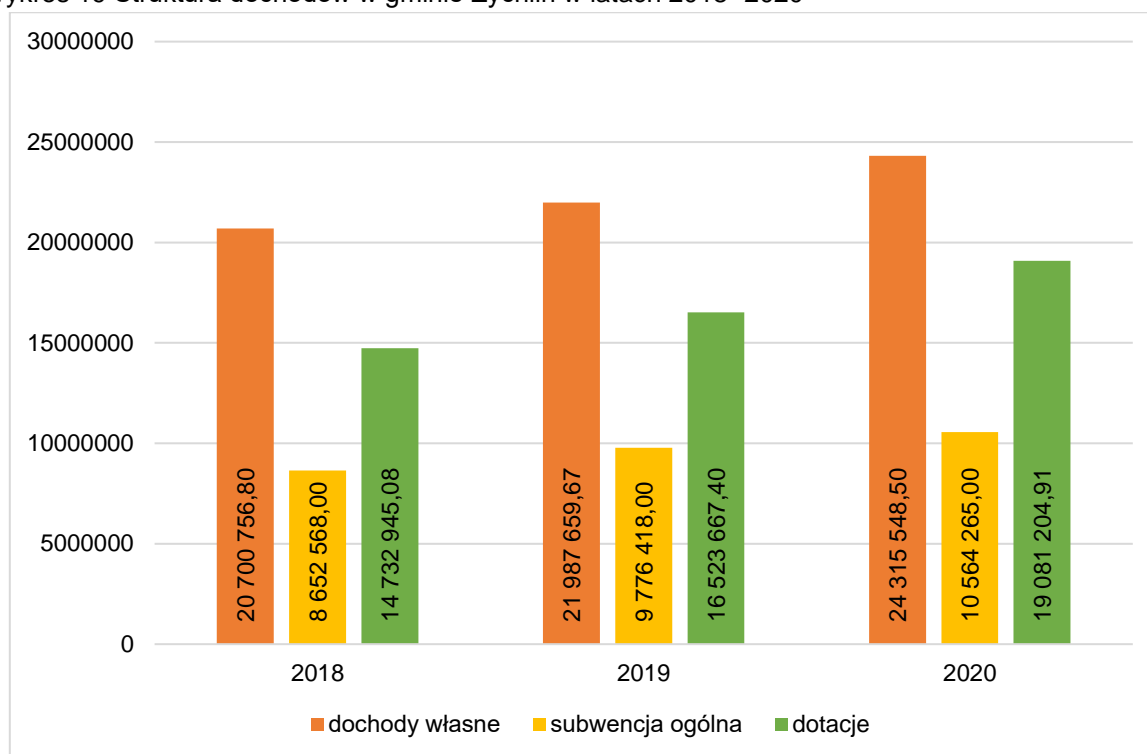
W dochodach gminy Żychlin na przestrzeni badanych lat widoczne są coraz większe wpływy z podatków per capita:

- podatku dochodowego od osób fizycznych - wzrost wpływów per capita w 2020 roku o 109,59% w stosunku do roku 2011 - co ma związek ze wzrostem dochodów mieszkańców gminy;
- podatki ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw – wzrost wpływów per capita w 2020 roku o 40,69% w stosunku do roku 2011.

Podatek dochodowy od osób prawnych na przestrzeni badanych lat ulega procesom gospodarczym zachodzącym w kraju i na świecie i przyjmuje różne wartości – w 2019 roku odnotowany spadek wpływów z podatku CIT per capita o 47,44% w porównaniu do roku 2018, zaś w 2020 roku udział w podatku CIT spadł o 64,61% w stosunku do roku bazowego.

W budżecie gminy Żychlin największy udział w latach 2018 - 2020 mają dochody własne, które w roku 2018 stanowiły 46,96% dochodów ogółem, w 2019 – 45,53%, a w 2020 – 45,06%. Zauważalny jest także na przestrzeni analizowanych lat wzrost dotacji, które w 2020 roku wynosiły 35,36% dochodów ogółem.

Wykres 19 Struktura dochodów w gminie Żychlin w latach 2018- 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Środki zewnętrzne

Na finansowanie różnego rodzaju projektów inwestycyjnych jednostki samorządu terytorialnego mogą ubiegać się o pozyskiwanie środków z dotacji Unii Europejskiej. Obszarów, w których gminy mogą pozyskać fundusze jest bardzo wiele, a do najważniejszych z nich należą: infrastruktura, ochrona środowiska, informatyzacja, projekty społeczne, projekty kulturalne.

Gmina Żychlin realizuje/zrealizowała następujące projekty, na które uzyskała dofinansowanie ze środków zewnętrznych:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020	
tytuł projektu	źródło dofinansowania
Ochrona powietrza w Gminie Żychlin poprzez zastosowanie odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej	RPOWŁ, działanie IV.1 Odnawialne źródła energii, poddziałanie IV.1.2.Odnawialne źródła energii
Termomodernizacja Żychlińskiego Domu Kultury z wykorzystaniem OZE	RPOWŁ. Działanie 4.2.2
Termomodernizacja i wykonanie instalacji fotowoltaicznej budynku Urzędu Gminy w Żychlinie przy ul. Barlickiego 15	RPOWŁ. Działanie 4.2.2
Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013	
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Żychlin, ulica 1-go Maja i we wsi Pasieka	RPOWŁ, działanie: II.1. Gospodarka wodno-ściekowa
Nie czekaj pokaż co potrafisz	POKL, działanie: 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, poddziałanie: 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej
Rewitalizacja Starówki Miejskiej - Plac 29-go Listopada w Żychlinie	RPOWŁ, działanie: VI.1. Rewitalizacja obszarów problemowych
Budowa Zintegrowanego Systemu e-Usług Publicznych województwa Łódzkiego (Wrota Regionu Łódzkiego) Gmina Żychlin – partner województwa	Oś priorytetowa IV: Społeczeństwo Informacyjne, Działanie IV.2 – E- Usługi Publiczne.

Euro projekt - euro szansa	POKL, działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty, poddziałanie: 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych
Uczmy się i twórzmy na nowo	POKL, działanie: 9.5. Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich
Aktywni na wsi	POKL, działanie: 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji
Edukacja moją szansą	
Sport furką do społecznej integracji	
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi	
tytuł projektu	źródło dofinansowania
Gminny program z zakresu edukacji ekologicznej „Zielona Gmina Żychlin”	Edukacja ekologiczna
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 1 w Żychlinie przy ul. 1-go Maja 25	Ochrona powietrza
Gminny program z zakresu edukacji ekologicznej „Segregacja to nie komplikacja”	Edukacja ekologiczna
Gminny program z zakresu edukacji ekologicznej „Zielona Gmina Żychlin”	Edukacja ekologiczna
Gminy program edukacji ekologicznej „Na tropie Eko-środowiska”	Edukacja ekologiczna
Urządzenie terenów zielonych w Żychlinie przy ul. Narutowicza	Ochrona przyrody i krajobrazu
Gminny program z zakresu edukacji ekologicznej „Zielona Gmina Żychlin”	Edukacja ekologiczna
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 1 w Żychlinie przy ul. 1-go Maja 25	Ochrona powietrza
Termomodernizacja stropu w budynku przy ul. Narutowicza 38 w Żychlinie	Ochrona powietrza
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013	
Kultura i edukacja furką do społecznej integracji wśród dzieci i młodzieży z terenu Gminy Żychlin	
Przebudowa budynku handlowego z przeznaczeniem na świetlicę wiejską w Drzewoszkach Wielkich	
Akcja lato – jako forma zorganizowanego wypoczynku dla dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich objętych Lokalną Strategią Działania	
Utworzenie kompleksu sportowo-rekreacyjnego w miejscowości Dobrzelin	
Remont istniejącego budynku strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej i świetlicy wiejskiej w Śleszynie	
Remont świetlicy wiejskiej wraz z budową przydomowej oczyszczalni ścieków w Grzybowie Dolnym Gmina Żychlin	
Święto Plonów	
Budowa wodociągu w miejscowości Gajew, Tretki i Grzybów Dolny	
Budowa chodnika w miejscowości Dobrzelin, przy ul. Jabłonkowej	

Źródło: dane Urzędu Gminy w Żychlinie

2.4.2. Turystyka

Gmina Żychlin nie posiada znaczącego potencjału dla rozwoju usług turystycznych. Infrastruktura turystyczna miasta (baza hotelowa, noclegowa i gastronomiczna) nie jest wystarczająco rozwinięta. Rozpowszechnianiu funkcji turystycznej nie sprzyjają warunki naturalne, w tym niska lesistość oraz brak znaczących zbiorników wody stojącej. Brakuje tu szlaków pieszych, rowerowych, nie ma możliwości organizowania np. spływów kajakowych czy wędkowania. Brakuje w gminie gospodarstw

agroturystycznych, które mogłyby zachęcić odwiedzających do skosztowania lokalnych specjałów, a także zapoznania się z tutejszymi obyczajami i poznaniem uroków życia codziennego.

Gmina wdraża inwestycje mające na celu zwiększenie atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej, ale również przywrócenie dawnej świetności i podniesienie walorów krajobrazowych tutejszych terenów. W tym celu porządkowana jest m.in. zieleń miejska, rewitalizacji poddano zaś Starówkę Miejską - Plac 29-go Listopada w Żychlinie. Turystyczny szlak tematyczny „Szlak Książąt Mazowieckich” wymaga promocji i dbałości o atrakcyjne zagospodarowanie terenów przyległych.

Żychlin jest miastem położonym w centrum Polski na nizinie środkowo-mazowieckiej, w północnej części województwa łódzkiego, na obszarze pradoliny warszawsko-berlińskiej. Niedaleko położone lasy i jeziora Pojezierza Włocławsko-Gostynińskiego (od 10 do 40 minut dojazdu) sprzyjają aktywnemu wypoczynkowi na łonie natury. Bezpośrednio na terenie Żychlina oraz w najbliższej okolicy można odnaleźć wiele ciekawych miejsc i obiektów kultury materialnej: Kościół P.W. Św. Piotra i Pawła, Żychlin (1782 r.); układ staromiejski centrum Żychlina (XIX w.); ruiny Synagogi, Żychlin (1890 r.); Dwór Dobrzelin w trakcie rekonstrukcji z parkiem podworskim (I poł. XIX w.); Kościół P.W. Św. Aleksandra, Śleszyn (I poł. XIX w.); Dwór z parkiem obecnie restauracja i hotel, Śleszynek (pocz. XX w.).

Fotografia 10 Ruiny Synagogi

Źródło: Fotografia własna

Zaledwie 5 minut jazdy samochodem od centrum Żychlina, położone jest wyjątkowe miejsce – średniowieczny Zamek w Oporowie (Muzeum). Jest jednym z najlepiej zachowanych obiektów z tego okresu historii w Polsce. Należy do późnogotyckich rycerskich siedzib obronnych, wznoszonych na terenach nizinnych. Budowla usytuowana jest na wyspie, z sylwetką murów odbijających się w wodach fosy, tworzy niepowtarzalny, malowniczy obraz, dopełniany starodrzewem krajobrazowego parku.

W ciągu 25 minut dotrzemy do Skansenu w Maurzycach, w którym zgromadzone są zabytki architektury z terenu dawnego Księstwa Łowickiego. Szczególnie ciekawą atrakcją zwłaszcza dla osób zainteresowanych myślą inżynieryjno-techniczną może być zabytkowy most na rzece Słudwi, który jest pierwszy na świecie drogowym mostem spawanym. W ciągu zaledwie 50 minut możemy dojechać do wyjątkowej atrakcji, jaką jest podziemna trasa turystyczna w Kopalni Soli Kłodawa. Jest to najgłębsza w Polsce trasa turystyczna – na głębokości 600 m. W czasie ok. 40 minut możemy dojechać do wyjątkowego miejsca jakim jest romantyczny park i muzeum w Nieborowie i Arkadii. W ramach zwiedzania można zobaczyć ogród barokowy i arkadyjski, wystawy czasowe w muzeum oraz wysłuchać koncertu. W Walewicach oraz Łącku (dojazd ok 25 minut) znajdują się stadniny koni. We wsi Tum (ok. 35 minut dojazdu) znajduje się wzniesiona w XII wieku Archikolegiata należąca do najlepszych przykładów architektury romańskiej w Polsce.

Referat Gminne Centrum Promocji i Informacji w 2020, w związku z panującą sytuacją epidemiologiczną i niemożnością organizowania większych wydarzeń promocyjnych zaproponował mieszkańcom aktywny wypoczynek opracowując trasy rowerowe wokół gminy. Trasy zostały opublikowane na słupie ogłoszeniowym w centrum miasta i w mediach społecznościowych.

„Ruszaj w trasę na rowerze i odkrywaj naszą gminę bez nudy” to propozycja 5-ciu tras rowerowych o łącznej długości 90 km, a do tego niesamowity konkurs. Start i meta w Żychlinie przy fontannie.

Baza noclegowa

Na terenie gminy znajdują się obiekty zbiorowego zakwaterowania, m.in. Hotel u Jędrusia i Hostel u Moniki w Żychlinie oraz Hotel Różana Rezydencja w Zarębowie, a także 1 gospodarstwo agroturystyczne.

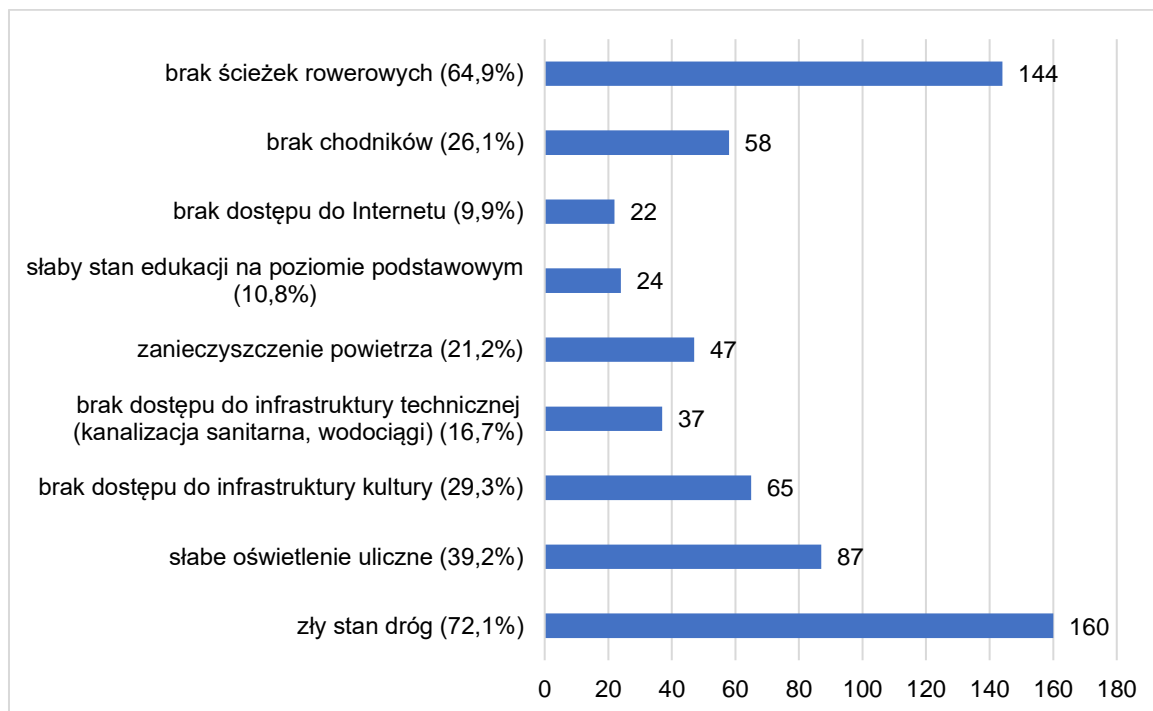
2.5. Wyniki badań ankietowych

Niezwykle ważnym elementem tworzenia strategii jest dialog społeczny. Dlatego też mieszkańcy mogli wziąć udział w tworzeniu strategii - wypełnić interaktywne ankiety, w których wypowiedzieli się o największych problemach gminy oraz pożądanym kierunkach rozwoju, odpowiedzi mieszkańców zostały wzięte pod uwagę w procesie tworzenia strategii. Poniżej przedstawiono wyniki badań ankietowych:

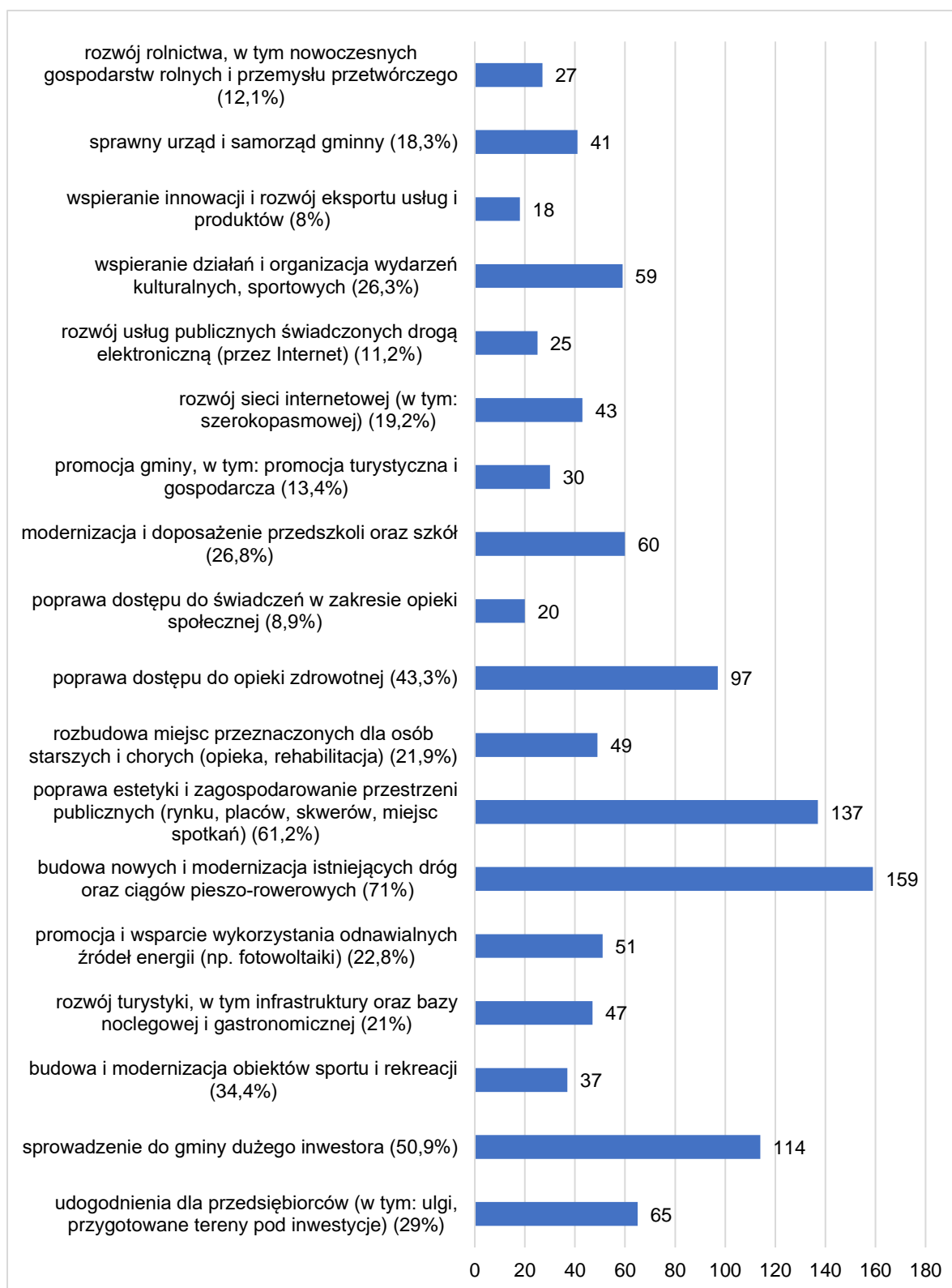

Jakie są największe problemy naszej gminy?

- udzielono 222 odpowiedzi (jedna osoba mogła wybrać kilka problemów);

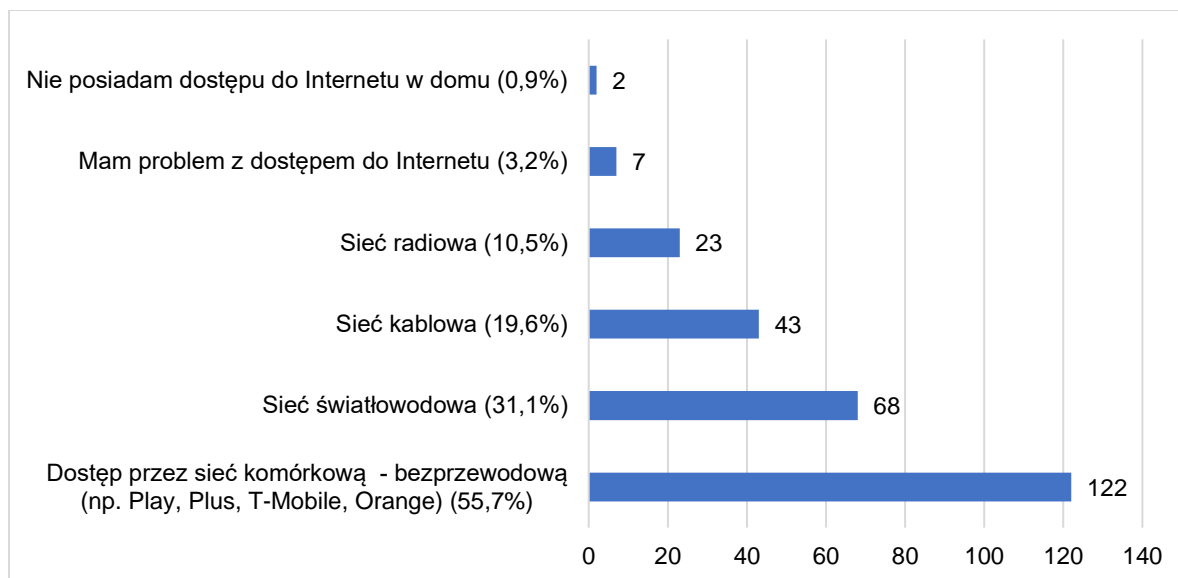
Proszę o wybranie maksymalnie 6 priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój gminy w latach 2022-2030.

- udzielono 224 odpowiedzi

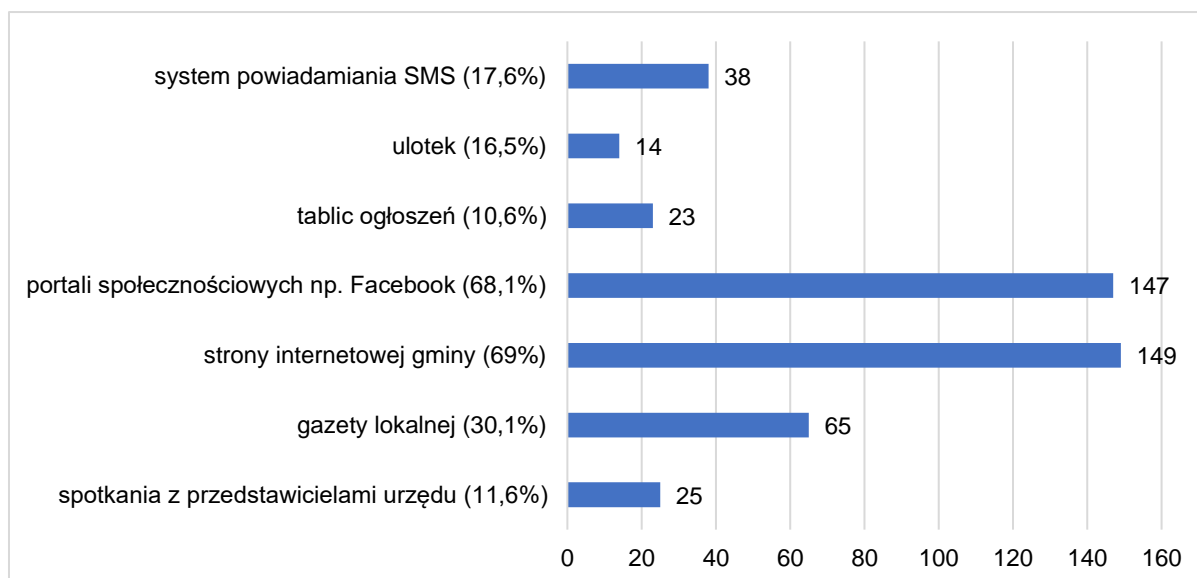

Jaki typ dostępu do Internetu Państwo posiadacie?

- udzielono 219 odpowiedzi (istniała możliwość wybrania kilku opcji);

Z jakich źródeł chciałaby Pani/chciałby Pan otrzymywać informacje o działaniach władz gminy i wydarzeniach lokalnych?

- Udzielono 216 odpowiedzi (istniała możliwość wybrania kilku opcji);

2.6. Analiza SWOT

Nazwa SWOT to akronim utworzony z pierwszych liter wyrazów:

S strengths (silne/ mocne strony, atuty)	W weaknesses (słabe strony)
O opportunities (szanse)	T threats (zagrożenia)

Poniżej przedstawiono analizę SWOT dla gminy Żychlin w podziale na najbardziej istotne dziedziny.

SPOŁECZEŃSTWO, SYTUACJA SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Korzystne położenie względem ważniejszych ciągów drogowych, dobre połączenie komunikacyjne z głównymi ośrodkami regionu poprzez drogi wojewódzkie nr 573 i 583, a także dobrze rozwiniętą sieć dróg powiatowych; – Położenie w stosunkowo bliskiej odległości od Kutna; – Silnie zakorzenione więzi kulturowe, głęboka świadomość dziedzictwa historycznego i kulturowego; – Przynależność do organizacji i stowarzyszeń skupiających samorządy nawet o krajowym zasięgu działania; – Współpraca lokalna w ramach LGD Stowarzyszenie Rozwoju Gmin „Centrum”; – Przynależność do Związku Gmin Regionu Kutnowskiego oraz Związku Miast Polskich; – Działalność Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej; – Funkcjonowanie Centrum Aktywności Lokalnej; – Zmniejszenie się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej; – Stopniowo zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych; – Dobre warunki mieszkaniowe; – Korzystanie z dofinansowań ze środków zewnętrznych; – Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 – 2023; – Regularne wydawanie informatora lokalnego „Nowe echo Żychlina”; 	<ul style="list-style-type: none"> – Dostęp do węzłów kolejowych poza obszarem gminy; – Znaczne oddalenie od miasta wojewódzkiego Łodzi; – Trend do zmniejszania się liczby ludności; – Niekorzystne prognozy dotyczące spadku liczby mieszkańców do roku 2030; – Ujemny przyrost naturalny; – Ujemne saldo migracji; – Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności; – Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców; – Problem ubóstwa i marginalizacji osób ubogich oraz niepełnosprawnych; – Występowanie problemu patologii społecznych; – Występowanie obszarów zdegradowanych; – Niewystarczające środki na pomoc dla osób potrzebujących; – Zbyt małe możliwości rozwoju zawodowego i podwyższania kwalifikacji zawodowych; – Brak pracy dla osób wykształconych, spełniającej ich ambicje i wykorzystującej wiedzę i umiejętności;

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Występowanie form ochrony przyrody: pomników przyrody oraz cennego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Obszaru Natura 2000; - Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii; - Funkcjonowanie zmodernizowanej oczyszczalni ścieków; - Funkcjonowanie zakładowych oczyszczalni ścieków; - Mała degradacja środowiska przyrodniczego; - Stosunkowo niskie zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego na terenach oddalonych od ciągu komunikacyjnych; - Dobry i bardzo dobry stan gleb; - Realizacja programu „Czyste powietrze”; - Usuwanie azbestu z terenu gminy; - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków; - Funkcjonowanie PSZOK; 	<ul style="list-style-type: none"> - Bardzo niska lesistość; - Zanieczyszczenie powietrza, pochodzące głównie z niskiej emisji; - Brak większych zbiorników wodnych – zalewów czy jezior; - Niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna; - Słaba świadomość ekologiczna społeczeństwa; - Możliwość występowania suszy;

TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Funkcjonowanie miejsc spotkań i rekreacji; - Działalność Świetlic Wiejskich; - Dobrze rozwinięta i dostępna dla mieszkańców infrastruktura sportowa; - Działalność Żychlińskiego Domu Kultury (Zedek); - Działalność Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Żychlinie; - Funkcjonowanie Gminnego Centrum Promocji i Informacji w Żychlinie; - Aktywna działalność gminy w organizacji wydarzeń kulturalnych; - Kulturowanie folkloru i sztuki ludowej przez KGW; - Działalność zespołu wokalnno - instrumentalnego Śleszynianki; - Działalność Kapeli Ludowej Dobrzelinacy; - Walory przyrodnicze gminy i jej okolic; - Bogata historia i tradycja regionu; - Funkcjonowanie klubów sportowych; - Działalność różnych organizacji i zrzeszeń; - Występowanie obiektów zabytkowych; - Realizacja projektów podnoszących walory turystyczne gminy, zwiększanie atrakcyjności gminy dla mieszkańców; 	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczający poziom rozwinięcia bazy sportowej i rekreacyjnej, w tym ścieżek rowerowych oraz infrastruktury służącej rozwojowi elektromobilności; - Niewystarczająca promocja gminy; - Brak Punktu Informacji Turystycznej; - Braki w bazie noclegowej oraz gastronomicznej; - Brak wyznaczonych szlaków turystycznych; - Mała atrakcyjność przyrodniczo-turystyczna obszaru gminy; - Brak większych zbiorników wodnych – zalewów czy jezior;

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROLNICTWO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych; - Wysokiej klasy gleby; - Funkcjonowanie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - Podstrefa Żychlin - Zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych; - Zwiększająca się świadomość, co do możliwości wykorzystania funduszy unijnych; - Aktywna działalność gminy w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na rozwój gminy; - Podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy w gminie; - Prowadzenie działań służących aktywizacji zawodowej bezrobotnych; - Funkcjonowanie w Żychlinie Filii Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie; 	<ul style="list-style-type: none"> - Emigracja ludności do większych miast – zwłaszcza osób młodych; - Niska innowacyjność; - Stosunkowo niski poziom wykształcenia zawodowego rolników; - Niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych - trudności w dostosowaniu się do potrzeb lokalnego rynku pracy; - Rozdrobnienie gospodarstw rolniczych, a przy tym niska ich dochodowość; - Niewielki udział gospodarstw nowoczesnych; - Niski udział upraw ekologicznych w ogóle produkcji rolniczej; - Niski wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej (PEAI); - Brak pracy dla ludzi młodych i wykształconych;

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa; - Prawidłowo rozwinięta sieć połączeń drogowych; - Działania inwestycyjne w zakresie poprawy stanu technicznego dróg; - Modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków w Żychlinie; - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków; - Dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna; - Coraz więcej funkcjonujących na obszarze gminy odnawialnych źródeł energii; gmina stara się, aby takich źródeł było jak najwięcej; - Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej; - Funkcjonowanie segregacji odpadów u źródła (PSZOK); - Funkcjonowanie przydomowych oczyszczalni ścieków; - Funkcjonowanie zakładowych oczyszczalni ścieków na potrzeby technologiczne; - Dobrze rozwinięta sieć telefoniczna; - Funkcjonowanie sieci światłowodowej; - Dostęp do stacji PKP Żychlin; 	<ul style="list-style-type: none"> - Braki w infrastrukturze sprzyjającej rozwojowi elektromobilności oraz brak ścieżek rowerowych; - Brak rozwiniętej sieci gazowej; - Niskie parametry techniczne dróg; - Braki w dostępie do szybkiego Internetu; - Niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna; - Korzystanie przez część mieszkańców ze zbiorników bezodpływowych, spośród których część jest w niedostatecznym stanie technicznym;

EDUKACJA I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dostęp do Żychlińskiego Domu Kultury (Zedek) i Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Żychlinie; - Funkcjonowanie przy bibliotece Klubu Seniora „Spokojna jesień” oraz Akademii Aktywnego Seniora, - Dostęp do bazy kultury, bogate tradycje i historia; - Dobra baza szkolnictwa; - Dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów; - Wykorzystanie szansy na poprawę warunków nauczania zdalnego, poprzez zakup laptopów w ramach programów „Zdalna Szkoła” oraz „Zdalna Szkoła +”; - Dostępność w mieście sieci światłowodowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców; - Zbyt mała liczba osób posiadających wykształcenie w kierunku rolno- spożywczym, które ułatwiłoby zoptymalizowanie i unowocześnienie pracy gospodarstw rolniczych; - Nierówny dostęp do kształcenia; - Marginalizacja dzieci i młodzieży, a także osób starszych o niższym statusie społecznym; - Brak żłobka;

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Współpraca międzyinstytucjonalna dla rozwiązywania problemów sfery społecznych w gminie; - Funkcjonowanie na terenie gminy form wsparcia osób starszych - Klub Seniora; - zapewnianie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej - Uniwersytet Trzeciego Wieku; - Funkcjonowanie Centrum Aktywności Lokalnej; - Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej; - Realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów; - Realizacja projektów profilaktycznych prozdrowotnych. - Działalność Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żychlinie; - Zmniejszanie się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej; - Funkcjonowanie gminnych programów służących społeczeństwu, np. dotyczących problemów alkoholowych i narkotyków; - Działalność jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej; 	<ul style="list-style-type: none"> - Problem ubóstwa, bezrobocia, alkoholizmu, niepełnosprawności; - Niekorzystna sytuacja osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą; - Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych; - Możliwe wykluczenie osób z niepełnosprawnościami; - Coraz większe zagrożenia dla zdrowia młodych ludzi, wynikające ze zmiany stylu życia; - Niedostateczne środki finansowe na realizację zadań i zaspakajanie potrzeb społeczeństwa korzystającego z pomocy społecznej; - Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności; - Zwiększenie problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach; - Występowanie czynników zwiększających ryzyko nasilenia się zjawiska uzależnień (ubóstwo, bezrobocie);

SZANSE**ZAGROŻENIA**

<ul style="list-style-type: none"> - Potencjalne możliwości specjalizacji, intensyfikacji produkcji rolnej i podejmowania przetwórstwa rolno – spożywczego; - Inwestowanie w wyposażenie terenów jednostek osadniczych w infrastrukturę techniczną, poprzedzone systemem założeń i programów strategicznych oraz wdrożeniowych; - Miejski ośrodek - centrum administracyjno-usługowe gminy z podmiotami aktywności 	<ul style="list-style-type: none"> - Położenie gminy w regionie, w obszarze nie przewidzianym do realizacji programów i zadań publicznych o znaczeniu krajowym; - Zmieniające się opcje polityczne i gospodarcze dot. znaczących dla gminy gałęzi przetwórstwa; - Ograniczenia dla napływu kapitału zewnętrznego; - Zwiększenie zadań własnych gmin przy niedoinwestowaniu sfery budżetowej;
---	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>gospodarczej i społecznej, posiadający zasoby gruntów komunalnych z dostępnymi mediami;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korzystne walory środowiska przyrodniczego, nieskażone powietrze i gleby sprzyjające aktywizacji gospodarczej i pozyskiwaniu inwestorów; - Wskazania do współpracy z gminami ościennymi w zakresie ochrony gleb przed stepowaniem, promocji walorów gmin oraz innych zadań publicznych; - Rozwijająca się samorządność jako czynnik sprzyjający efektywnemu zarządzaniu; - Kreowanie miejsc tożsamości gminy; - Efektywna promocja walorów gminy; - Przynależność do rozwijającego się województwa; - Promowanie regionu przez jednostki zewnętrzne, możliwość otrzymania wsparcia finansowego na rozwój turystyki; - Wykorzystanie funduszy strukturalnych z Unii Europejskiej, w tym m.in. na: poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, wzrost aktywności i integracji osób starszych rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych; - Łatwiejszy dostęp do kredytów na rozwój działalności gospodarczej; - Rozwój turystycznej funkcji w gminie; - W wyniku pandemii koronawirusa Covid-19 paradoksalnie zwiększa się zainteresowanie turystyką wypoczynkową zlokalizowaną blisko miejsca zamieszkania, ale jednak w zaciszu, na łonie natury, z dala od miejskiego zgiełku, co czyni gminę Żychlin atrakcyjną dla turystów – mieszkańców większych miast; - Rozwój szybkiego Internetu; - Funkcjonowanie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - Podstrefa Żychlin; 	<ul style="list-style-type: none"> - Postępujące zjawisko zaniku więzi społecznych; - Starzejące się społeczeństwo, a wraz z nim zwiększenie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze; - Zanieczyszczenie środowiska spowodowane emisją niską oraz ruchem samochodowym; - Rosnąca produkcja odpadów komunalnych oraz niewłaściwe postępowania z odpadami przez część właścicieli nieruchomości; - Ograniczona ilość środków na rozwój infrastruktury technicznej; - Rosnące koszty inwestycji dotyczące rozbudowy infrastruktury technicznej; - Brak środków na rozwój firm; - Duża konkurencja wśród wnioskujących o wsparcie ze środków Unii Europejskiej; - Pandemia Covid-19; - Niepewna sytuacja polityczna na świecie, konieczność zapewnienia opieki repatriantom i ludziom uciekającym przed wojną; - Bezrobocie strukturalne; - Spadek szybkiego tempa wzrostu gospodarczego; - Wysoki poziom inflacji; - Rosnące ceny paliw; - Słaby rozwój małych i średnich firm spowodowany dużymi kosztami pracy – podatki, ZUS; - Skomplikowane procedury i wysokie wymagania instytucji pomocowych udzielających wsparcia finansowego; - Niska opłacalność produkcji rolnej; - Rozpowszechniony handel produktami przez sieć Internet oraz duża dostępność produktów o niskiej jakości i cenie np. z Chin, na czym mogą tracić lokalni przedsiębiorcy; - Popularność turystyki zagranicznej; - Większa aktywność negatywnych zjawisk pogodowych; - Problemy w krajowym systemie ochrony zdrowia;

2.7. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie

Głównym problemem gminy Żychlin jest oddalenie od miasta wojewódzkiego. Łódź jest najważniejszym ośrodkiem rozwojowym województwa. Rozwój poszczególnych samorządów bardzo często jest ściśle uzależniony od położenia. Gminy położone dalej od Łodzi rozwijają się gorzej. W przypadku Żychlina oddalenie powoduje peryferyzację społeczną. Mieszkańcy mają słabszy dostęp do teatrów, kin, rozwiniętych usług edukacyjnych na poziomie wyższym. Jednak wskaźniki gospodarcze są całkiem dobre. Należy wspomnieć, że Żychlin znajduje się blisko autostrady A1 oraz miasta Kutno, które w ostatnich latach może poszczycić się dużymi inwestycjami zewnętrznymi. W regionie lokują się więc firmy. Nie chodzi tutaj tylko o firmy z branży spożywczej, z czego region od dawna słynie, ale

również firmy związane z nowymi technologiami. Rozwój Kutna oddziałuje więc bezpośrednio na gminę Żychlin, umożliwiając rozwój mieszkańcom oraz dając możliwość doskonalenia zawodowego.

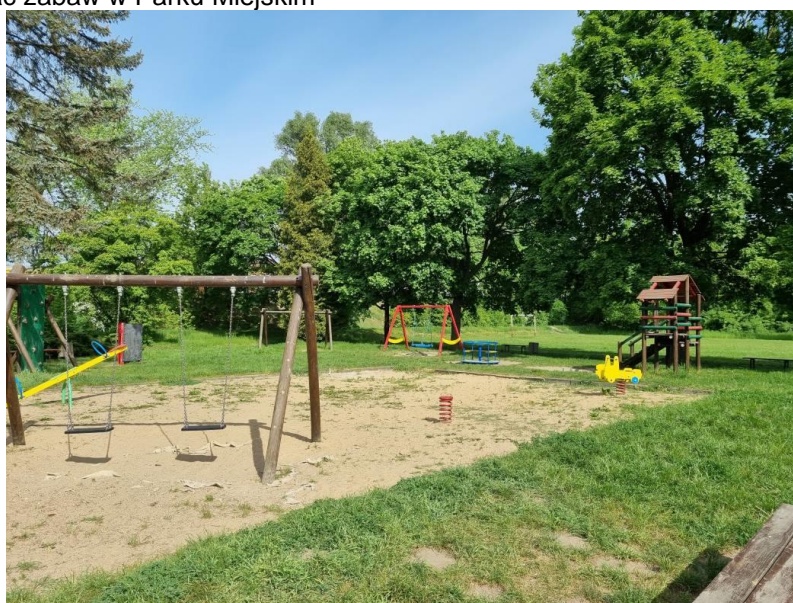
Jednym z największych problemów gminy jest stan samego miasta Żychlin. Miasto stanowi najważniejszy ośrodek handlu, administracji dla mieszkańców całej gminy. Stanowi również element kultury i tradycji całego regionu. Niestety centrum miasta zamiera pod względem społecznym i gospodarczym. Coraz więcej lokali handlowych pozostaje pustych. Historyczne centrum miasta podlega stopniowej degradacji. Wiele kamienic jest przeznaczonych do wyburzenia. W fatalnym stanie jest również największy zabytek Żychlina – synagoga. Jej stan jest na tyle zły, że remont lub restauracja jest niemożliwa. Problemem jest też park miejski, który w tym momencie jest całkowicie zaniedbany.

Fotografia 11 Boisko w Parku Miejskim

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 12 Plac zabaw w Parku Miejskim

Źródło: Fotografia własna

Problemy występują również w innych częściach miasta, gdzie dominuje zabudowa wielorodzinna. Wielorodzinne osiedla mieszkaniowe wymagają pilnych remontów. Przestrzeń wokół nich jest całkowicie zniszczona i zaniedbana. Brakuje placów zabaw, miejsc parkingowych, miejsc zielonych.

Fotografia 13 Parking na osiedlu mieszkaniowym

Źródło: Fotografia własna

To wszystko sprawia, że miasto Żychlin nie jest miejscem prestiżowym. Do tego dochodzą problemy społeczne w mieście, co pokrywa się obszarowo z problemami infrastrukturalnymi. Mieszkańcy nie chcą mieszkać na terenie zaniedbanym. Dlatego sprawą pilną staje się gruntowna rewitalizacja zdegradowanych części miasta.

Jednym z problemów jest także bezpieczeństwo na drogach. O ile drogi gminne są dobrej jakości, to drogi powiatowe i wojewódzkie wymagają remontów lub dostosowania do panujących warunków ruchu. Brakuje bezpiecznych przejść dla pieszych, chodników, dróg rowerowych. Poruszanie się na pieszo lub rowerem po niektórych drogach jest po prostu niebezpieczne.

3. Trendy rozwojowe

Realizacja Strategii musi być skorelowana z trendami rozwojowymi. Chodzi tu o trendy w gospodarce światowej, które bezpośrednio wpływać będą na rozwój gminy w okresie programowania. Coraz bardziej pogłębia się integracja Polski z krajami europejskimi i światem. Tereny wiejskie również czerpią z tej otwartości, a rozwój gospodarki światowej bezpośrednio wpływa na rozwój gospodarki

lokalnej. Wskazane trendy są zgodne ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. Wzięto pod uwagę zmiany w światowej gospodarce spowodowane pandemią koronawirusa COVID – 19 i prognozowane zmiany, które dotyczyć będą całego okresu realizacji Strategii.

Mieszkańcy gminy coraz częściej korzystać będą z globalizacji. Swoboda przemieszczania się wewnątrz Unii Europejskiej (i nie tylko) spowoduje, że mieszkańcy coraz częściej korzystać będą ze wspólnego rynku. Ostatnie lata to etap otwierania się przedsiębiorstw i mieszkańców na kontakty międzynarodowe. Kolejne lata to dalsza integracja i tworzenie powiązań korporacyjnych z firmami spoza naszego kraju. Rozwój technologii informatycznej i konieczność korzystania z nowych środków komunikacji spowoduje, że kontakty z Europą i światem staną się łatwiejsze, tańsze, a co za tym idzie bardziej dostępne dla mieszkańców gminy. Zamknięcie gospodarek spowodowane COVID – 19 w latach 2020 – 2021 nauczyło wielu przedsiębiorców działać, pomimo utrudnień w przemieszczaniu się. Jednak należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że nie wszyscy mieszkańcy, firmy z terenu Gminy potrafią przystosować się do zmian. Ostatnie lata pokazały, że firmy opierają swoją konkurencyjność na szybkim wprowadzaniu zmian w procesie produkcyjnym i organizacyjnym. Dlatego też, aby rozwijać gospodarkę Gminy należy szczególną uwagę poświęcić edukacji firm i przyszłych przedsiębiorców. O ile to możliwe, należy skupić się na budowaniu potencjału nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy i kontaktach międzynarodowych. Wprowadzenie ruchu bezwizowego pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi pozwala w kolejnych latach budować nowe rynki zbytu. To szansa dla lokalnych przedsiębiorców, którą trzeba wykorzystać.

Należy się również liczyć ze zmianami demograficznymi na terenie całego województwa łódzkiego. W Gminie Żychlin odnotowuje się coraz mniejszą liczbę mieszkańców, taka sama tendencja zauważalna jest w powiecie kutnowskim ogółem. Strefy gospodarcze będą skupiać się na dużych aglomeracjach miejskich, co będzie skutkowało marginalizacją mniejszych ośrodków miejskich.

Kolejne lata to szybki wzrost przepustowości połączeń internetowych. Nastąpi szybki rozwój sieci 5G, co spowoduje nową erę w cyfryzacji naszego życia. Szybki transfer danych otworzy możliwości do rozwoju nowych firm i rozwój już istniejących nie tylko w branży informatycznej. W kolejnych latach w naszych domach, gospodarstwach zagospodarczą nowe urządzenia. Połączenie ich z siecią informatyczną spowoduje, że samodzielnie podejmować będą decyzje, sterować systemem grzewczym, energetycznym. Już dzisiaj coraz częstsze w Gminie są samobieżne odkurzacze czy kosiarki do trawy. Sterować możemy kamerami, piecami. Już niedługo zegarek zmierzy nam tętno, puls i prześle wyniki do ośrodka zdrowia. To duże ułatwienie, szczególnie dla ludzi starszych, gdzie konieczne jest częste monitorowanie stanu zdrowia. Rewolucja następuje również w kulturze i naszych przyzwyczajeniach. Telewizje zastępują platformy streamingowe, muzyka jest łatwo dostępna w Internecie. Przykłady można mnożyć, jednak kolejne lata to szybkie zmiany, które należy monitorować i wykorzystywać do rozwoju. Szczególnie chodzi o firmy, które mogą wyznaczać nowe zmiany w gospodarce lokalnej. Rozwój kosiarek automatycznych wymaga stworzenia ich serwisu a rozwój e-handlu powoduje, iż warto pomyśleć o stworzeniu sklepu internetowego. Jednak w gminie ujawnia się jeden problem, na który zwrócić muszą władze gminy w kolejnych latach. Jest to pełny dostęp do technologii informacyjnej oraz szybkiego, taniego Internetu. Może więc dojść do sytuacji, iż dostęp do szybkiego Internetu warunkować będzie rozwój gospodarczy. Należy dołożyć więc wszelkich starań,

aby jak najszybciej umożliwić wszystkim mieszkańcom dostęp do szybkiej sieci internetowej. Jak pokazują doświadczenia roku 2020/2021 (nauka zdalna w szkołach), w dalszym ciągu występują poważne problemy z dostępem do urządzeń i Internetu w gospodarstwach domowych. Chodzi głównie o osoby o niższych dochodach. Dlatego wyzwaniem staje się stworzenie programu pełnego dostępu do podstawowych usług cyfrowych.

Innym, silnym trendem w gospodarce będzie rozwój elektromobilności. Szacuje się, że samochody, autobusy i inne pojazdy elektryczne będą stawały się coraz tańsze, a co z tym związane również coraz częściej wykorzystywane w gospodarstwach domowych. Do rozwoju elektromobilności z pewnością przyczynią się decyzje podejmowane przez lokalne władze, które mogą zachęcać mieszkańców, ale również dawać dobry przykład w tym zakresie. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że dla rozwoju elektromobilności w Gminie niezbędna jest odpowiednia infrastruktura, która stanie się bodźcem dla miejscowej ludności do wprowadzenia zmian.

Trend w rozwoju elektromobilności wiązał się będzie bezpośrednio ze zmianami w lokalnej i regionalnej gospodarce. Nastąpi wzrost popytu na zakłady mechaniki pojazdowej dostosowane do obsługi pojazdów elektrycznych. Zmieni się specyfika tych zakładów. Wykonywanych będzie coraz mniej prac mechanicznych, coraz więcej z zakresu zaawansowanej elektroniki i informatyki. Pojazdy elektryczne posiadają zaawansowane systemy elektroniczne, które już za kilka lat umożliwią np. jazdę autonomiczną. Konieczne jest więc przekwalifikowanie mechaników pojazdowych i przygotowanie kadr do obsługi pojazdów napędzanych przez silniki elektryczne.

Problemem Gminy i całego województwa będzie dostęp do wody i okresowe susze. Zjawisko suszy jest złożonym procesem zachodzącym w środowisku przyrodniczym. Prowadzi do zmniejszenia zasobów wodnych i powolnego wyczerpywania się wód w zlewni. W następstwie suszy atmosferycznej pojawia się tzw. susza glebowa. Dalszy brak opadów prowadzi do suszy rolniczej, negatywnie wpływającej na produkcję roślinną. Susza to złożony proces, którego konsekwencją jest zmniejszenie ilości wody w danym ekosystemie. Główną przyczyną tego zjawiska jest długotrwały brak opadów atmosferycznych, połączony często z wyższą temperaturą powietrza, a także cyrkulacją powietrza (wiatry), która znacząco zwiększa wysuszenie. Przesuszenie gleby, obniżenie poziomu wód gruntowych oraz zmniejszenie przepływów rzecznych stwarza bezpośrednie zagrożenia gospodarczo-społeczne i ekonomiczne dla człowieka. Szczególnie narażone jest rolnictwo, gdyż zmniejszają się plony roślin uprawnych a zwiększają straty ekonomiczne. Występuje wówczas tzw. „susza „gospodarcza”. Całe województwo łódzkie jest w kolejnych latach zagrożone strukturalnym deficytem wody. Widać to również w Gminie Żychlin. Prędkość wiatru jest tu stosunkowo duża, co wpływa na osuszanie już i tak odwodnionych pól. Zwiększone parowanie terenu utrudnia wegetację roślin w okresie o mniej obfitych opadach. Na polach uprawnych występuje zatem problem niedoboru wody. W całym województwie susze prowadzić będą do zmian gospodarczych i demograficznych. Należy się liczyć z pogłębianiem się poziomów warstw wodonośnych i zamieranie ekosystemów na powierzchni. Największym wyzwaniem staje się zapewnienie nieprzerwanych dostaw wody dla wszystkich mieszkańców.

4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy został zawarty w dokumencie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin*. Studium przedstawia poglądy i deklaracje na temat kierunków działań podejmowanych przez Samorząd dla rozwoju gminy. Przyjmuje się zrównoważony rozwój obszaru gminy jako podstawę do formułowania kierunków zasad i warunków zagospodarowania. Polityka przestrzenna określona w dokumencie odpowiada zasadom ustanowionym przepisami prawa, a jednocześnie posiada charakter wytycznych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin podaje następujące kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów:

- Powiązanie udostępniania dla urbanizacji terenów o różnych funkcjach z równoczesnym zabezpieczeniem dostępu do infrastruktury technicznej, a w szczególności do tych elementów, które warunkują ochronę środowiska przyrodniczego.
- Ochrona i zachowanie terenów aktywnych biologicznie, powiększenie terenów zalesionych i zadrzewionych oraz ochrona wód powierzchniowych, oczek wodnych oraz terenów bagiennych.
- Utrzymanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej warunkującej racjonalną gospodarkę i przekształcenia w rolnictwie. Ograniczanie nadmiernego, nieefektywnego wydłużania ciągów infrastrukturalnych i komunikacyjnych. Przeciwdziałanie rozpraszania zabudowy celem tworzenia warunków dla skutecznej realizacji celów publicznych i wykształtowania się ośrodków więzi społecznej w szczególności na terenach wiejskich.
- Zachowanie i rewitalizacja historycznego układu urbanistycznego miasta, oraz zespołów i obiektów stanowiących dorobek kultury, prawidłowe ich użytkowanie i zagospodarowanie oraz ich eksponowanie poprzez kreowanie ich otoczenia w strefach ochrony konserwatorskiej; realizacja programu opieki nad zabytkami.
- Wzbogacenie i poprawa funkcjonowania struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy poprzez sukcesywną modernizację układu komunikacyjnego, mając na względzie postępującą motoryzację i drożność istniejącego układu.
- Kształtowanie rozwijającej się struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta w sposób godzący standardy życia na poziomie zadawalającym mieszkańców, a także podmioty podejmujące inwestycje związane z działalnością gospodarczą; minimalizacja uciążliwości dla stref zamieszkania, wypoczynku i rekreacji.
- Ukierunkowanie instrumentów działań na poprawę wizerunku gminy, a w szczególności strefy śródmiejskiej Żychlina i wykreowanie miejsc tożsamości podkreślających tożsamość gminy sprzyjającą zwiększeniu jej atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów i mieszkańców.
- Współdziałanie z sąsiednimi gminami oraz ze społecznościami lokalnymi, grupami interesów i instytucjami mogącymi być potencjalnymi sprzymierzeńcami i uczestnikami procesów rozwojowych gminy.

W zakresie kierunków rozwoju infrastruktury technicznej ustala się poprawę standardów obsługi terenów miejskich i wiejskich, jakości życia mieszkańców poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej.

Dla realizacji powyższych celów określono politykę modernizacyjną - utrzymanie stanu istniejącego i poprawę funkcjonowania systemów oraz politykę rozwojową - rozszerzenie obszarów obsługiwanych przez systemy.

Priorytet nadano gospodarce ściekowej, gospodarce odpadami, wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii oraz rozwojowi systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych w nowych technologiach.

W ramach *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030* Gmina Żychlin została włączona do dwóch Obszarów Strategicznej Interwencji:

- Obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją, który w wyniku podjęcia strategicznej interwencji powinien przekształcić się w Obszar Aktywnej Integracji;
- Obszaru walorów turystyczno-środowiskowo-rolnych, który w wyniku podjęcia strategicznej interwencji powinien przekształcić się w Obszar Zielonej Gospodarki.

Szersze opisy zawarto w rozdziale 13 niniejszej strategii.

5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Polityka przestrzenna powinna stanowić płaszczyznę negocjacji pomiędzy potrzebami a realnymi możliwościami. Nadrzędną zasadą polityki przestrzennej jest zasada zachowania zrównoważonego rozwoju. Według norm i dokumentów Organizacji Narodów Zjednoczonych: „Zrównoważony rozwój Ziemi to rozwój, który zaspokaja podstawowe potrzeby wszystkich ludzi oraz zachowuje, chroni i przywraca zdrowie i integralność ekosystemu Ziemi, bez zagrożenia możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń i bez przekraczania długookresowych granic pojemności ekosystemu Ziemi.”

Z przeprowadzonych analiz wynika, że dotychczasowe kierunki rozwoju i istniejące funkcje gminy Żychlin mogą być kontynuowane, pod warunkiem zwrócenia większej uwagi na zrównoważony rozwój wszystkich z nich oraz na aktywizację mniej znaczących dotychczas funkcji, do takiego stopnia, aby stały się czynnikami napędzającymi rozwój gminy. Należy utrzymać dotychczasowe funkcje obszarów wyróżnionych w ramach działań polityki przestrzennej. Przewiduje się, że zmiany struktury przestrzennej wystąpią w miejscowościach położonych bliżej miasta Żychlin, jako naturalna konsekwencja rozwoju strefy podmiejskiej.

Rekomendacje dla gminy Żychlin odnoszą się do wytyczonych w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030* OSI regionalnych, a zatem Obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją, który w wyniku

podjęcia strategicznej interwencji powinien przekształcić się w Obszar Aktywnej Integracji oraz Obszaru walorów turystyczno-środowiskowo-rolnych, który w wyniku podjęcia strategicznej interwencji powinien przekształcić się w Obszar Zielonej Gospodarki, które obejmują obszar całej gminy Żychlin. Rekomendacje dotyczą zarówno obszaru miejskiego jak i terenów wiejskich gminy, co zostało uwzględnione w zapisach poniżej.

Rekomendacje do obszaru objętego strategią to:

- w związku z faktem, że na terenie całej gminy rozwija się funkcja mieszkalna, kompleksowych rozwiązań wymaga całość gospodarki wodno-ściekowej i zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do podstawowych usług publicznych;
- kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji;
- podporządkowanie nowej zabudowy mieszkalnej historycznej kompozycji przestrzennej szczególnie w tradycyjnych miejscowościach wiejskich;
- zwiększenie udziału zieleni w centrach miejscowości;
- ukierunkowane zadrzewienia i zakrzewienia terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz działania na rzecz podjęcia inwestycji związanych z małą retencją wód;
- ze względu na bardzo niski wskaźnik lesistości gminy, powiększenie terenów pokrytych drzewostanem ma zasadnicze znaczenie dla rolnictwa gminy. Grunty o niskiej bonitacji powiązane z oczkami wodnymi, ciekami i z terenami pokrytymi drzewostanem bądź z trwałymi użytkami zielonymi wskazuje się jako predysponowane do zalesienia i zadrzewienia;
- dolina Słudwi i ciąg trwałych użytków zielonych na płn. miasta, w których poprzez zadrzewienia i zakrzewienia można poprawić stosunki wodne gruntów rolnych i klimat. Po północnej stronie terenu byłego Zakładu "Emit" wzdłuż rzeki Słudwi celowe jest uzupełnienie naturalnego ciągu ekologicznego poprzez wprowadzenie zieleni wysokiej.
- podnoszenie jakości życia i zamieszkania;
- dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej;
- uspokajanie ruchu poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonej do ruchu pieszego;
- dobra organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach;
- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;
- zachowanie i rewitalizacja historycznego układu urbanistycznego miasta, oraz zespołów i obiektów stanowiących dorobek kultury, prawidłowe ich użytkowanie i zagospodarowanie oraz ich eksponowanie poprzez kreowanie ich otoczenia w strefach ochrony konserwatorskiej; realizacja programu opieki nad zabytkami;
- rozwój wydzielonych dróg i pasów dla rowerów w całej gminie;
- opracowanie systemu komunikacyjnego wspierającego transport niskoemisyjny (również elektromobilność);
- ochrona i pielęgnowanie centrum miejscowości (zachowanie kultury regionu);

- tworzenie stref rozwoju energetyki odnawialnej (elektrownie solarne, wiatrowej);
- wyznaczenie miejscowości celem stworzenia tzw. wiosek energetycznych;
- sukcesywne sporządzanie dokumentów planistycznych - miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i urbanistyczno-architektonicznych koncepcji zagospodarowania terenów objętych intensyfikacją procesów inwestycyjnych;
- wdrażanie i popularyzowanie Gminnego programu opieki nad zabytkami;

Wszystkie projekty inwestycyjne zostały zamieszczone i opisane w rozdziale 7.

6. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Analizy zachodzących trendów lokalnych i regionalnych, przeprowadzone badania społeczne oraz wizja lokalna pozwoliły na wypracowanie dziedzin wsparcia wyróżnionych w strategii. Są to obszary działalności gminy, które wymagają poprawy bądź dodatkowego bodźca do rozwoju. Wyzwania stojące przed samorządem silnie korelują ze zdefiniowanymi już wcześniej problemami oraz zidentyfikowanym potencjałem - zasobami umożliwiającymi realizację celów strategii.

Przedstawiono zatem mapę strategii, ukazującą wyznaczone cele strategiczne, a następnie drzewo celów, gdzie celom strategicznym przypisano cele operacyjne oraz katalog projektów kluczowych i działań przewidzianych do realizacji. Stanowią one filary działań, które mają podstawowe znaczenie w perspektywie osiągnięcia pożądanej zmiany.

Cele skierowano do trzech obszarów: gospodarczego, środowiskowego oraz mieszkańców jako kluczowej grupy docelowej.

Połączenie zasobów, wykorzystanie warunków zewnętrznych oraz potencjału: samorządu, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców dają możliwość realizacji niezbędnych procesów prowadzących do osiągnięcia wytyczonych celów.

Cel strategiczny 1

Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz wsparcie przedsiębiorczości dla stabilnej gospodarki Gminy Żychlin

Cel strategiczny 1 obejmuje obszar gospodarki i dąży do zapewnienia wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego Gminy. Cel ten zostanie osiągnięty dzięki inwestycjom w infrastrukturę, wsparcie mieszkańców, wzrost konkurencyjności Gminy, również w aspekcie turystycznym, dzięki podjętym działaniom rewitalizacyjnym.

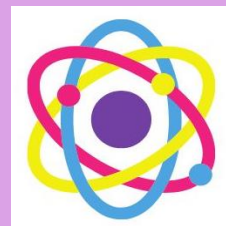
Cel strategiczny 2

Odpowiedzialność ekologiczna w myśl zasady zrównoważonego rozwoju, ochrona środowiska oraz zasobów kulturowych Gminy Żychlin

Cel strategiczny 2 obejmuje obszar środowiska, kładąc nacisk na jego ochronę w aspektach ochrony: powietrza, wód, gleb, zieleni, krajobrazu, ekosystemów. Konieczne jest podjęcie działań służących adaptacji do zmian klimatu, których efektem są ekstremalne zjawiska pogodowe, coraz częściej i coraz bardziej dotkliwie doświadczające mieszkańców Gminy oraz całego województwa i kraju. Niezbędne jest również podjęcie działań rewitalizacyjnych oraz tych sprzyjających zachowaniu krajobrazu kulturowego gminy.

Cel strategiczny 3

Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Żychlin; budowa silnego kapitału społecznego

Cel strategiczny 3 obejmuje wymiar społeczny, koncentruje się na lepszej jakości usług, dbałości o mieszkańców na wielu płaszczyznach, tworzeniu warunków dla rozwoju i wzrastania kapitału społecznego gminy. Konieczne jest uwzględnienie działań zapewniających bezpieczeństwo mieszkańcom, w tym dobre warunki socjalne, jednoczenie społeczeństwa.

Tabela 42 Drzewo celów

CELE STRATEGICZNE	Cel 1 Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz wsparcie przedsiębiorczości dla stabilnej gospodarki Gminy Żychlin	Cel 2 Odpowiedzialność ekologiczna w myśl zasady zrównoważonego rozwoju, ochrona środowiska oraz zasobów kulturowych Gminy Żychlin	Cel 3 Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Żychlin; budowa silnego kapitału społecznego
CELE OPERACYJNE	1.1 Poprawa funkcjonalności infrastruktury oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej Gminy Żychlin	2.1. Ochrona obszarów zielonych Gminy Żychlin	3.1. Wysoka jakość kształcenia oraz bogata oferta spędzania czasu wolnego
	1.2 Rozwijanie nowych form współpracy, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni dla lokalnego rozwoju	2.2. Poprawa jakości środowiska oraz wzrost efektywności energetycznej	3.2. Wzmacnianie poczucia równości pomiędzy wszystkimi mieszkańcami Gminy, polepszenie jakości i ilości zasobów mieszkaniowych
		2.3 Ochrona wartości kulturowych i rewitalizacja przestrzeni	3.3 Poprawa i kształtowanie polityki społecznej w gminie Żychlin
		2.4 Edukacja ekologiczna	

Niżej przedstawiono działania / zadania / projekty, służące realizacji ww. celów.

Cel strategiczny 1

Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz wsparcie przedsiębiorczości dla stabilnej gospodarki Gminy Żychlin

Cel operacyjny	1.1 Poprawa funkcjonalności infrastruktury oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej Gminy Żychlin
Działanie / zadanie/ projekt	Modernizacja infrastruktury oświatowej
	Adaptacja terenów pod zielone ścieżki
	Rewitalizacja parku miejskiego wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my” przy Żychlińskim Domu Kultury
	Rewitalizacja parku miejskiego przy ul. Barlickiego w Żychlinie
	Termomodernizacja kamienic i budynków komunalnych wraz z podłączeniem do sieci ciepłowniczej
	Modernizacja Żychlińskiego Domu Kultury
	Modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej
	Modernizacja stacji Uzdatniania Wody wraz z inwestycją budowy sieci kanalizacyjnej na terenie osady Dobrzelin, Grabowa ul. Górską, Budzyń i Wola Popowa
	Budowa kanalizacji sanitarnej w północnej części miasta
	Modernizacja Oczyszczalni Ścieków
	Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych
	Budowa infrastruktury technicznej terenu objętego MPZP pomiędzy ul. Łukasińskiego i ul. Orłowskiego
	Realizacja działań oddolnych w ramach rewitalizacji wspólnych przestrzeni sąsiedzkich
	Mieszkam EKO
	Budowa ulicy Zachodniej do obsługi terenów inwestycyjnych
Budowa terenu rekreacji w postaci wykonania sztucznej plaży, infrastruktury grillowej przy zbiornikach wodnych w Dobrzelinie	
Budowa systemu identyfikacji przestrzennej miasta Żychlin	

Cel operacyjny	1.2 Rozwijanie nowych form współpracy, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni dla lokalnego rozwoju
Działanie / zadanie/ projekt	Modernizacja budynku przy ul. 1-go Maja wraz z nadaniem nowych funkcji społecznych (dawny budynek szkolny)
	Rewitalizacja parku miejskiego wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my” przy Żychlińskim Domu Kultury
	Przystosowanie budynku Urzędu Gminy w Żychlinie dla osób ze szczególnymi potrzebami
	Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych
	Budowa infrastruktury technicznej terenu objętego MPZP pomiędzy ul. Łukasińskiego i ul. Orłowskiego
	Realizacja działań oddolnych w ramach rewitalizacji wspólnych przestrzeni sąsiedzkich
	Budowa ulicy Zachodniej do obsługi terenów inwestycyjnych
	Budowa systemu identyfikacji przestrzennej miasta Żychlin

Cel strategiczny 2

Odpowiedzialność ekologiczna w myśl zasady zrównoważonego rozwoju, ochrona środowiska oraz zasobów kulturowych Gminy Żychlin

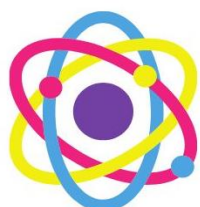
Cel operacyjny	2.1. Ochrona obszarów zielonych Gminy Żychlin
Działanie / zadanie/ projekt	Adaptacja terenów pod zielone ścieżki
	Modernizacja stacji Uzdatniania Wody wraz z inwestycją budowy sieci kanalizacyjnej na terenie osady Dobrzelin, Grabowa ul. Górską, Budzyń i Wola Popowa
	Modernizacja Oczyszczalni Ścieków
	Budowa infrastruktury technicznej terenu objętego MPZP pomiędzy ul. Łukasińskiego i ul. Orłowskiego
	Mieszkam EKO
	Dbalność o zachowanie istniejących oraz kształtowanie form ochrony przyrody na terenie Gminy Żychlin

Cel operacyjny	2.2. Poprawa jakości środowiska oraz wzrost efektywności energetycznej
Działanie / zadanie/ projekt	Adaptacja terenów pod zielone ścieżki
	Rewitalizacja parku miejskiego przy ul. Barlickiego w Żychlinie
	Termomodernizacja kamienic i budynków komunalnych wraz z podłączeniem do sieci ciepłowniczej
	Modernizacja stacji Uzdatniania Wody wraz z inwestycją budowy sieci kanalizacyjnej na terenie osady Dobrzelin, Grabowa ul. Górską, Budzyń i Wola Popowa
	Budowa kanalizacji sanitarnej w północnej części miasta
	Modernizacja Oczyszczalni Ścieków
	Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych
	Budowa infrastruktury technicznej terenu objętego MPZP pomiędzy ul. Łukasińskiego i ul. Orłowskiego
	Mieszkam EKO
	Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, poprzez promowanie wdrażania i przestrzegania zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, np. nawożenie, składowanie nawozów i kiszzonek w pobliżu cieków
	Promowanie działań służących zwiększaniu retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych
	Prowadzenie prac przeciwerozrywnych, zgodnie z zapisami dokumentów planistycznych Gminy

Cel operacyjny	2.3 Ochrona wartości kulturowych i rewitalizacja przestrzeni
Działanie / zadanie/ projekt	Modernizacja Żychlińskiego Domu Kultury
	Rewitalizacja parku miejskiego wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my” przy Żychlińskim Domu Kultury
	Rewitalizacja parku miejskiego przy ul. Barlickiego w Żychlinie
	Tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dzięki którym możliwe będzie zachowanie krajobrazu kulturowego Gminy Żychlin oraz ograniczenie chaotycznej zabudowy
	Poprawa jakości przestrzeni publicznych w aspekcie estetycznym i użytkowym
	Zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miasta
	Budowa terenu rekreacji w postaci wykonania sztucznej plaży, infrastruktury grillowej przy zbiornikach wodnych w Dobrzelinie
	Budowa systemu identyfikacji przestrzennej miasta Żychlin

Cel operacyjny	2.4 Edukacja ekologiczna
Działanie / zadanie/ projekt	Adaptacja terenów pod zielone ścieżki
	Rewitalizacja parku miejskiego wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my” przy Żychlińskim Domu Kultury
	Rewitalizacja parku miejskiego przy ul. Barlickiego w Żychlinie
	Mieszkam EKO

Cel strategiczny 3

Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Żychlin; budowa silnego kapitału społecznego

Cel operacyjny	3.1. Wysoka jakość kształcenia oraz bogata oferta spędzania czasu wolnego
Działanie / zadanie/ projekt	Budowa hali sportowej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Jana Pawła II w Żychlinie
	Modernizacja infrastruktury oświatowej
	Adaptacja terenów pod zielone ścieżki
	Rewitalizacja parku miejskiego wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my” przy Żychlińskim Domu Kultury
	Rewitalizacja parku miejskiego przy ul. Barlickiego w Żychlinie
	Modernizacja Żychlińskiego Domu Kultury
	Modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej
	Budowa terenu rekreacji w postaci wykonania sztucznej plaży, infrastruktury grillowej przy zbiornikach wodnych w Dobrzelinie
	Budowa skateparku w Żychlinie, jako alternatywa do smartfona, czyli szalona zabawa na świeżym powietrzu dla dzieci i młodzieży

Cel operacyjny	3.2. Wzmacnianie poczucia równości pomiędzy wszystkimi mieszkańcami Gminy, polepszenie jakości i ilości zasobów mieszkaniowych
Działanie / zadanie/ projekt	Modernizacja infrastruktury oświatowej
	Modernizacja budynku przy ul. 1-go Maja wraz z nadaniem nowych funkcji społecznych (dawny budynek szkolny)
	Termomodernizacja kamienic i budynków komunalnych wraz z podłączeniem do sieci ciepłowniczej
	Modernizacja stacji Uzdatniania Wody wraz z inwestycją budowy sieci kanalizacyjnej na terenie osady Dobrzelin, Grabowa ul. Górską, Budzyń i Wola Popowa
	Budowa kanalizacji sanitarnej w północnej części miasta
	Przystosowanie budynku Urzędu Gminy w Żychlinie dla osób ze szczególnymi potrzebami
	Budowa infrastruktury technicznej terenu objętego MPZP pomiędzy ul. Łukasińskiego i ul. Orłowskiego
	Realizacja działań oddolnych w ramach rewitalizacji wspólnych przestrzeni sąsiedzkich
	Mieszkam EKO
Budowa terenu rekreacji w postaci wykonania sztucznej plaży, infrastruktury grillowej przy zbiornikach wodnych w Dobrzelinie	

Cel operacyjny	3.3 Poprawa i kształtowanie polityki społecznej w gminie Żychlin
Działanie / zadanie/ projekt	Modernizacja infrastruktury oświatowej
	Modernizacja budynku przy ul. 1-go Maja wraz z nadaniem nowych funkcji społecznych (dawny budynek szkolny)
	Modernizacja Żychlińskiego Domu Kultury
	Modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej
	Przystosowanie budynku Urzędu Gminy w Żychlinie dla osób ze szczególnymi potrzebami
	Realizacja działań oddolnych w ramach rewitalizacji wspólnych przestrzeni sąsiedzkich
	Mieszkam EKO

7. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

W okresie programowania gmina Żychlin planuje zrealizować niżej przedstawione strategiczne zadania inwestycyjne. Jest to otwarty katalog działań, który może być uzupełniany w miarę dostępnych środków finansowych i potrzeb.

Nazwa zadania	Okres realizacji	Koszt [zł]
Budowa hali sportowej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Jana Pawła II w Żychlinie	2023 - 2024	5 000 000,00
Modernizacja infrastruktury oświatowej	2023 - 2026	4 000 000,00
Modernizacja budynku przy ul. 1-go Maja wraz z nadaniem nowych funkcji społecznych (dawny budynek szkolny)	2025 - 2027	5 000 000,00
Adaptacja terenów pod zielone ścieżki	2025 - 2027	2 000 000,00
Rewitalizacja parku miejskiego wraz z utworzeniem ścieżki edukacyjnej dla dzieci „Nudzimisie i my” przy Żychlińskim Domu Kultury	2027 - 2028	2 000 000,00
Rewitalizacja parku miejskiego przy ul. Barlickiego w Żychlinie	2028 - 2030	2 000 000,00
Termomodernizacja kamienic i budynków komunalnych wraz z podłączeniem do sieci ciepłowniczej	2023 - 2030	3 000 000,00
Modernizacja Żychlińskiego Domu Kultury	2023 - 2024	2 000 000,00
Modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej	2026	1 000 000,00
Modernizacja stacji Uzdatniania Wody wraz z inwestycją budowy sieci kanalizacyjnej na terenie osady Dobrzelin, Grabowa ul. Górska, Budzyń i Wola Popowa	2025 - 2030	17 000 000,00
Budowa kanalizacji sanitarnej w północnej części miasta	2023 - 2024	13 000 000,00
Modernizacja Oczyszczalni Ścieków	2027 - 2030	8 000 000,00
Przystosowanie budynku Urzędu Gminy w Żychlinie dla osób ze szczególnymi potrzebami	2024	1 000 000,00
Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych.	2024 - 2030	18 000 000,00

Nazwa zadania	Okres realizacji	Koszt [zł]
Budowa infrastruktury technicznej terenu objętego MPZP pomiędzy ul. Łukasińskiego i ul. Orłowskiego	2027 - 2030	10 000 000,00
Realizacja działań oddolnych w ramach rewitalizacji wspólnych przestrzeni sąsiedzkich	2025 - 2027	2 000 000,00
Mieszkam EKO	2024 - 2030	12 000 000,00
Budowa ulicy Zachodniej do obsługi terenów inwestycyjnych	2027 - 2028	9 000 000,00
Budowa terenu rekreacji w postaci wykonania sztucznej plaży, infrastruktury grillowej przy zbiornikach wodnych w Dobrzelinie	2029	12 000 000,00
Budowa skateparku w Żychlinie, jako alternatywa do smartfona, czyli szalona zabawa na świeżym powietrzu dla dzieci i młodzieży	2023 - 2024	370 000,00
Budowa systemu identyfikacji przestrzennej miasta Żychlin	2024	120 000,00

8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Poniżej odniesiono się do dokumentów gminnych, wskazując ich zgodność ze strategią.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Żychlin

Studium wskazuje następujące cele i kierunki strategiczne:

- Poprawa i uatrakcyjnienie warunków życia mieszkańców oraz stanu bezpieczeństwa publicznego.
- Ochrona walorów i zasobów przyrodniczych oraz kulturowych.
- Rozwój infrastruktury technicznej oraz optymalne wykorzystanie terenów, kreowanie ładu przestrzennego.
- Utrzymanie i rozwijanie ponadlokalnej roli gminy, stymulowanie atrakcyjności lokalizacyjnej, zróżnicowanie sfery gospodarczej.

Dla efektywnej realizacji strategicznych celów rozwoju gminy niezbędne są konsekwentne i komplementarne działania władzy samorządowej i jednostek jej podporządkowanych w różnych sferach polityki przestrzennej.

Cele dokumentów są ze sobą zgodne.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Żychlin (PGN)

Realizacja wytyczonych w Planie celów doprowadzi do zwiększenia jakości powietrza w Gminie Żychlin. Zmniejszy się ilość emiterów oraz uwalnianych substancji szkodliwych (w tym: CO₂, pyłków dwutlenku siarki oraz tlenków azotu). Efektem podjętych działań będzie stworzenie bardziej przyjaznej środowisku i efektywnej infrastruktury energetycznej.

Cele strategiczne

Cel strategiczny 1 Redukcja emisji gazów cieplarnianych poprzez ograniczenie niskiej emisji w Gminie Żychlin

Cel strategiczny 2 Wdrażanie zielonych technologii opartych na alternatywnych i odnawialnych źródłach energii dla zwiększenia udziału energii odnawialnej w całkowitym bilansie energetycznym Gminy Żychlin

Cel strategiczny 3 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków z obszaru Gminy Żychlin

Cel strategiczny 4 Społeczeństwo świadome zagrożeń płynących z zanieczyszczenia środowiska oraz posiadające wiedzę o możliwościach ochrony zasobów przyrody

Cele dokumentów są ze sobą zgodne. PGN stanowi doprecyzowanie zapisów strategii w zakresie ochrony powietrza, w tym w szczególności w zakresie gospodarki niskoemisyjnej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żychlin na lata 2021 - 2026

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żychlin na lata 2021-2026, jest następująca:

Gmina Żychlin, realizując idee społeczeństwa obywatelskiego, stwarza mieszkańcom warunki dla wszechstronnego rozwoju oraz godnego życia poprzez podejmowanie zintegrowanych działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Cele operacyjne to:

1. Pomoc mieszkańcom wymagającym wsparcia
2. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i wsparcie dla osób poszukujących pracy
3. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym

Strategia stanowi uszczegółowienie zapisów strategii rozwoju Gminy, skupiając się na obszarze społecznym. Jest to niezwykle ważny dokument dla wszystkich mieszkańców, jego zapisy są aktualne i zbieżne z zapisami niniejszej strategii rozwoju Gminy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Żychlin na lata 2017 - 2023

Program wskazuje następujące cele i kierunki działań rewitalizacyjnych:

*I. Wysoki poziom kapitału społecznego obszaru rewitalizacji*Kierunki działań

I.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu na obszarze rewitalizacji

I.2 Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji

I.3 Pobudzanie i rozwijanie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji

*II. Rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna stwarzająca warunki do ożywienia społecznego*Kierunki działań:

- II.1 Przywracanie funkcjonalności budynków na obszarze rewitalizacji
- II.2 Przystosowane do potrzeb mieszkańców tereny zielone
- II.3 Poprawa stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną na obszarze rewitalizacji

Generalnie, cele dokumentów są ze sobą zbieżne, Gmina przyjmuje kierunek działań rewitalizacyjnych zgodny ze strategią rozwoju, jednak ze względu na zmieniające się potrzeby oraz przeprowadzone już inwestycje, LPR powinien zostać zaktualizowany.

9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań

W celu sprawnego monitorowania postępów we wdrażaniu Strategii, poniżej zaproponowano wskaźniki dzięki którym można śledzić postępy w wykonaniu poszczególnych zadań i celów strategicznych.

- Długość wybudowanych dróg [km]
- Długość zmodernizowanych dróg [km]
- Długość wybudowanych chodników [km]
- Długość zmodernizowanych chodników [km]
- Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km]
- Długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych [km]
- Liczba opracowanych dokumentów koncepcyjnych z zakresu komunikacji publicznej [szt.]
- Liczba powstałych miejsc parkingowych [szt.]
- Powierzchnia dostępnych gminnych terenów inwestycyjnych [ha]
- Liczba inwestycji z zakresu zagospodarowania turystycznego miejsc np. przy ciekach i zbiornikach wodnych [szt.]
- Liczba wydarzeń promujących sprzedaż bezpośrednią na rynku lokalnym [szt.]
- Liczba zamontowanych lamp w przestrzeni publicznej [szt.]
- Liczba zainstalowanych kamer monitoringowych [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania [zł]
- Liczba budynków gminnych z zainstalowaną infrastrukturą do pozyskiwania energii odnawialnej lub budynków prywatnych, które otrzymały dofinansowanie [szt.]
- Liczba budynków gminnych objętych termomodernizacją [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania do wymiany pieców [zł]
- Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dofinansowanie do wymiany pieców [szt.]
- Długość wybudowanej sieci wodociągowej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej [szt.]
- Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej [szt.]

- Liczba wprowadzonych rozwiązań z zakresu małej retencji [szt.]
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych [szt.]
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych w tematyce zapylaczy [szt.]
- Liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i przedszkolnych [szt.]
- Liczba budowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych [szt.]
- Liczba wybudowanych obiektów kulturalnych [szt.]
- Liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych [szt.]

Poniżej przedstawiono wskaźniki efektów realizacji Strategii:

Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika	Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec realizacji strategii
Liczba przedsiębiorstw na obszarze Gminy	Dane można zweryfikować na stronach Głównego Urzędu Statystycznego. Dodatkowo można uzyskać informację, w jakich branżach nastąpił wzrost, a w jakich zmniejszenie się liczby przedsiębiorstw. Dane należy skorelować z poziomem bezrobocia, wykształcenia oraz średnimi dochodami gospodarstw domowych.	+ 2,2%
Liczba osób bezrobotnych	Dane można uzyskać na stronach GUS, również Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie. Dane z PUP pozwolą na bardziej szczegółową analizę zarejestrowanych osób bezrobotnych. Wskaźnik należy porównać z poziomem wykształcenia mieszkańców, liczbą przedsiębiorstw oraz średnimi dochodami gospodarstw domowych.	- 3,2%
Wysokość średnich dochodów gospodarstw domowych	Jest to wskaźnik o szczególnym znaczeniu dla rozwoju obszaru Gminy. Dochody determinują jakość życia, ich wzrost w większości przypadków świadczy zatem o podniesieniu pewnych standardów. Należy zauważyć, że możliwość nabywania dóbr i usług napędza gospodarkę, a zatem większe zarobki znajdują odzwierciedlenie we wzroście gospodarczym. Dane można uzyskać w GUS.	+ 3,5%
Liczba nowych mieszkańców Gminy	Wskaźnik ten pokaże, czy podjęte działania stworzyły bezpieczny i atrakcyjny dla życia obraz gminy Żychlin. Dane dostępne są w GUS. Można je skorelować ze średnimi dochodami gospodarstw domowych, poziomem wykształcenia oraz bezrobocia mieszkańców.	+ 1%

10. Źródła finansowania

W związku z możliwościami finansowania poszczególnych projektów, planuje się pozyskanie dofinansowania na ich realizację m.in. ze środków: Funduszy Europejskich dla Łódzkiego 2021 - 2027, Europejskiego Funduszu Odbudowy, ale również Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach np. Funduszu Elektromobilności. Oczywiście będą brane pod uwagę wszystkie dostępne i akceptowalne dla gminy źródła finansowania, poniższy katalog źródeł finansowania, a także zakres inwestycji może być rozszerzany i korygowany w miarę udostępnianych

środków pomocowych oraz potrzeb gminy. Koszty poszczególnych inwestycji oszacowano w rozdziale 7 niniejszej strategii.

Zasadnicze znaczenie dla sfinansowania inwestycji zawartych w strategii ma przede wszystkim katalog środków publicznych, w tym:

- środki własne gminy,
- środki z budżetu województwa łódzkiego,
- środki z budżetu Unii Europejskiej,
- Krajowe Programy Operacyjne,
- środki budżetu państwa,
- inne środki publiczne.

Ważnym elementem finansowania interwencji rozwojowych będą również środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

11. System wdrażania Strategii

Strategia jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jej jakości. Proces jej wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu strategii towarzyszyć będzie jej ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jej przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Strategia gminy jest warunkiem koniecznym rozwoju danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu.

Właściwy proces wdrażania strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładana strategia jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne oraz kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja strategii uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe gminy Żychlin wskazują, że na realizację przyjętych celów Jednostka zabezpieczy 15 – 50% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie strategii odpowiedzialny będzie Urząd Gminy w Żychlinie.

1. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację strategii będzie pełnił specjalnie powołany zespół pracowników. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach strategii;
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji strategii;
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania strategii;
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach;
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji strategii.

2. Instytucja wdrażająca strategię gminy Żychlin.

Urząd Gminy w Żychlinie jako instytucja wdrażająca strategię, odpowiedzialna będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne;
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w strategii w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania;
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku strategii, kluczową postacią w procesie jej realizacji i monitoringu jest Burmistrz. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania strategii, jej wdrażania, jak również oceny jej realizacji. Do najważniejszych zadań Burmistrza w zakresie zarządzania i monitoringu należałoby bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii oraz wyznaczenie koordynatora jej realizacji.

Ważną rolę w procesach wdrożeniowych strategii odgrywać powinien koordynator strategii jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w Dokumencie i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w gminie.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji strategii;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji strategii;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się ono na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu.

Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność.

12. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii

12.1. System monitorowania

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zrealizowania projektu czy strategii i jej zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania strategii oraz jej poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania strategii i jej realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie strategii.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na dwa lata. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie sekretariat Urzędu. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji strategii w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całej strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem strategii, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń strategii. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami strategii, a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Urzędu.

12.2. Sposób oceny

W procesie monitorowania strategii przewidziano następujące fazy:

Ocena wstępna

Rozpoczęcie strategii i wchodzących w jej skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy cząstkowe realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji strategii i projektów.

Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania strategii. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyłeń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji strategii.

Kontrolę końcową - ewaluację efektów.

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki strategii/projektu. Logika strategii/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność strategii/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest, zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron,
- oszacowanie możliwości i ograniczeń,
- usprawnienie zarządzania,
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego,
- poprawianie błędów dla celów odpowiedzialności,
- wsparcie alokacji zasobów finansowych,
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania strategii;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się projekty;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia strategii i wyznaczania nowych projektów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić na ile zakładane w strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyień w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości.

13. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Poniższy rozdział przygotowano w oparciu o *Strategię rozwoju województwa łódzkiego 2030* - Załącznik do Uchwały Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r.. Podkreślono aspekty szczególnie istotne z punktu widzenia niniejszej *Strategii rozwoju Gminy Żychlin na lata 2022 – 2030*.

Cytując dokument: „Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030* jest odpowiedzią władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego. (...)”

Strategia 2030 jest odpowiedzią na wyzwania wewnętrzne i globalne, jakie stoją przed województwem łódzkim. Podejmowane w ramach strategii działania będą służyły ograniczaniu negatywnych skutków procesów demograficznych związanych z depopulacją i starzeniem się społeczeństwa, podnoszeniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, w tym transformacji w kierunku Przemysłu 4.0. Niezbędnym warunkiem tych przemian będzie rozwój cyfryzacji i całego sektora e-usług. Dla zapewnienia spójności społecznej podejmowane będą działania zmierzające do zwiększenia

dostępności do wysokiej jakości usług w zakresie ochrony zdrowia, polityki społecznej, edukacji, kultury, sportu i turystyki. Kompleksowa poprawa dostępności województwa sprzyjać będzie budowaniu spójności terytorialnej. Niezmiernie istotne będą również działania związane z adaptacją do zmian klimatu oraz poprawą jakości powietrza. Województwo łódzkie dostrzega potencjał sektora energetycznego, jak również potrzebę jego transformacji. Sprawiedliwa i włączająca transformacja ma kreować nowy model rozwoju dla obszaru górniczego przy jednoczesnym zapobieganiu regresowi gospodarczemu i społecznemu.

Rok 2020 przyniósł całkowicie nowe wyzwanie związane z ograniczaniem skutków kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19. Zarząd Województwa podjął zdecydowane działania mające na celu odbudowę gospodarki oraz przeciwdziałanie zwiększaniu się bezrobocia. W celu zapobiegania i ograniczania wpływu kolejnych zagrożeń, które mogą się pojawić w przyszłości, niezwykle istotna jest kontynuacja podjętych działań, również w obszarze ochrony zdrowia i rozwoju cyfryzacji, w tym rozwijania kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych.

Zaproponowane w Strategii 2030 działania koncentrują się na przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom, jak również na wzmacnianiu wewnętrznych potencjałów. Wymiar terytorialny interwencji będzie kontynuowany, dostosowany do potrzeb i możliwości rozwojowych poszczególnych terytoriów, w tym Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych z poziomu krajowego i regionalnego. Koncentracja interwencji na tych obszarach będzie służyła wyrównywaniu szans rozwojowych poszczególnych obszarów województwa i budowaniu jego spójności terytorialnej.

Osią działań będzie jak najlepsze wykorzystanie wszelkich dostępnych zasobów. W kręgu szczególnego zainteresowania samorządu województwa będzie rodzina i stworzenie godnych warunków życia dla wszystkich mieszkańców województwa łódzkiego.”³⁶

Niniejsza *Strategia rozwoju Gminy Żychlin na lata 2022 – 2030* wpisuje się w wizję oraz w cele określone w SRWŁ 2030. WIZJA ROZWOJU zawarta w SRWŁ 2030 brzmi:

„Wizja regionu odzwierciedla pożądaną stan województwa w perspektywie 2030 roku, w trzech strategicznych wymiarach rozwoju tj. gospodarczym, społecznym i przestrzennym, który jest odpowiedzią na sformułowane wyzwania rozwojowe. Uwzględnia zachodzące w świecie zmiany i globalne megatrendy, które będą w najbliższych latach kształtować społeczeństwa i gospodarki.

HARMONIJNIE ROZWIJAJĄCE SIĘ WOJEWÓDZTWO W CENTRUM POLSKI, PRZYJAZNE RODZINOM, MIESZKAŃCOM MIAST I OBSZARÓW WIEJSKICH. REGION, W KTÓRYM NOWOCZESNA GOSPODARKA IDZIE W PARZE Z OCHRONĄ WALORÓW KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH.

(...) W Strategii wskazano trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer gospodarczej, społecznej i przestrzennej:

1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka
2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans
3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

(...) Dodatkowo wskazano jeden cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region.

³⁶ *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*

Skuteczne działania podejmowane w sferze zarządczej pozytywnie oddziałują na realizację wskazanych powyżej celów strategicznych oraz pozwolą na skuteczną realizację Strategii i optymalizację procesów rozwojowych. W ramach tego celu działania będą skoncentrowane na poprawie funkcjonowania administracji publicznej oraz rozwoju współpracy na różnych poziomach zarządzania, szczególnie współpracy samorządu wojewódzkiego i samorządów lokalnych.

Istotą tego celu będzie prowadzenie zintegrowanej polityki rozwoju, zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju poprzez wzmocnienie potencjału endogenicznego miast i obszarów wiejskich, podniesienie ich atrakcyjności osadniczej, niwelowanie barier rozwojowych, zapobieganie peryferyzacji. Kluczowe znaczenie będzie przy tym miało poszanowanie zasad ochrony środowiska, w tym najwartościowszych elementów środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. Polityka zrównoważonego rozwoju pozwoli na zaspokojenie potrzeb obecnych mieszkańców regionu łódzkiego i zachowanie najcenniejszych elementów środowiska dla przyszłych pokoleń. Osiągnięcie efektu synergii w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego będzie odbywało się z poszanowaniem walorów przestrzeni.”

TERYTORYALNY WYMIAR STRATEGII

Obszary Strategicznej Interwencji

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne. W Strategii wskazano OSI dwojakiego rodzaju: krajowe oraz regionalne.”

W ramach OSI regionalnych gmina Żychlin została zakwalifikowana do:

- Obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją, który w wyniku podjęcia strategicznej interwencji powinien przekształcić się w Obszar Aktywnej Integracji;
- Obszaru walorów turystyczno-środowiskowo-rolnych, który w wyniku podjęcia strategicznej interwencji powinien przekształcić się w Obszar Zielonej Gospodarki.

Poniżej przedstawiono opisy ww. obszarów zaczerpnięte z SRWŁ 2030:

„OBSZARY AKTYWNEJ INTEGRACJI

Rysunek 6 Obszary Aktywnej Integracji

Źródło: SRWŁ 2030 [za:] dane BPPWŁ

Na obszary aktywnej integracji składają się obszary zagrożone trwałą marginalizacją wskazane z poziomu krajowego zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (wraz z aktualizacją) oraz komplementarne do nich regionalne obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Ogółem na terenie województwa wyróżniono 25 takich gmin, w tym 18 z poziomu krajowego (Burzenin, Błaszki, Grabów, Goszczanów, Daszyna, Dąbrowice, Klonowa, Krośnice, Łanięta, Masłowice, Nowe Ostrowy, Oporów, Przedbórz, Sadkowiec, Uniejów, Wielgomłyny, Żychlin, Żytno) oraz 7 gmin z poziomu regionalnego (Aleksandrów, Budziszewice, Czerniewice, Łęki Szlacheckie, Ręczno, Żarnów, Żelechlinek).

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją charakteryzują się niską atrakcyjnością osadniczą, problemami demograficznymi, słabą dostępnością komunikacyjną, brakami w infrastrukturze komunalnej, niskim poziomem przedsiębiorczości, bezrobociem i obniżonym poziomem zamożności mieszkańców.

Na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją działania powinny zmierzać do zainicjowania nowych impulsów rozwojowych, wzmocnienia istniejących potencjałów i ich aktywnej integracji we wszystkich aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego. Najważniejsze działania obejmują m.in.: rozwój lokalnej przedsiębiorczości, poprawę dostępności komunikacyjnej, w szczególności w zakresie rozwoju

transportu publicznego, działania w zakresie aktywizacji zawodowej, poprawy kwalifikacji mieszkańców, integracji społecznej oraz rozwój infrastruktury technicznej (w szczególności wodno-kanalizacyjnej i teleinformatycznej), poprawę dostępu do podstawowych usług publicznych.

OBSZAR ZIELONEJ GOSPODARKI

Rysunek 7 . Obszar Zielonej Gospodarki

Źródło: SRWŁ 2030 [za:] dane BPPWŁ

Obszar ten obejmuje 94 gmin położonych poza Miejskimi Obszarami Funkcjonalnymi, z dominującą funkcją rolniczą, przyrodniczą oraz predysponowanych do rozwoju turystyki ze względu na: potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego (doliny rzek, obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo) i dziedzictwa kulturowego (obszary i obiekty zabytkowe), a także zagospodarowanie turystyczne.

W gminach, w których potencjał rolnictwa jest wysoki, grunty rolne powinny być chronione, a wiodąca funkcja rozwijana. Istotne będą działania związane z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, w tym m.in. właściwym doбором upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystaniem potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalnym stosowaniem nawożenia i środków ochrony roślin. W zakresie zwiększania opłacalności produkcji rolnej istotne będzie polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk. Ważnym kierunkiem działań będzie wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego. Na obszarze gmin położonych w sąsiedztwie obszarów chronionych

i cennych przyrodniczo wskazaniem dla gospodarowania będzie system rolnictwa zrównoważonego, produkcja żywności wysokiej jakości, w tym rozwój produkcji ekologicznej.

Istotne będzie również wspieranie działań umożliwiających dywersyfikację gospodarczą tych obszarów związanych m.in. z rozwojem turystyki aktywnej, wspieraniem bazy turystycznej (w tym ekoturystyki i agroturystyki), rozbudową szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej, kreowaniem marki i popytu na usługi balneologiczne, uzdrowiskowe i rehabilitacyjne, budowaniem zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych oraz kultywowaniu tradycji, wykreowaniem wizerunku obszarów jako atrakcyjnych turystycznie, które będą sprzyjać budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa.

Zarówno dla rozwoju funkcji rolniczej, jak i turystycznej ważne będą działania związane z ochroną i poprawą jakości środowiska oraz wzmocnieniem odporności OSI na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne. Wymagać to będzie interwencji z zakresu m.in. zwiększania zdolności retencyjnych zlewni (m.in. wprowadzania zalesień, zakrzewień, zadrzewień, budowy i modernizacji zbiorników wodnych, rozwoju systemów melioracyjnych, odtwarzania oczek wodnych i mokradeł) oraz rozwiązań ukierunkowanych na ochronę środowiska (m.in. poprawę czystości wód, w tym tworzenie wysokoefektywnych stref ekotonowych, renaturalizację siedlisk i cieków wodnych, zwiększanie powierzchni obszarów objętych ochroną prawną), a także inwestycji w infrastrukturę przeciwwązrożeń (m.in. przeciwpowodziową, przeciwpożarową).

Ważną rolę w Obszarze Zielonej Gospodarki odgrywać będą miasta – ośrodki wsparcia dla funkcji rozwijanych na terenach wiejskich.”

CELE SRWŁ 2030 W UKŁADZIE MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Gmina Żychlin jest obszarem miejsko-wiejskim. Z tego powodu poniżej przedstawiono zapisy odnoszące się do tych terenów:

„Miasta to ośrodki koncentracji ludności, działalności gospodarczej i usług, stanowiące centra rozwoju społeczno-gospodarczego. Wsparcie obszarów miejskich będzie realizowane za pośrednictwem wielu celów operacyjnych sformułowanych w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz w ramach celu horyzontalnego „Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region”. Jednym z największych problemów miast województwa łódzkiego jest silna i utrwalona depopulacja. Odwrócenie bądź choćby wyhamowanie tego trendu, wiąże się z szerokim spektrum działań obejmujących m.in. poprawę stanu zdrowia ludności, wzmocnienie gospodarcze miast oraz wzrost atrakcyjności osadniczej realizowany m.in. przez procesy rewitalizacyjne. Kolejny problem dotyczy systemów transportowych miast, które są tym większe, im bardziej zaludniony jest dany ośrodek miejski. Rozwiązaniem są inwestycje w transport zbiorowy, uzupełnianie sieci drogowej, modernizacje istniejących i budowa nowych szlaków kolejowych oraz wspieranie infrastruktury ekologicznych środków transportu indywidualnego. Problemem miast jest również adaptacja do zmian klimatycznych. Potrzebne są działania zmierzające do zwiększenia odporności miast na zmiany klimatu oraz polepszające stan środowiska przyrodniczego. W ramach zwiększania spójności społecznej przewiduje się wspieranie inicjatyw oddolnych, w tym projektów w ramach budżetu obywatelskiego, programu LEADER+, wojewódzkiego programu mikrograntów.

W rozwoju miast województwa łódzkiego szczególnie ważne będzie wdrażanie koncepcji inteligentnych miast (smart city). Miasto smart to miasto dobrze zarządzane i przyjazne mieszkańcom, które w zrównoważony sposób wykorzystuje technologie ułatwiające mieszkańcom funkcjonowanie w przestrzeni miejskiej oraz chroniące środowisko. Dla kształtowania takiego miasta niezwykle istotne są inwestycje związane z rozwojem infrastruktury teleinformatycznej i technologii informacyjno-komunikacyjnych. Poza infrastrukturą konieczne jest również inwestowanie w wiedzę i umiejętności mieszkańców, w tym kompetencje cyfrowe, dostępność e-usług, sprawne zarządzanie informacją i komunikacją w kontaktach z ludnością oraz zwiększenie partycypacji społecznej w procesach decyzyjnych.

Obszary wiejskie województwa łódzkiego prezentują bogate spektrum typów funkcjonalnych począwszy od rolniczych gmin wiejskich skończywszy na gminach o przemysłowym, usługowym bądź wielofunkcyjnym charakterze. Istnieje też znaczna liczba gmin, położonych głównie w sąsiedztwie średnich i dużych miast, mająca funkcje typowo mieszkaniowe. Pomimo tak dużej różnorodności posiadają one wspólny mianownik barier i problemów rozwojowych: są to różnego rodzaju problemy transportowe, począwszy od braków w infrastrukturze komunikacyjnej na wykluczeniu z transportu publicznego skończywszy. Słabą stroną większości gmin wiejskich jest niski potencjał gospodarczy, którego wzmocnienie będzie wymagało wsparcia i modernizacji rolnictwa, rozwoju funkcji pozarolniczych, inwestycji w kapitał ludzki i społeczny. Kolejnym problemem gmin wiejskich jest stan środowiska naturalnego, w szczególności w zakresie niskiej jakości wód i powietrza oraz niewystarczającej ochrony obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Negatywnym zjawiskiem, zwłaszcza w gminach położonych w otoczeniu średnich i dużych miast, jest presja urbanizacyjna, której efektem jest chaos przestrzenny, rosnące koszty społeczne i niewystarczający rozwój infrastruktury technicznej w stosunku do potrzeb rosnącej populacji.

Wdrażanie modelu wielofunkcyjnego wsi będzie wiązało się z rozwijaniem branż komplementarnych dla rolnictwa bazujących na lokalnych zasobach. Ponadto zróżnicowanie działalności gospodarczej i wzrost liczby nowych podmiotów gospodarczych oferujących profesjonalne usługi naukowe i techniczne będą skorelowane ze wzrostem innowacyjności w rolnictwie oraz rozwojem nowych sektorów gospodarki specyficznych dla takich obszarów jak: biogospodarka, zielona gospodarka, OZE. W perspektywie najbliższych lat w związku z ekologizacją sektorów i branż w krajowej gospodarce oraz społeczną świadomością w zakresie ochrony środowiska wzrośnie zapotrzebowanie na produkty i usługi w sektorze zielonej gospodarki.

Na obszarach wiejskich wzrośnie również zapotrzebowanie na świadczenie usług społecznych (opiekuńczych, terapeutycznych, integracyjnych) w efekcie starzejącego się społeczeństwa, co pozwoli na urzeczywistnienie w praktyce idei rolnictwa społecznego oraz zwiększenie i dywersyfikację dochodów gospodarstw. Włączenie obszarów wiejskich w procesy rozwojowe będzie następowało za sprawą wykorzystania środowiskowego i turystycznego potencjału obszarów wiejskich; dynamicznie będzie rozwijał się również sektor usług czasu wolnego (m.in. turystyka 3E)³⁷

---

³⁷ Turystyka 3E (Entertainment – rozrywka, Excitement – ekscytacja, Education – edukacja), inaczej zwana turystyką kreatywną.

Niski poziom przedsiębiorczości i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich wskazuje na konieczność wsparcia podnoszenia kwalifikacji zawodowych, umożliwienia zdobywania kwalifikacji rynkowych oraz szkoleń w kierunku reorientacji zawodowej i tworzenia warunków do rozwoju edukacji, a także wyrównywania szans w dostępie do usług edukacyjnych. Dużą rolę w realizacji tych celów odgrywać będzie zwiększenie dostępności transportowej obszarów wiejskich oraz likwidowanie deficytów w infrastrukturze telekomunikacyjnej i dostępie do Internetu.

Ze względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy oraz konieczność poprawy jakości życia na wsi istotne będzie wdrażanie koncepcji Inteligentnych wsi (Smart Villages) – tj. nowej koncepcji w zakresie kształtowania polityki UE. Idea Smart Villages dotyczy różnych obszarów życia wsi i stwarza nowe możliwości, np. poprawy mobilności, rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska, korzystania z szans, jakie daje biogospodarka i gospodarka o obiegu zamkniętym (w tym krótkie łańcuchy dostaw żywności, energia odnawialna, Rolnictwo 4.0), zapewnienia wysokiej jakości edukacji i usług zdrowotnych lub zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich sprzyjać będzie działalność Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) oraz Lokalnych Grup Działania.

Dla poprawy jakości życia mieszkańców Łódzkiego kluczowe będzie zapewnienie jak najlepszej jakości środowiska przyrodniczego. Jednym z głównych jego elementów są tereny zielone, stanowiące miejsca rodzinnego wypoczynku, rekreacji i indywidualnej aktywności fizycznej. Dla zapewnienia ochrony terenów o największych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i zachowania różnorodności biologicznej konieczne będzie prowadzenie racjonalnej polityki zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym. Wyrazem tej polityki mogą być preferencje dla gmin. Na obszarach objętych ochroną prawną (w myśl art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody) lub na terenach gmin z największym udziałem obszarów chronionych mogą być dodatkowo premiiowane działania i kierunki działań określone w strategii związane z ochroną środowiska, wykorzystaniem potencjału cennych walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, poprawy jakości i zagospodarowania wód powierzchniowych, sportem, turystyką, polityką społeczną, zdrowiem, edukacją, rozwojem gospodarstw ekologicznych, produkcją żywności ekologicznej i tradycyjnej.”

Spis tabel

Tabela 1 Wykaz sołectw i osiedli w gminie Żychlin.....	9
Tabela 2 Zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów, stan na dzień 1 stycznia 2020 roku (powierzchnia geodezyjna)	10
Tabela 3 Pomniki przyrody na terenie gminy Żychlin	18
Tabela 4 Lesistość gmin w % – analiza porównawcza	19
Tabela 5 Wykaz placówek kultury w gminie Żychlin	26
Tabela 6 Drogi powiatowe na obszarze Miasta i Gminy Żychlin.....	39
Tabela 7 Drogi gminne na obszarze Miasta i Gminy	40
Tabela 8 Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze gminy Żychlin w latach 2012 – 2021	57
Tabela 9 Dynamika liczby ludności w latach 2012 - 2021 - analiza porównawcza	58
Tabela 10 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na 1000 ludności na terenie gminy Żychlin (Stan w dniu 31XII) w latach 2012-2021.....	60
Tabela 11 Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminach ościennych, powiecie kutnowskim, powiecie łowickim oraz województwie łódzkim w latach 2012 – 2021 – analiza porównawcza.....	60
Tabela 12 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Żychlin w latach 2012 -2021	61
Tabela 13 Saldo migracji ogółem w gminach ościennych, powiecie kutnowskim, łowickim oraz województwie łódzkim w latach 2012 – 2021 – analiza porównawcza	62
Tabela 14 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Żychlin w latach 2012 – 2021.....	64
Tabela 15 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w 2021 r. – analiza porównawcza.....	65
Tabela 16 Prognoza liczby ludności na lata 2020 – 2030 – analiza porównawcza.....	67
Tabela 17 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu faktycznego na rok 2020 oraz prognozy na rok 2030	68
Tabela 18 Zasoby mieszkaniowe w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020 (brak danych za 2021 rok).....	69
Tabela 19 Zasoby mieszkaniowe w 2020 roku – analiza porównawcza	69
Tabela 20 Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne w gminie Żychlin w latach 2011 - 2020 .	70
Tabela 21 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w gminie Żychlin w latach 2011 - 2020.....	70
Tabela 22 Wykaz zakładów opieki zdrowotnej i aptek	75
Tabela 23 Powody przyznania pomocy w 2020 roku.....	77
Tabela 24 Gospodarstwa domowe oraz liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020 (brak danych za 2021 rok)	77
Tabela 25 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 roku – analiza porównawcza (brak danych za 2021 rok).....	78
Tabela 26 Wydatki z budżetu gminy Żychlin w roku 2020 (w zł).....	79
Tabela 27 Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w gminie Żychlin w latach 2014 - 2020..	79
Tabela 28 Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2020 roku	79
Tabela 29 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru gminy Żychlin w latach 2012 – 2021	81
Tabela 30 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2012 – 2021 – analiza porównawcza	82
Tabela 31 Liczba osób pracujących w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020 (brak danych GUS za 2021 rok).....	83
Tabela 32 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2011 – 2020 – analiza porównawcza (brak danych GUS za rok 2021)	85
Tabela 33 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w gminie Żychlin w latach 2011-2021....	88
Tabela 34 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Żychlin wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII).....	89
Tabela 35 Podmioty gospodarki narodowej w gminie Żychlin w latach 2016-2021	91
Tabela 36 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon – analiza porównawcza	91
Tabela 37 Poziom aktywizacji gospodarczej w gminach powiatu kutnowskiego oraz w gminach ościennych w latach 2012 – 2021 – analiza porównawcza	92
Tabela 38 Saldo ilości firm w okresie trzech lat (2018/2021) – analiza porównawcza.....	93
Tabela 39 Wyniki finansowe samorządu gminy Żychlin w latach 2016 – 2020 (brak danych za 2021 rok)	96
Tabela 40 Wskaźniki podstawowych dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin (wskaźniki G) na 2022 rok	97
Tabela 41 Struktura dochodów na 1 mieszkańca w Gminie Żychlin w zł w latach 2011 – 2020.....	99
Tabela 42 Drzewo celów	121

Spis map

Mapa 1 Mapa administracyjna województwa łódzkiego, powiat kutnowski, gmina Żychlin.....	5
Mapa 2 Położenie gminy Żychlin na tle powiatu kutnowskiego i ościennych w województwie	6
Mapa 3 Gmina Żychlin na mapie drogowej.....	7
Mapa 4 Gmina Żychlin - sieć dróg.....	8
Mapa 5 Obszary chronione w Gminie Żychlin	19

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców w gminie Żychlin w latach 2012 - 2021	57
Wykres 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie gminy Żychlin (stan w dniu 31 XII) w latach 2012 – 2021	60
Wykres 3 Saldo migracji w gminie Żychlin w latach 2012 – 2021.....	62
Wykres 4 Saldo migracji ogółem na 1000 ludności – analiza porównawcza dla 2021 roku.....	63
Wykres 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Żychlin w latach 2012 – 2021 [%]	64
Wykres 6 Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2021 r. w gminie Żychlin	66
Wykres 7 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu faktycznego na rok 2020 oraz prognozy na rok 2030	68
Wykres 8 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020	78
Wykres 9 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru gminy Żychlin z podziałem na płeć w latach 2012 – 2021.....	82
Wykres 10 Aktywność zawodowa mieszkańców gminy Żychlin w latach 2011 – 2020	84
Wykres 11 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Żychlin	84
Wykres 12 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza, rok 2020	85
Wykres 13 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w gminie Żychlin w latach 2011 - 2021	88
Wykres 14 Rozkład podmiotów gospodarki narodowej według klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2021 r.)	90
Wykres 15 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon – analiza porównawcza, gminy wiejskie	92
Wykres 16 Struktura dochodów ogółem i wydatków ogółem gminy Żychlin w latach 2016 – 2020	96
Wykres 17 Dochody ogółem i wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Żychlin w latach 2011 – 2020	97
Wykres 18 Wskaźniki dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin (wskaźniki G) na 2022 rok	98
Wykres 19 Struktura dochodów w gminie Żychlin w latach 2018- 2020	100

Spis rysunków

Rysunek 1 Herb Żychlina.....	23
Rysunek 2 Obszar LSR Stowarzyszenia Rozwoju Gmin „Centrum” na tle województwa łódzkiego.....	30
Rysunek 3 Mapa połączeń ŁKA (maj 2022 r.), przystanek Żychlin.....	42
Rysunek 4 Nowa mapa połączeń ŁKA z uwzględnieniem tunelu średnicowego - projekt	43
Rysunek 5 Schemat projektowanej sieci gazowej gminy Żychlin	46
Rysunek 6 Obszary Aktywnej Integracji	137
Rysunek 7 . Obszar Zielonej Gospodarki	138

Spis fotografii

Fotografia 1 Stawy przemysłowe KGS o/Cukrownia w Dobrzelinie	14
Fotografia 2 Cukrownia w Dobrzelinie	34
Fotografia 3 Dobrzelin – zabudowa wzdłuż ciągu komunikacyjnego	34
Fotografia 4 Skrzyżowanie typu rondo przy głównym placu starówki w Żychlinie	35
Fotografia 5 Północna część Żychlina – drogi wojewódzkie nr 573 i 583	39
Fotografia 6 Odnawialne źródła energii w Gminie Żychlin – wykorzystanie energii słonecznej.....	48
Fotografia 7 Osiedle Traugutta w Żychlinie	50
Fotografia 8 Kościół parafialny pw. Św. Piotra i Pawła w Żychlinie	54
Fotografia 9 Droga z Żychlina w kierunku południowym.....	95
Fotografia 10 Ruiny Synagogi	102
Fotografia 11 Boisko w Parku Miejskim.....	112
Fotografia 12 Plac zabaw w Parku Miejskim	112
Fotografia 13 Parking na osiedlu mieszkaniowym.....	113